

การพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติและการเตรียมความพร้อม
ก่อนปล่อยของเด็กและเยาวชน

นางสาวศิริกุล รัตนสถานนท์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**The Role Development of Volunteer Probation Office and Preparation before
Release Children and Young Offenders**

Miss Sirikul Rattanaselanon

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติและการเตรียม
ความพร้อมก่อนปล่อยของเด็กและเยาวชน
ชื่อและนามสกุล นางสาวศิริกุล รัตนเสถานนท์
วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นฉวี ทักภวิมล

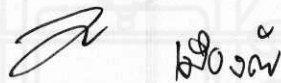
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2565

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

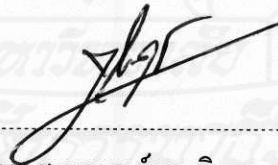
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นฉวี ทักภวิมล)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ)

(รองศาสตราจารย์ รุ่งฉวี เทพทอง)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเด็กและเยาวชน

ผู้ศึกษา นางสาวศิริกุล รตนเสถานนท์ **รหัสนักศึกษา** 2624001463 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทักภวิมล **ปีการศึกษา** 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครคุมประพฤติและการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน (2) ศึกษาบทบาทหน้าที่ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครคุมประพฤติและการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนของประเทศไทย สาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่น (3) วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยกับสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่นและ(4)เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอาสาสมัครคุมประพฤติและการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยจากเอกสาร ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องได้แก่ กฎหมายของประเทศไทย กฎหมาย ของต่างประเทศ ซึ่งได้แก่สาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่น รวมถึงหนังสือ บทความ วารสาร เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ในส่วนของ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารข้างต้น เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า (1) มีแนวคิดที่สำคัญว่าการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ ยังไม่ครอบคลุมทุกภารกิจ (2) กฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศซึ่งได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศญี่ปุ่น ต่างก็มีกฎหมายที่ใช้ในเรื่องอาสาสมัครคุมประพฤติและการคุมประพฤติ (3) กฎหมายไทยโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ยังมีปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ที่ระบุเฉพาะเพิ่มเติม นอกเหนือจากพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 โดยมีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ แต่ไม่ได้ กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติ ดังเช่นพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 อำนาจหน้าที่ในการติดตามเด็กและเยาวชนในคดีสำคัญภายหลังปล่อยคุมความประพฤติ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เด็กและเยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559(4) ข้อเสนอแนะ ให้แก้ไขระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ และบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560

คำสำคัญ อาสาสมัครคุมประพฤติ การคุมความประพฤติ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว

Independent Study Title : The Role Development of Volunteer Probation Officer and Preparation before Release Children and Young Offenders

Author : Miss Sirikul Rattanselanon; **ID:** 2624001463; **Degree:** Master of Laws
Independent Study advisor: Dr.Punnawit Tuppawimol, Assistant Professor;
Academic Year :2021

Abstract

This research objected to (1) Study the background, concepts and theories related to probation and Volunteer Probation Officer, and probation of children and youth; (2) To study the provisions of the law relating to probation and probation work for children and youth in Thailand Republic of Singapore and Japan (3) Comparative analysis of legal in Thailand with those of the Republic of Singapore and Japan, and (4) Suggesting guidelines for the development and improvement of law on probation and probation of children and youth in Thailand

This independent study was a qualitative research using document-based research. Law of Thailand Laws of foreign countries which are the Republic of Singapore and Japan including books, articles, journal, academic papers, research papers, these and information from the internet both in Thailand and Laws of foreign countries As for the data analysis, the researcher analyzed the qualitative data by analyzing the data obtained from the research document above to make further recommendations. The results of the study found that (1) There was an important idea that the Volunteer Probation Officer's performance of duties does not cover all mission (2) The laws of Thailand and foreign countries, which are The Republic of Singapore and Japan both have laws that apply to Volunteers Probation Officer and probation of children and youth (3) The Thai law under the Juvenile and Family Court Act and the Juvenile and Family Trial. Procedure B.E. more specific. In addition to the Probation Act B.E.2016, with an assistant probation officer. However probation volunteers are not required such as the Probation Act B.E.2016. Authority and duty to monitor children and youth in important cases after the release of probation and preparation before release of children and youth under probation the Probation Act B.E.2016 (4) Suggestions for amendment to the Ministry of Justice Regulations on Role and Procedures of Volunteer Probation Officer and Roles of People's Sector B.E.2017

Keywords: Volunteer Probation Officer, Probation, Preparation before Release

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยคำแนะนำของคณาจารย์ที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการให้ความรู้ และคำแนะนำตั้งแต่เริ่มการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ จนถึงวันที่ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าอิสระจนสำเร็จเป็นรูปเล่ม ซึ่งหากไม่มีท่านเหล่านี้ การศึกษาค้นคว้าอิสระคงจะสำเร็จไม่ได้ ในโอกาสนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมวิษ ทัฬหวิมล ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการค้นคว้าอิสระ ถึงแม้ท่านจะมีภาระงานที่หนักเพียงใด ท่านยังกรุณาสละเวลาของท่านในการแนะนำในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ แนะนำแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนช่วยกรุณาตรวจทานแก้ไข โดยมุ่งหวังเพื่อให้การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จด้วยดี นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ด้วยเช่นกัน ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและระลึกในบุญคุณของท่านทั้งสองเสมอ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสอง เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ในการนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ นายพิชัย รัตนเสลานนท์ และนางกิมอึ้ง รัตนเสลานนท์ บิดามารดาผู้เป็นแรงผลักดันในการฝ่าฝืนอุปสรรคในชีวิต และเพื่อนร่วมงานที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และเพื่อนร่วมงานที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนครปฐม ที่คอยช่วยเหลือและสนับสนุนให้กำลังใจและความห่วงใยผู้เขียน เป็นอย่างดีเรื่อยมา

รวมถึงคณาจารย์สาขาวิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดหลักสูตรของการศึกษาจนสามารถจัดทำการศึกษา ค้นคว้าอิสระครั้งนี้ จนเสร็จสมบูรณ์ และอำนวยความสะดวกทุกด้านจนทำให้การจัดทำการศึกษา ค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

สุดท้ายนี้ หากการศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และหากมีสิ่งใดที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษาหรือการพัฒนากฎหมายอยู่บ้าง ผู้เขียนขออุทิศไว้เป็นงานวิชาการเพื่อการศึกษาต่อไป

ศิริกุล รัตนเสลานนท์

มีนาคม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	12
3. ขอบเขตของการศึกษา.....	12
4. ระเบียบวิธีการวิจัย.....	12
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
บทที่ 2 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครคุมประพฤติ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเด็กและเยาวชน.....	14
1. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน.....	14
1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	14
1.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม.....	16
2. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับอาสาสมัคร.....	17
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน.....	18
3.1 ทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	18
3.2 ทฤษฎีพันธะทางสังคม.....	19
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน.....	23
4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน.....	20
4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน.....	28
4.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชน.....	36
4.4 การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	41
4.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย.....	46
4.6 การคุมประพฤติเด็กและเยาวชนในประเทศไทย.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 กฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวกับอาสามัครคุมประพฤติ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเด็กและเยาวชน.....	51
1. กฎหมายไทย.....	51
2. กฎหมายต่างประเทศ.....	64
2.1 สาธารณรัฐสิงคโปร์.....	64
2.2 ประเทศญี่ปุ่น.....	78
3. การเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ.....	92
บทที่ 4 การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของอาสามัครคุมประพฤติ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเด็กและเยาวชน.....	104
1. ปัญหาอำนาจหน้าที่ของอาสามัครคุมประพฤติ.....	105
2. ปัญหาอำนาจหน้าที่ในการติดตามเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด.....	108
3. ปัญหาในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย.....	110
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	114
1. สรุป.....	114
2. ข้อเสนอแนะ.....	115
บรรณานุกรม.....	119
ประวัติผู้ศึกษา.....	125

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ตารางจำนวนและร้อยละการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนภายหลังจากได้รับการปล่อยตัว.....	10
ตารางที่ 3.1 ตารางช่วงอายุกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนของสาธารณรัฐสิงคโปร์.....	68
ตารางที่ 3.2 โปรแกรมสำหรับการเบี่ยงเบนคดีและโครงการควบคุมสอดส่องเยาวชนชั้นสูง.....	72
ตารางที่ 3.3 การเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ.....	92

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การคุมประพฤตินั้นเป็นงานที่มีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรม อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความเรียบร้อยขึ้นในสังคม ซึ่งในการปฏิบัติงานด้านนี้มีกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมประพฤติ ทั้งในขั้นก่อนการพิจารณาคดี ขั้นการพิจารณาคดี และขั้นหลังการพิพากษาคดีของศาล โดยมีภารกิจเกี่ยวกับการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้ได้รับการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจำคุก รวมถึงการตรวจพิสูจน์ และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การจัดให้มีการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ การดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การให้การสงเคราะห์ การให้หน่วยงานของรัฐและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด¹

โดยนับแต่อดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้เริ่มนำการคุมประพฤติมาใช้เป็นครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ.2495 และได้นำมาทดลองใช้กับเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้ที่กระทำความผิดมาก่อน ส่วนผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ นั้น ถึงแม้ว่าประมวลกฎหมายอาญา จะได้บัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติไว้ แต่ในทางปฏิบัติศาลจะใช้วิธีการรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ แต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้นำวิธีการคุมความประพฤติมาใช้ เนื่องจากยังไม่มีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลไว้โดยตรงต่อมารัฐบาลได้เห็นความสำคัญและได้ผ่านพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2522 และเริ่มมีการจัดตั้งสำนักงานคุมประพฤติกลาง ซึ่งอยู่ในหน่วยงานระดับกองสังกัดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครก่อน ปรากฏผลการปฏิบัติงานเป็นที่น่าพอใจและเพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดและประชาชน ในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศให้ได้รับประโยชน์จากวิธีการคุมความประพฤติ จึงได้มีการเปิดดำเนินการสำนักงานคุมประพฤติในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศขึ้น เนื่องจากมีการขยายงานออกสู่ในระดับภูมิภาคมากขึ้น จึงให้มีสำนักงานคุมประพฤติกลาง มีปริมาณงานขอบเขต

¹ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 ,ราชกิจจานุเบกษา หน้า 14 เล่ม 133 ตอนที่ 88 ก , 7 มกราคม 2565 สืบค้นจาก <http://probation.go.th>

อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ ดังนั้นเพื่อประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สำนักงานคุ้มครองประพฤติกกลางจึงได้รับการยกฐานะให้เป็นกรมคุ้มครองประพฤติ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2535 และพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่ และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการกระทรวงยุติธรรมไปเป็นของกรมคุ้มครองประพฤติกระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2535

ต่อมา ในปี พ.ศ.2529 ได้มีการจัดการดำเนิน โครงการอาสาสมัครคุ้มครองประพฤติ กระทรวงยุติธรรม จากแนวคิดเกี่ยวกับสังคมควรมีระบบและกลไกในการป้องกันตนเองจากปัญหา อาชญากรรม และการกระทำผิดที่นอกเหนือจากระบบงานยุติธรรมทางอาญาซึ่งการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่ได้รับผลดีคือ การให้ความรู้ แก่ประชาชนในการป้องกันตนเอง จากอาชญากรรม และให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาผู้กระทำผิดในชุมชน ต่อมา มีพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหาร และอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติ ปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 ตลอดจนการดำเนินงาน ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ทำให้ภารกิจของกรมคุ้มครองประพฤติ กระทรวงยุติธรรมมีมากขึ้น เพื่อเป็นการสนองตามนโยบาย ของรัฐบาลและกระทรวงยุติธรรม ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนและทำให้การดำเนินงานอาสาสมัครคุ้มครองประพฤติ กระทรวงยุติธรรม มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสามารถรองรับภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้เกิด ประสิทธิภาพ จึงมีระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยอาสาสมัครคุ้มครองประพฤติ พ.ศ.2547 ให้อาสาสมัครคุ้มครองประพฤติมีหน้าที่ในการช่วยเหลือพนักงานคุ้มครองประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำผิด ให้คำแนะนำตักเตือนให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดออกสอดส่องเยี่ยมเยียน ผู้ถูกคุมความประพฤติติดตามผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545

โดยในปัจจุบันการปฏิบัติงาน ด้านการคุ้มครองประพฤติจะมีผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มี อำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองประพฤติ ซึ่งเรียกว่า พนักงานคุ้มครองประพฤติ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ.2559 ดังนี้

(1) การสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด และเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับผู้ถูก สืบเสาะและพินิจ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเสียหายและความเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคล ที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง และวิธีการคุมความประพฤติ

(2) สอดส่อง ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ เพื่อประโยชน์ ในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

(3) ให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้

(4) กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ได้ตกลงกับผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อประโยชน์ในการคุมความประพฤติ

(5) ส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 41 ให้แพทย์ตรวจสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจหรือส่งตัวไปบำบัดรักษา การติดยาเสพติด ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร

(6) จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น ถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจร่างกาย เก็บตัวอย่างปัสสาวะ เส้นผม หรือขน เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์บุคคลและเป็นฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งสั่งหรือจัดให้ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รับการตรวจหรือทดสอบว่ามียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้การตรวจหรือทดสอบเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(7) ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการใช้อุปกรณ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(8) เรียกผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 41² เข้ารับการอบรมความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยอาจเชิญบุคคลในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมการอบรมด้วยก็ได้

(9) จัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

² มาตรา 41 ให้พนักงานคุมประพฤติให้การสงเคราะห์ตามควรแก่กรณีแก่บุคคล ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ
- (2) ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้พ้นจากการคุมความประพฤติ
- (3) ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- (4) ผู้อยู่ระหว่างการงานบริการสังคมหรือสาธารณะประโยชน์แทนค่าปรับ
- (5) ผู้ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษหรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ
- (6) เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมครบตามคำพิพากษาแล้ว
- (7) ผู้พ้นจากการถูกกักขังแทนค่าปรับหรือผู้พ้นจากการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ
- (8) บุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(10) ในกรณีที่ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 41 เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้มีการให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใด ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย

(11) มอบหมายและกำกับดูแลให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

(12) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพ และพฤติการณ์ของผู้ถูกคุมความประพฤติ

(13) รายงานให้ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์หรือกฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหารซึ่งมีคำสั่งทราบ เมื่อนักโทษเด็ดขาดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข เพื่อให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวดำเนินการต่อไป

(14) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่รัฐมนตรีหรืออธิบดีมอบหมาย หรือตามคำสั่งศาล

นอกจากหน้าที่โดยเฉพาะที่ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 14 (1) – (14) พนักงานคุมประพฤดียังมีหน้าที่อื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ทำให้พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 มาตรา 17 กำหนดให้อาสาสมัครคุมประพฤติ เพื่อช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามที่อธิบดีมอบหมาย ส่วนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติก็นำไปปฏิบัติตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งระเบียบที่เกี่ยวข้องนั้น ได้แก่ (1) ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 (2) ระเบียบคณะกรรมการคุมประพฤติว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนอาสาสมัครคุมประพฤติ พ.ศ.2561 ที่กำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งและถอดถอนอาสาสมัครคุมประพฤติ

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 และระเบียบกระทรวงยุติธรรมแล้ว จะเห็นได้ว่าอาสาสมัครคุมประพฤติ มีความสำคัญและเป็นบุคคลในชุมชนที่ใกล้ชิดกับผู้กระทำผิดมากที่สุดในการออกไปเยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิต รวมถึงการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ เลี้ยงตนเองและครอบครัว นอกจากนี้บทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติ ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 ลักษณะบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ หมวด 1 บทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติ ข้อ 6 กำหนดว่า อาสาสมัครคุมประพฤตินับว่ามีบทบาทช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ ดังนี้

- (1) การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด
 - (2) ติดตามดูแล ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ผู้กระทำผิดหรือผู้ที่ได้รับการสงเคราะห์
 - (3) การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิด
 - (4) ส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมคุมประพฤติ
 - (5) มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม
 - (6) บทบาทหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีกรมคุมประพฤตินออบหมาย³
- ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ ตาม (1) –(6) ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานคุมประพฤติ

เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ด้วยวิธีการ ให้ประชาชนที่จะเข้ามาเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ ต้องผ่านการสรรหา และการคัดเลือก และจะต้องผ่านการอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นและวิธีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลหลังจากนั้นอาสาสมัครคุมประพฤติจะทำหน้าที่ในการประสานกับคนในชุมชน ในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคุมประพฤติ การให้คำแนะนำชี้แจงปัญหา ออกสอดส่องดูแล การรายงาน ผลการติดตามสอดส่องผู้กระทำความผิด ที่ศาลกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติ, การติดตามผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 การติดตามผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ และได้รับการลดโทษจำคุก จากกรมราชทัณฑ์ เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติคุมความประพฤติ พ.ศ.2559 ได้กล่าวไว้ในหมวด 7 ในเรื่องการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชน มาตรา 44 ให้กรมคุมประพฤตินำหน้าที่ดำเนินการหรือประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน หรือองค์กรอื่น เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานสร้างเครือข่ายหรือให้ความช่วยเหลือในภารกิจของกรมคุมประพฤติ และจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำผิด เพื่อป้องกันการกระทำ ความผิดซ้ำ และในมาตรา 45 ให้อาสาสมัครคุมประพฤติและภาคประชาชนมีบทบาทในการให้การสงเคราะห์รวมถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานคุมประพฤติ ทั้งนี้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งจะเห็นได้ว่าหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าไปแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

สำหรับในคดีเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ก็ได้กำหนดตำแหน่งพนักงานคุมประพฤติ

³ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชุมพร, เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2564 สืบค้นจาก <http://www.Chumphonprobation.com>

ไว้เช่นกัน โดยพนักงานคุมประพฤติ ความหมายว่าผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้หมายความรวมถึงพนักงานคุมประพฤติตามกฎหมายอื่น⁴ ทำให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ นอกจากที่มีกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 แล้วหากเป็นคดีเด็กและเยาวชนและครอบครัวก็ให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติไว้ดังนี้

(1) สืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงและสิ่งแวดลอมตามมาตรา 36 (1)⁵ เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาและบุคคลอื่น

(2) คุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนตามคำสั่งศาล ตลอดจนดูแลอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ระหว่างคุมประพฤติ

(3) สอดส่องให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด

(4) ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในเรื่องการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน

(5) ประมวลและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์ในกรณีศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องบังคับใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในคดีแพ่งที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย เพื่อรายงานต่อศาลตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมาย

(6) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (1) และ (5) เพื่อเสนอต่อศาลตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมาย

(7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ศาลสั่งเกี่ยวกับคดีเยาวชนและครอบครัวหรือที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมาย

โดยกำหนดให้มีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติดำเนินอำนาจหน้าที่อย่างพนักงานคุมประพฤติเพียงเท่าที่อธิบดีได้มอบหมาย⁶ เท่านั้น

⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 4

⁵ มาตรา 36 ให้สถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่นและโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด และของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดลอมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อรายงานต่อศาลหรือเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่า อำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติที่มีการกำหนดไว้นั้นยังไม่มีความชัดเจนและครอบคลุมในหลายกระบวนการ ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ ดังนี้

ประการแรกอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่ระบุเฉพาะเพิ่มเติม นอกเหนือจากพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 โดยกฎหมายกำหนดให้มีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามาช่วยเหลือเจ้าพนักงานคุมประพฤติ ดังเช่น พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 จากปัญหาดังกล่าว พบว่าหากเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำความผิด และให้ความยินยอมในการจัดทำแผน ด้วยวิธีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 86 ซึ่งเป็นการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยใช้วิธีการหันเหเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ปัจจุบันพบว่ายังขาดการประสานเครือข่ายชุมชนในการติดตามเด็กและเยาวชนให้มาปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวส่งผลให้เด็กและเยาวชนบางราย ผิดเงื่อนไขและไปกระทำความผิดซ้ำ

ประการที่สอง อำนาจหน้าที่ในการติดตาม เด็กและเยาวชนในคดีสำคัญภายหลังปล่อยคุมความประพฤติของอาสาสมัครคุมประพฤติ ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 ในการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน จะเริ่มขึ้นหลังจากศาลเยาวชนและครอบครัว มีคำสั่งให้พนักงานคุมประเวศดำเนินการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน โดยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือการคุมความประพฤติก่อนมีคำพิพากษาและหลังศาลมีคำพิพากษา ซึ่งในส่วนของคดีสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการคุมความประพฤติภายหลังจากที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำพิพากษาแล้ว ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการคุมความประพฤติจึงแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ

กรณีแรก เด็กหรือเยาวชนไม่มีความผิด เป็นกรณีที่ศาลปล่อยเด็กหรือเยาวชนไปเพราะไม่มีความผิดแต่เด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมเสียหายไม่เหมาะสมศาลก็อาจปล่อยตัวไปโดยวางเงื่อนไขคุมประพฤติไว้⁶

⁶ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
มาตรา 49

⁷ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
มาตรา 138

กรณีที่สอง เด็กหรือเยาวชนมีความผิด และศาลส่งตัวไปฝึกและอบรมโดยกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ และในระยะเวลาที่ศาลสั่งให้คุมความประพฤติ และศาลมีคำพิพากษาให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมสถานศึกษา สถานฝึกและอบรมหรือสถานแนะนำทางจิต เป็นต้น โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่จะต้องไม่เกินระยะเวลาขั้นสูงตามคำพิพากษาในคดีนั้น⁸

กรณีที่สาม เด็กหรือเยาวชนมีความผิดและศาลส่งตัวไปกักและอบรมจนครบกำหนดแล้ว ให้คุมความประพฤติ ต่อมาเมื่อเด็กหรือเยาวชนนั้นได้รับการปล่อยตัวจากโรงเรียนหรือสถานฝึกและอบรมและศาลเองหรือผู้ปกครองสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานศึกษาหรือสถานฝึกและอบรมร้องขอ ให้ศาลกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 62 วรรค 2 ทั้งนี้ โดยมีรายละเอียดของเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติระยะเวลา การคุมความประพฤติ และการแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเมื่อข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวกับการคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป และการดำเนินการกรณีเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนด เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 139⁹และมาตรา 143¹⁰ดังกล่าวแล้ว

⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 62

⁹ เมื่อศาลได้กำหนดเงื่อนไขตามมาตรา 138 แล้ว ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่จะสอดส่องและทำรายงานเสนอต่อศาล ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกเด็กหรือเยาวชนนั้นและบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนมาตักเตือน แต่ถ้าเด็กหรือเยาวชน ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวเมื่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าวยินยอมหรือศาลเห็นสมควรให้ศาลมีอำนาจส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ตามที่ศาลเห็นสมควรเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

¹⁰ การส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด 4 หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ถ้าศาลได้กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ ศาลจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปในระหว่างระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงนั้นก็ได้ในกรณีดังกล่าวศาลจะกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติตามมาตรา 138 ด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา 138 วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา 139 วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นั้น เป็นกระบวนการตามคำพิพากษาของศาล เพื่อให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามใน ส่วนของอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 ซึ่งมีหน้าที่ในการสอดส่อง ดูแล เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมครบตามคำพิพากษาแล้ว เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขฟื้นฟู โดยการนำเครือข่ายภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วม แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันพบว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น มีหลายฝ่ายได้ให้ความสนใจเนื่องจากเด็กและเยาวชนเหล่านี้คือกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะในคดีที่มีความสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชน โดยแบ่งออกเป็น 1.คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ 2.คดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 3. คดีชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ที่เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย 4. นักค้ายาเสพติดรายใหญ่¹¹และเมื่อเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ได้รับการปล่อยตัวออกมาจากศูนย์ฝึกและอบรมครบตามคำพิพากษาแล้ว ทางศูนย์ฝึกจะมีการจำแนกเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลก่อนที่จะปล่อยตัวออกสู่สังคม แม้ในระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 ข้อ 22ให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการป้องกันอาชญากรรม แต่ไม่ได้เข้าร่วมในการติดตามผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งการขาดการติดตามและประสานกับเครือข่ายชุมชนทำให้เด็กและเยาวชนบางรายก็ไปกระทำความผิดซ้ำอีก

¹¹ ข้อมูลจากระบบสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ร้อยละของคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศปีงบประมาณ 2563 จำแนกตามฐานความผิด เช่น (1)ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 10.42% (2)ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 8.76% (3) ความผิดเกี่ยวกับเพศ 4.06 % (4) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ 49.31% (5) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียง และการปกครอง 2.24% (6) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด 3.95% (7) ความผิดอื่น 21.26%

ตารางที่ 1.1 ตารางจำนวนและร้อยละการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนภายหลังจากได้รับการปล่อยตัว¹²

หน่วย:คน

การกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน	จำนวนปล่อยตัว	จำนวนผิดซ้ำ	ร้อยละ
ปล่อยปีงบประมาณ 2560 ติดตามรอบ 1 ปี	3,774	882	23.37
ปล่อยปีงบประมาณ 2560 ติดตามรอบ 2 ปี	3,774	1,396	36.99
ปล่อยปีงบประมาณ 2560 ติดตามรอบ 3 ปี	3,774	1,679	44.49
ปล่อยปีงบประมาณ 2561 ติดตามรอบ 1 ปี	3,189	758	23.77
ปล่อยปีงบประมาณ 2561 ติดตามรอบ 2 ปี	3,189	1,213	38.04
ปล่อยปีงบประมาณ 2561 ติดตามรอบ 2 ปี 2 เดือน	3,189	1,240	38.88
ปล่อยปีงบประมาณ 2562 ติดตามรอบ 1 ปี	2,769	703	25.39
ปล่อยปีงบประมาณ 2562 ติดตามรอบ 1 ปี 2 เดือน	2,769	740	26.72

จากตารางดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าปริมาณคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในแต่ละปีจะมีปริมาณลดลง แต่ในการติดตาม รอบ 1 ปี ติดตามรอบ 2 ปี และติดตามรอบ 3 ปี จะพบว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำเพิ่มขึ้น ดังนั้น หากมีการนำเครือข่ายภาคประชาชนมาช่วยในการติดตามเด็กและเยาวชนในคดีที่สำคัญภายหลังการคุมความประพฤติ ก็อาจจะทำให้ปริมาณการกระทำความผิดซ้ำลดลงได้

ประการที่สาม การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 ในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวเด็กและเยาวชนนั้นไม่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 แต่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ.2561 ซึ่งในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวเด็กและเยาวชนนั้น เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ ในการป้องกันแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ โดยให้เด็กและเยาวชนได้มี โอกาสทดลองใช้ชีวิตก่อนปล่อยออกสู่ภายนอก แต่ในกระบวนการและขั้นตอนดังกล่าวยังไม่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 แต่มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 ในหมวด 7 การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการติดตามภายหลังจากสถานที่ควบคุมสำหรับ

¹² ระบบสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน .26 ธันวาคม 2564 .สืบค้นจาก [www.http://dpis.ocsc.go.th](http://dpis.ocsc.go.th)

เด็กและเยาวชน ที่ได้มีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยกรมสถานพินิจเท่านั้น โดยในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย หากพบว่าเด็กและเยาวชนประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย หรือไม่สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลในครอบครัว หรือไม่มีความปลอดภัย เมื่อกลับไปอยู่ในชุมชนหรืออยู่ในระหว่างการทดลองใช้ชีวิตในชุมชน หรืออยู่ในระหว่างการจัดหางานเพื่อประกอบอาชีพ หรือมีความจำเป็นอื่นๆ ให้สถานพินิจหรือศูนย์ฝึกและอบรมจัดให้มีสถานที่เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือภายหลังปล่อย¹³ และให้สถานพินิจหรือศูนย์ฝึกและอบรมประชุมจัดทำแนวทางการติดตามภายหลังปล่อยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่และพนักงานคุ้มครองเด็กในพื้นที่ รวมทั้งชุมชนหรือบุคคลที่เห็นสมควร เพื่อกำหนดวิธีการติดตามและการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัว ให้ตรงตามสภาพปัญหา และความจำเป็นของเด็กและเยาวชน โดยแนวทางจะต้องได้รับความยินยอมจากเด็กเยาวชน บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำ แนวทาง การติดตามภายหลังปล่อย ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด¹⁴

นอกจากในมาตรา 54 และมาตรา 57 แล้วในหมวด 7 ของพระราชบัญญัติการบริหารแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2561 ยังมีขั้นตอนและกระบวนการของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาค่าความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่า การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในการคุมประพฤติยังมีความไม่ชัดเจนในขั้นตอนและกระบวนการ และในสถานที่รองรับ โดยปัจจุบันสถานที่รองรับอยู่ในความควบคุมดูแลของเอกชน ซึ่งยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ บุคลากรยังไม่มีความสามารถในการดูแลหากให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการโดยให้อาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามาช่วยเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวในบ้านกึ่งวิถี โดยอาจกำหนดแยกบ้านกึ่งวิถีออกจากผู้กระทำความผิด แต่ละประเภทตาม Model ของประเทศญี่ปุ่น และจัดโปรแกรมช่วยเหลือผู้กระทำความผิดและการสร้างเครือข่ายประสานกับโรงเรียนเหมือนกับสาธารณรัฐสิงคโปร์ ก็จะทำให้ป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมได้

ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้ จึงมุ่งที่จะวิเคราะห์ แนวความคิดและทฤษฎี ตลอดจนหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศเพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงกฎหมาย ว่าด้วยอาสาสมัครคุมประพฤติ ต่อไป

¹³ พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ.2561

มาตรา 54

¹⁴ พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ.2561

มาตรา 57

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาสาศัมครคุมประพฤติ และการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน

2.2 เพื่อศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาศัมครคุมประพฤติ และการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนของประเทศไทยสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่น พร้อมทั้งนำมาเปรียบเทียบ

2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาศัมครคุมประพฤติ และการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาศัมครคุมประพฤติและการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน

3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาสาศัมครคุมประพฤติ และการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนและพระราชบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอาสาศัมครคุมประพฤติ โดยขอบเขตอยู่ในเรื่องมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาสาศัมครคุมประพฤติและการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนของประเทศไทยและต่างประเทศประกอบด้วยสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่นเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมต่อไป

4. ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษาจะใช้วิธีการค้นคว้าและวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารต่างๆทั้งบทบัญญัติของกฎหมายและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยและต่างประเทศ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครคุมประพฤติ และการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน

5.2 ทำให้ทราบบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับงานอาสาสมัครคุมประพฤติ และการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนของประเทศไทย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศญี่ปุ่น พร้อมทั้งนำมาเปรียบเทียบ

5.3 ทำให้ทราบปัญหามาตรการกฎหมายที่เกี่ยวกับงานอาสาสมัครคุมประพฤติ และการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

5.4 ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครคุมประพฤติ และการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับอาสาสมัครคุมประพฤติและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเด็กและเยาวชน

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาในเรื่อง การพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการนำภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งมีหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน
2. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับอาสาสมัคร
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน
4. แนวคิดทฤษฎีและหลักสากลที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนและการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน

1. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

Erwin ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังสรุปได้ความว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาร่วมกันคิด และมีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน¹⁵

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายความว่า การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุให้กระทำบรรลุผลในเรื่องจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น¹⁶

¹⁵ ยูพาพร รูปงาม .การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณ ในการปฏิรูปราชการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.2545.หน้า 6

¹⁶ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา,กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล หน้า 27

เจมส์ คีดี ปิ่นทอง ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ตั้งแต่ขั้นแรก การร่วมในการลงทุน และปฏิบัติไม่ว่าเป็นการลงทุนด้วยเงิน แรงงาน หรือวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ยังต้องมีการติดตามและประเมินผลงานที่ได้นำไปด้วย¹⁷

อคิน รพีพัฒน์ แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสรุปได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการค้นหาสาเหตุและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และยังเป็นการตัดสินใจวางแผน ในการพัฒนาเพื่อหาทางออก รวมทั้งในการปฏิบัติงานในกิจกรรมและการพัฒนาตามแผน และมีการประเมินผลการพัฒนา¹⁸

ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ การมีส่วนร่วมหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการ ตามกำลังความสามารถของสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น¹⁹

วิวรรธน์ บรรจงช่วย การมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือของบุคคลหรือกลุ่มคน ที่มีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนเกิดการลงมือปฏิบัติต่อความต้องการในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วยกัน และร่วมยอมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัติด้วยกัน²⁰

ทั้งนี้ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วมเพราะจะทำให้เกิดความรู้สึก เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ในการแก้ไขปัญหาตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และในเรื่องของความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามา มีส่วนร่วม และสิ่งที่สำคัญคือจะต้องไม่เกิดการบังคับ

¹⁷ เจมส์ คีดี ปิ่นทอง .การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท . กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียน หน้า 272

¹⁸ อคิน รพีพัฒน์ .การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา .กรุงเทพมหานคร:ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณสุข.2547.หน้า 27

¹⁹ ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์.การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริหารของโรงเรียน ส้อมแควตวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. 2550 หน้า 37

²⁰ วิวรรธน์ บรรจงช่วย. การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)มหาวิทยาลัยมหิดล.กรุงเทพมหานคร.2551 หน้า 45

1.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

องค์การอนามัยโลกเสนอรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน²¹ คือ

1.2.1 การวางแผนประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาในการจัดลำดับของความสำคัญตั้งเป้าหมาย มีการกำหนดในการใช้ทรัพยากรการติดตาม ประเมินผล และในเรื่องของการตัดสินใจ

1.2.2 การดำเนินกิจกรรม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการและการบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการควบคุมการเงิน และในเรื่องของการบริหาร

1.2.3 การใช้ประโยชน์ คือประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเองและในสังคม

1.2.4 การได้รับประโยชน์ ซึ่งประชาชนต้องได้รับประโยชน์จากชุมชน โดยเท่าเทียมกันจะเป็นผลประโยชน์ ส่วนตัวในสังคมหรือในรูปของวัตถุก็ได้²²

ถวิล บุรีกุล ได้กล่าวถึงเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสรุปได้ดังนี้ ในการมีส่วนร่วมจะต้องมีอิสรภาพ ประชาชนต้องมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ถ้าหากมีการถูกบังคับให้ร่วมมือไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม และต้องมีความเสมอภาค ประชาชนที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมใด จะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน และในขั้นตอนสุดท้าย ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ และในบางกิจกรรมแม้กำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาคแต่กิจกรรมที่กำหนดไว้ มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ มิเช่นนั้นต้องเสริมความสามารถของประชาชนให้มีความสามารถเข้าร่วมได้²³

สรุปได้ว่าในเรื่องของ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ต้องอาศัยปัจจัยอันเป็นองค์ประกอบของหลายปัจจัย ซึ่งจะเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ โดยเริ่มจากการมีส่วนร่วมของประชาชน และยังหมายรวมถึง การเปิด โอกาสให้

²¹ ปารีชาติ วลัยเสถียร.กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543. หน้า 141

²² ธารินี แสงสว่าง,การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครชุมชนประเพณีในการแก้ไขพื้นที่ผู้กระทำผิดในชุมชน ในสังกัดสำนักงาน กุมประเพณี ภาค 7(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.2557 หน้า 15-16

²³ ถวิลวดี บุรีกุล,การมีส่วนร่วมแนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ (ม.ป.พ) 2552.พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร, สถาบันพระปกเกล้า

ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของการคิด การตัดสินใจ และการร่วมมือในการรับผิดชอบต่างๆ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ และบรรลุตามเป้าหมาย

2. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับอาสาสมัคร

จากการที่ได้ศึกษาความหมายของคำว่าอาสาสมัคร ซึ่งใช้เทียบเคียงกับภาษาอังกฤษคำว่า Volunteer และ Volunteerism โดยมีนักวิชาการและผู้ที่ทำงานในวงการวิชาการได้ให้ความหมาย เช่น ศุภรัตน์ รัตน มุขย์, Susan J Ellis และ Katerines H Noyes สามารถสรุปได้ความว่า งานอาสาสมัครเป็นการเลือกกระทำในสิ่งต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำและเป็นความรับผิดชอบต่อสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน และต้องเป็นการกระทำตามหน้าที่และนอกจากนี้อาจจะเห็นถึงความสำคัญของคำว่า อาสาสมัคร 4 ประการ คือ

ประการแรก คือ การเลือก (Choose) ซึ่งในการเลือกนั้นจะเป็นในเรื่องของการแสดงเจตจำนง อย่างอิสระที่กระทำหรือไม่กระทำต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ประการที่สอง คือ จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) คือ ลักษณะของการกระทำจะต้องเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่น บุคคล กลุ่มคน หรือสังคมส่วนรวม

ประการที่สาม คือ ผลตอบแทนเป็นเงินทอง (Without Montary) โดยไม่หวังรายได้ทางเศรษฐกิจ แต่อาจจะเป็นในรูปแบบของรางวัล หรือค่าใช้จ่ายทดแทน ซึ่งตนเองได้ใช้ไปแต่อาจไม่เทียบเท่ากับค่าของสิ่งที่กระทำลงไป

ประการที่สี่ ต้องไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ (Beyond Basic Obligations) หมายถึง สิ่งนั้นได้กระทำนอกเหนือความจำเป็น หรือสิ่งที่ถูกคาดหวังว่าจะต้องทำตามภาระหน้าที่²⁴

สรุปจากความหมายของอาสาสมัครและนำมาใช้กับงานอาสาสมัครคุมประพฤติ ซึ่งเป็น การนำภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ให้คำแนะนำ ตักเตือน เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข และยังเป็นการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยที่ไม่ได้หวังผลตอบแทน เป็นเงินทอง สมัครใจ เข้ามาทำงาน และไม่ใช้เรื่องที่ทำตามหน้าที่โดยมีจิตใจที่จะทำงานและไม่ใช้เรื่องที่ทำตามหน้าที่โดยมีจิตใจที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ของสังคม เป็นต้น

²⁴ รัชชานันท์ มณฑเทียร. การเสริมสร้างจิตอาสาของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ตำบลหนองนก อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2553 หน้า 54

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยุทธธรรมชุมชน

3.1 ทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชน Community Empowerment and Participation

การที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง²⁵ โดยที่รัฐหรือหน่วยงานภายนอกกำหนด ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนจะต้องคิดขึ้นมา เพื่อสังคมของชุมชนนั้นได้ เห็นได้เข้าใจสภาพการมีส่วนร่วมได้อย่างละเอียดลึกซึ้งตรงกับความเป็นจริง²⁶ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การพิจารณาตัดสินใจในการทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การร่วมปฏิบัติ และการร่วมมือรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชน²⁷ อย่างไรก็ตามหน่วยงานในกระบวนการยุทธธรรมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมพลังชุมชน²⁸ จึงควรทำงานกับกลุ่มผู้พักอาศัยและชุมชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมโดยควรมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจของสาธารณชนต่อการทำงานของหน่วยงาน²⁹

ทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชนให้ความสำคัญกับปัจจัย 3 ประการ³⁰ ได้แก่ ปัจจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนและปัจจัยการสร้าง ความพึงพอใจ ความน่าเชื่อถือและการเข้าใจบทบาทของประชาชนและหน่วยงานในกระบวนการยุทธธรรม อย่างไรก็ตามสมมติฐานของทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้มองว่า อาชญากรรมสามารถจัดออกจากสังคม

²⁵ อนุกุล ศิริจันทร์ .การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร (People 's Participation in Performance) ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 หน้า 21

²⁶ อคิน ระพีพัฒน์ .การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบท ในสภาพสังคมและวัฒนธรรม ไทย.นครปฐม มหาวิทยาลัย มหิดล (ม.ป.ท) หน้า 320

²⁷ ยูวัฒน์ วุฒิเมธี.หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท.กรุงเทพมหานคร.ห้างหุ้นส่วนจำกัด นิติบุคคลไทยอนุเคราะห์.2546 หน้า 136

²⁸ สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันประปภเกล้า.รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การปฏิรูปกระบวนการยุทธธรรมชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.12 สิงหาคม 2564 สืบค้นจาก <http://kpi.ac.th>

²⁹ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย.ยุทธธรรมชุมชนบทบาทการอำนวยความสะดวกยุทธธรรมโดยชุมชนเพื่อชุมชน. กรุงเทพมหานคร (ม.ป.ท)2550 หน้า 12

³⁰ สัตยพงษ์ ลิ่มประเสริฐ และคณะ.ยุทธธรรมชุมชน : กระบวนการยุทธธรรมทางเลือกในสังคมไทย. คณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิตเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2564 สืบค้นจาก <http://rsucom.rsu.ac.th>

หรือลดระดับความรุนแรงและความถี่ในการเกิดอาชญากรรมด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และเพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนบ้านได้อีกด้วย ในเรื่องของทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อแนวคิด ยุติธรรมชุมชนมีความสัมพันธ์ในหลายมิติ ดังนี้

มิติแรก เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็น หุ่นส่วนหรือความเป็นเจ้าของชุมชนเมื่อใดที่คนในชุมชนเกิดรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของชุมชนก็จะเกิด แรงผลักดันให้เกิดความรับผิดชอบต่อชุมชน

มิติที่สอง การทำงานร่วมกันระหว่างคนในชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ การทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ควรเป็นไปในลักษณะการสอดคล้องประสานการทำงานหรือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชน ถึงภูมิหลังของชุมชน เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้าใจชุมชน และเพื่อประโยชน์ในการเสริมให้คนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน อีกทั้งการทำงานกับประชาชน นี้ยังเป็นประโยชน์ในการรับมือกับอาชญากรรมและการอำนวยความสะดวกเพื่อดูแลชุมชน ของตนเอง

3.2 ทฤษฎีพันธะทางสังคม Social Bonding Theory ของทราวิสเฮอร์ช

ทฤษฎีพันธะทางสังคมเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับความผูกพันทางสังคม ระหว่างบุคคลหนึ่ง ที่มีต่อบุคคลหนึ่ง ดังนั้น บุคคลใดที่มีความผูกพันทางสังคมในระดับที่สูง โอกาสที่จะสร้างปัญหาให้กับสังคมย่อมอยู่ในระดับที่ต่ำ กล่าวคือ หากคนในสังคมมีความผูกพันต่อกันและมีความผูกพันต่อชุมชน ที่ตนพักอาศัยอยู่แล้วย่อมไม่ยากให้เกิดความขัดแย้ง และมีความผูกพันที่จะสร้างชุมชนที่น่าอยู่ และความสมานฉันท์ของคนในชุมชน

เฮอร์ช แบ่งประเภทความผูกพันทางสังคมหรือที่เรียกว่าพันธะทางสังคมตาม ทฤษฎีพันธะทางสังคม ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

3.2.1 **เรื่องของความผูกพัน (Attachment)** คือ องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก อารมณ์ของคนในชุมชนที่มีความผูกพัน สัมพันธ์รักใคร่ กับคนในชุมชน จะเป็นข้อผูกพันในเรื่องของการควบคุมตนเอง ไม่ให้มีพฤติกรรมที่กระทำไม่เหมาะสม ผิดที่จากที่ชุมชนวางกรอบ หรืออาจทำให้เกิดการฝ่าฝืนกฎหมายได้ซึ่งในเรื่องของความผูกพัน หรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นความรู้สึกที่มีลักษณะของการคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อื่น หรือของสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวถ้าบุคคล ไม่ไวต่อการรับรู้หรือความผิดเห็นของผู้อื่น ไว้เป็นของตนเองถือว่าไม่ได้ระงับยับยั้งการกระทำ ในทางที่ไม่ดีโดยอยู่บนพื้นฐานของสังคม

3.2.2 **การผูกมัด (Commitment)** คือการกระทำที่เกิดจากการใคร่ครวญถึงผลได้ และผลเสีย หรือในเรื่องของความเสี่ยง ก่อนที่จะตั้งมั่นกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นเรื่องของการคิดต้นทุน

ในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามแบบแผนของสังคม ดังนั้น ถ้าพิจารณาเห็นว่าจะต้องลงทุนมากกว่ากำไร หรือผลประโยชน์ที่จะได้รับ บุคคลก็จะไม่ผูกมัดกับสิ่งนั้น และถ้าความต้องการนั้นต้องทำตามหรือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม อย่างไรก็ตามองค์ประกอบในเรื่องของความผูกพันมีเกี่ยวกับกำกับการมีเหตุมีผลที่น่าเชื่อถือ เนื่องจากแต่ละคนย่อมมีความต้องการที่จะมีชีวิตที่สงบสุข และไม่มีบุคคลใดที่ต้องการอยากจะทำลายความสำเร็จในชีวิตของตนเอง ดังนั้นในเรื่องของข้อผูกมัด ได้มีขึ้นเพื่อให้แต่ละคนในชุมชนดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีความสุข

3.3.3 การเข้าร่วม (Involvement) คือ องค์ประกอบของความผูกพันในเรื่องของการมีกิจกรรมร่วมกับครอบครัวหรือคนในชุมชน ซึ่งในเรื่องของความผูกพันไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของคนในครอบครัวหรือชุมชน ในความผูกพันเป็นเงื่อนไขที่แต่ละคนดำเนินชีวิตเพื่อให้อยู่ในบรรทัดฐานของสังคม

3.3.4 เรื่องของความเชื่อ (Belief) คือองค์ประกอบในเรื่องของความผูกพันทางด้านจิตใจหรือจริยธรรม ซึ่งการที่คนในชุมชน มีทัศนคติที่ดีต่อกัน ความขัดแย้งย่อมไม่อาจเกิดขึ้นและจะช่วยให้ชุมชนสงบสุขมีความน่าอยู่มากขึ้น ตามแนวทางของยุทธธรรมชุมชน³¹ อย่างไรก็ตาม ในระดับความเชื่อถือ ที่บุคคลมีต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ถ้ามีความเชื่อบรรทัดฐานของสังคมน้อยลงเท่าไร ก็ยิ่งจะมีแนวโน้มที่จะละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมหรือมีการกระทำผิดมากขึ้นเท่านั้น การมีความเชื่อหรือยอมรับบรรทัดฐานกฎเกณฑ์ของสังคมก็คือการมีความเชื่อต่อความหมายในทางไม่เห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมาย³²

สรุปได้ว่ากระบวนการยุทธธรรมชุมชนนั้น เป็นเรื่องของการนำแนวคิดในการป้องกันอาชญากรรม และเป็นการสร้างเครือข่ายยุทธธรรมชุมชนทั่วประเทศ โดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งการป้องกันอาชญากรรมของชุมชน โดยชุมชนนั้นก็เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนนั่นเอง และมีการดำเนินงานโดยคนในชุมชน ในการร่วมกันคิด การวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผลในสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะนำไปพัฒนาสังคมให้เกิดความปลอดภัย ดังคำกล่าวที่ว่า ยุทธธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามในกระบวนการยุทธธรรมชุมชน ยังหมายรวมถึง การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ในการร่วมกันป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ในชุมชนอีกทางหนึ่ง การที่ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ในการป้องกันอาชญากรรมการแจ้งเบาะแส การเฝ้าระวังอาชญากรรมที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่จะ

³¹ เรื่องเดียวกัน

³² พรชัย ชันดี. การบูรณาการทฤษฎีทางอาชญาวิทยา งานยุทธธรรมและสังคม (วิทยาศาสตร์ชุมชนฉบับจิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพมหานคร. 2549 หน้า 12

ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขในชุมชน รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมประสบความสำเร็จในการลดอาชญากรรมในพื้นที่

ศุวิมล คำสุวรรณ (นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน ในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนของอาสาสมัครคุมประพฤติ ในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุดและอาสาสมัคร คุมประพฤติในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนนทบุรีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนไม่แตกต่างกัน

คู่มือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 สำหรับอาสาสมัครคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม กล่าวถึงระเบียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ ว่าเมื่ออาสาสมัครคุมประพฤติได้รับเรื่อง ขอความร่วมมือ จากพนักงานคุมประพฤติให้ออกสอดส่องเยี่ยมเยียนผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว อาสาสมัครคุมประพฤติควรศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกคุมประพฤติ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งในการออกสอดส่องแต่ละครั้ง อาสาสมัครคุมประพฤติต้องให้คำแนะนำ พูดคุยกับบุคคลในครอบครัว คนใกล้ชิดในการสอบถามข้อมูลต่างๆ ทั้งลักษณะนิสัย ความประพฤติ อาชีพ การहनหลับไปเสพซ้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนฟื้นฟูและติดตามผลต่อไป³³

คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องและกิจกรรมชุมชน กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมกล่าวว่าพนักงานคุมประพฤติได้ขอความร่วมมือ อาสาสมัครคุมประพฤติ ติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากไม่ไปรายงานตัวตามนัด ไม่ไปทำงานบริการสังคม และต้องการตรวจสอบข้อมูลที่แท้จริง เนื่องจากการติดตามในลักษณะดังกล่าว อาสาสมัครคุมประพฤติมีความคุ้นเคยกับบุคคล สภาพแวดล้อมในชุมชนและได้รับความไว้วางใจในการให้ข้อมูลที่แท้จริง จากบุคคลในชุมชน จึงทำให้สามารถติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติได้ง่าย

เกษม เขาวรัตน์ คู่มือแนะแนวทางการปฏิบัติงานควบคุมและสอดส่องได้กล่าวว่า กรมคุมประพฤติ ในฐานะเป็นองค์กรหลักในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งสนับสนุนการระดมทรัพยากรชุมชนมาใช้ในการปฏิบัติงาน เสริมสร้างพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในการบริหารงานยุติธรรม

³³ พรพรรณ จันทร์อ้าย.การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ 2552 หน้า 17

รวมทั้งสร้างความเป็นธรรม และความมั่นคงให้กับสังคม โดยได้เริ่มดำเนินการในการนำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ตลอดจนเข้ามาทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน ในรูปแบบของโครงการอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม และในปัจจุบันได้มีอาสาสมัครคุมประพฤติครอบคลุมทั่วประเทศแล้วโดยร่วมกันคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ในการปฏิบัติงานคุมประพฤติ

วิเชียร วาสนา กรมคุมประพฤติระบบงานและกระบวนการคุมประพฤติ ได้กล่าวว่าการดำเนินงานในรูปของศูนย์ประสานงานอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม จึงเป็นอีกส่วนหนึ่งของการพัฒนาองค์กรอาสาสมัครคุมประพฤติให้มีความเข้มแข็ง และมีพลังในการช่วยสร้างสรรค์ความสามัคคีและให้การประสานงานระหว่างอาสาสมัครคุมประพฤติ มีเอกภาพ และเป็นประโยชน์ ต่อการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัดเวลา ประหยัดทรัพยากร และให้การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับอาสาสมัครคุมประพฤติ ตลอดจนชุมชนและประชาชนในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น³⁴

อรทัย ก๊กผล การวิจัยเรื่อง โครงการนำร่องเพื่อเตรียมความพร้อมในการขยายบทบาทและภารกิจงานยุติธรรมสู่ท้องถิ่น การศึกษาพบว่า ภารกิจงานยุติธรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถดำเนินการร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ได้มี 4 ภารกิจ คือ 1) ภารกิจด้านการป้องกันเฝ้าระวังการกระทำผิดที่เป็นภารกิจ ที่ อปท. สามารถดำเนินการเองได้ทันที และมีอำนาจหน้าที่อยู่แล้ว 2) ภารกิจในด้านการให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับกฎหมาย เป็นสิ่งที่ อปท.สามารถดำเนินการได้ทันที ส่วนการให้บริการด้านยุติธรรม เป็นภารกิจที่ อปท.สามารถดำเนินการได้บ้าง แต่บางอย่างผู้ให้บริการต้องเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย 3) ภารกิจด้านการจัดการความขัดแย้งและการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทต่างๆ อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ อปท.ผู้ที่ดำเนินการต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยมาก่อน ภารกิจด้านการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิด แม้จะสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของ อปท.ด้านการส่งเสริมและดูแลคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส แต่ดำเนินการยาก ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะจากทีมสหวิชาชีพ 4) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิดซ้ำ และการสงเคราะห์ผู้ต้องขังหลังพ้นโทษเป็นต้น³⁵

³⁴เรื่องเดียวกันหน้า 18

³⁵อรทัย ก๊กผล , การขยายบทบาทและภารกิจงานยุติธรรมสู่ท้องถิ่น : ศักยภาพแนวทางปฏิบัติและขอบเขตภารกิจ, 7 กุมภาพันธ์ 2565, สืบค้นจาก <http://so06.tci-thaijo-org>article>download>

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

4.1.1 ความหมายของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งการทราบ

ความหมายของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ทำให้ทราบว่า การกระทำใดเป็นลักษณะความผิดที่เป็นของเด็กและเยาวชน หรือเป็นความผิดที่เกิดขึ้น หรือเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนไว้หลายท่าน³⁶ ดังต่อไปนี้

นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล กล่าวว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน หมายถึง การกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบ ค่านิยม วัฒนธรรม จารีตประเพณี ของสังคมนั้นๆ ที่สำคัญให้หมายความถึงการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นๆ ที่มีโทษทางอาญา ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้ เป็นสาเหตุที่ทำให้การกระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อสังคมหรือบุคคลอื่นๆ จึงสรุปได้ว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน มีความหมายกว้าง และแตกต่างกับการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งเป็นอาชญากรโดยทั่วไปที่ทำผิดกฎหมายอาญาเท่านั้น³⁷

วรชาติ แสนคำกล่าวว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดหมายถึง เด็กและเยาวชนที่ถูกตำรวจจับกุมในข้อหาต่างๆ ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ ยาเสพติด อาวุธปืน วัตถุระเบิด เป็นต้น³⁸

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน แบ่งออกเป็นการกระทำความผิดกฎหมายที่มีโทษทางอาญา และการกระทำความผิดที่รัฐเห็นว่ามี ความผิดและมีความจำเป็นที่รัฐต้องเข้ามาดูแล ควบคุม และต้องมีการแก้ไขให้เด็กและเยาวชนกลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังนั้นหากเราทราบถึงสาเหตุของปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และเข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและยังเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่รุนแรงอีกทางหนึ่งด้วย

³⁶ ชื่นจิตร วาณิชสุวรรณ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา 2554 หน้า 6

³⁷ นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. รายงานการวิจัย เรื่องผู้ป่วยจิตเวชกับการกระทำความผิดกฎหมาย. คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ 2530 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. หน้า 25

³⁸ วรชาติ แสนคำ. ลักษณะทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในจังหวัดสมุทรปราการ สาขาการจัดการ โครงการสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. สมุทรปราการ. 2543 หน้า 6

4.1.2 ปัจจัยหรือสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน

โสภา ชปิลมันน์ กล่าวว่า การกระทำคามผิดอาญาของเด็กและเยาวชนทำให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคม การกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน มีผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุหรือปัจจัยใด จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าให้พบถึงปัญหาสาเหตุที่เป็นสมมุติฐานแห่งการกระทำคามผิด ปัจจุบันนี้ แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชน มีความเชื่อในเรื่องปัจจัยหลายปัจจัยที่มีอิทธิพล และนำมาใช้อธิบายการกระทำคามผิดของเด็ก และเยาวชน³⁹ มีความเชื่อในเรื่องปัจจัยหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลและนำมาใช้อธิบายการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น ส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกันเกือบทุกประเทศ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลักคั่นให้เด็กและเยาวชนกระทำคามผิดซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักอาชญาวิทยา

กล่าวได้ว่า การกระทำคามผิดอาญาของเด็กและเยาวชน ปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่เป็นเพียงหน้าที่ของจิตแพทย์ นักจิตวิทยาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องร่วมมือกัน แก้ไขปัญหาเท่านั้น หากเป็นปัญหาของผู้ใหญ่ทุกคนในสังคมที่ต้องร่วมมือกันเพราะเด็กทุกคน นอกจากเป็นผลผลิตของผู้ปกครองแล้ว ในอีกส่วนหนึ่งที่บริสุทธิ์ไร้เดียงสา ของพวกเขายังเป็นผลผลิตของสังคม ที่เราทุกคนต่างมีส่วนรับผิดชอบอยู่ด้วย⁴⁰

1) ปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำคามผิด⁴¹ มีดังต่อไปนี้

(1) พันธุกรรม หมายถึงสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดามารดา เช่น ร่างกายพิการ ปัญญาอ่อนจิตบกพร่องทางบุคลิกภาพ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลร้ายต่อเด็ก เพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถใช้สติปัญญาในการไตร่ตรองได้

(2) ความพิการหรือโรคภัยไข้เจ็บ เด็กที่มีร่างกายพิการหรือไม่สมประกอบซึ่งเป็นมาแต่กำเนิด หรือประสบเคราะห์กรรม ขึ้นภายหลัง หรือโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน เป็นต้น อาจจะทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความรู้สึกว่าตนไม่สมประกอบหรือมีปัญหาทางอารมณ์ มีปมด้อย และเกิดปัญหาในเรื่องของการปรับตัว

(3) ภาวะแห่งจิตใจอันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากผลแห่งการพัฒนาการตามวัย โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น ที่อยู่ในวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและ

³⁹ โสภา ชปิลมันน์.บุคลิกภาพและการพัฒนาการแนวโน้มผู้พฤติกรรมปกติและการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน. 5 กันยายน 2564 สืบค้นจาก <http://www.chula.ac.th>

⁴⁰ อรสม สุทธิสาคร.อาชญากรเด็ก.6 กันยายน 2564 สืบค้นจาก <http://library.coj.go.th>book>

⁴¹ ผดุง อารยวิญญู. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม.กรุงเทพมหานคร .สำนักพิมพ์แก่นแก้ว.2542 หน้า 12

จิตใจ หรือที่เรียกว่า วัยเด็กคนองนั้น ทำให้เด็กปรับตัวไม่ได้ประกอบกับบิดามารดา ครูอาจารย์ หรือผู้ปกครองไม่เข้าใจ ทำให้เด็กมีอารมณ์ฉุนเฉียวรุนแรง โกรธง่าย และบางคนก็กลายเป็นคนเจ้าทุกข์ และมีอารมณ์ ขุ่นมัว หงุดหงิด เอาใจยาก และชอบแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นภัยต่อผู้อื่นได้⁴²

(4) *ระดับสติปัญญาและการศึกษา* เด็กที่เกิดมาแต่ละคนย่อมมีระดับสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดที่ไม่เท่าเทียมกัน เด็กบางคนฉลาดมาก บางคนฉลาดปานกลาง บางคนฉลาดน้อย บางคนก็โง่เขลามาก บางคนก็โง่เขลามามากแต่กำเนิด ช่วยตนเองไม่ได้ เป็นต้น ผลสุดท้ายก็หนีโรงเรียน เทียวเตร่ เสเพลคบเพื่อนชั่ว กลายเป็นเหยื่อแห่งความชั่วร้ายและกลายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย

(5) *สัญชาตญาณ* เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตนเอง โดยไม่มีใครสั่งสอนหรืออบรมให้ เช่น สัญชาตญาณความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเห็น เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุให้เด็กกระทำความผิดได้อย่างเช่นเด็กบางคน มีสัญชาตญาณในทางก้าวร้าว ชอบรุกรานผู้อื่น ทำให้ต้องทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายผู้อื่นอยู่เสมอ⁴³

(6) *ความประพฤติก่อนและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม* เช่น คบหาเพื่อนไม่ดี ชอบดื่มสุรา หรือเสพยาเสพติด หรือชอบเล่นการพนัน ชอบแสวงหาความสุขหรือมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ตัวอย่างเช่น เด็กและเยาวชนที่เสพยาเสพติดให้โทษ และมีความต้องการสม่ำเสมอ และต้องการเพิ่มปริมาณการเสพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อความต้องการนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยเกิดจากตัวผู้กระทำผิดเองและนำไปสู่การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน⁴⁴ อย่างไรก็ตามปัญหาความประพฤติก่อนของเด็กและเยาวชนแยกได้เป็น 3 ประเภทคือ

ก. *ปัญหาความประพฤติก่อนไม่รุนแรง* พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นเพียงเพื่อเรียกร้อง ความสนใจจากบิดามารดา ผู้ปกครอง เท่านั้น ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคม เป็นต้น

⁴²อนันต์ ประวิเศษ.ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครราชสีมา(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.2547 หน้า 12

⁴³สุชา จันทรเอ็ม. จิตวิทยาเด็กเกรสสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.กรุงเทพมหานคร.2541 หน้า 18

⁴⁴ณัฐพันธ์ พิทักษา. สาเหตุการกระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนชายศึกษาเฉพาะอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี. 2548 หน้า 33

ข. ปัญหาความประพฤติที่รุนแรง จนทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน สาเหตุที่ได้รับอิทธิพลภายนอก และพฤติกรรมที่แสดงออกมาได้แก่ การมั่วสุม ตามสาธารณะต่างๆ เช่น ร้านอาหาร ริมนอน และสถานเริงรมย์ ต่างๆ เป็นต้น

ค. ปัญหาความประพฤติที่รุนแรง มากจนพฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นอันตรายเดือดร้อนแก่ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ พฤติกรรมระดับนี้สืบเนื่องมาจากการค่อยๆ แผ่ขยายจากความประพฤติ เช่น การเสพยาเสพติด การลักขโมย การล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

(7) ปัจจัยด้านครอบครัว

ปัญหาในเรื่องการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างบุคลิกภาพและอุปนิสัยของเด็ก และเยาวชน บิดามารดาเป็นสิ่งแวดล้อมที่เด็กและเยาวชนเห็นมาตั้งแต่จำความได้ ถ้าบิดามารดาให้ความสนใจในธรรมชาติและต้องการของเด็กและเยาวชนมีความประพฤติที่ดี รักใคร่ ก็จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตาม แต่อย่างไรก็ตามสาเหตุของความบกพร่องทางครอบครัวที่สำคัญได้แก่

ก. ความไม่สามัคคีปรองดองกันในครอบครัว กล่าวคือ หากบิดามารดาทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายกันเสมอ เด็กและเยาวชนได้เห็นตัวอย่างที่ไม่ดีมาตลอด ทำให้เด็กและเยาวชนเบื่อหน่าย และอาจกลายเป็นคนที่พูดจาหยาบค้าย ชอบทะเลาะวิวาท เป็นต้น

ข. ครอบครัวที่บิดาหรือมารดาป่วยเป็นโรคประสาท กล่าวคือ บิดาหรือมารดาที่เป็นโรคประสาทอาจชอบจู้จี้ขี้บ่น จนเด็กและเยาวชนอดทนไม่ไหวจึงได้หนีออกจากบ้าน

ค. ครอบครัวที่บิดามารดา หรือทั้งบิดามารดาติดยาเสพติด ติดสุรา หรือติดการพนัน ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่นหรือให้คำปรึกษาแก่บุตร ทำให้บุตรขาดความรัก ความอบอุ่น

ง. ครอบครัวที่แตกแยกหรือบิดามารดาหย่าร้างกัน ทำให้เด็กและเยาวชนขาดบิดาหรือมารดา หรือขาดทั้งบิดาและมารดา ส่งผลให้เด็กและเยาวชนขาดความอบอุ่น เกิดปมด้อย พยายามหาสิ่งชดเชย และอาจแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่เป็นปัญหา หรือไม่สมควรจนกลายเป็นความผิดได้

จ. ครอบครัวที่บิดาหรือมารดา หรือทั้งบิดาและมารดาเสียชีวิต ทำให้เด็กและเยาวชนขาดความรักความอบอุ่น และพยายามแสวงหาสิ่งอื่นมาชดเชยสิ่งที่ขาด โดยวิธีการที่ไม่เหมาะสม

ฉ. ครอบครัวที่เข้มงวดกับเด็กและเยาวชนมากเกินไป โดยบิดามารดาคาดหวังในตัวเด็กและเยาวชนมากเกินไป จึงใช้วิธีการบังคับต่างๆ อย่างเข้มงวดซึ่งกว่าสภาพหรือ

ความคาดหวังของเด็กและเยาวชน ที่จะกระทำได้ เมื่อเด็กและเยาวชนไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็จะใช้วิธีการลงโทษ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีภาวะทางอารมณ์และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้⁴⁵

(8) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม

สิ่งแวดล้อมทางสังคม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมมาก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่สามารถเลียนแบบได้สูง หากสิ่งแวดล้อมไม่ดี ก็จะเป็นแบบอย่างให้เด็กและเยาวชน ในสังคมนั้นมีพฤติกรรมที่ไม่ดีด้วย ซึ่งสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมได้แก่

ก. สาเหตุจากสภาพถิ่นที่อยู่อาศัยสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี กล่าวคือ ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด นอกจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีแล้ว ในชุมชนยังเป็นแหล่งมั่วสุมของมิจฉาชีพ ต่างๆ ตลอดจนคนคิด ยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง

ข. สาเหตุจากการคบเพื่อนไม่ดี กล่าวคือ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ชอบรวมกลุ่มกับเพื่อนและได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน หากเพื่อนที่คบหามีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายแล้ว อาจจะชักจูงหรือแนะนำไปในทางที่ไม่ดี และอาจประพฤติดนไปในทางที่ไม่ดีตามเพื่อนได้

(9) สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ

ก. ภาวะเศรษฐกิจในสังคม การมีช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำระหว่างครอบครัวที่ร่ำรวยและครอบครัวที่ยากจน ทำให้เด็กและเยาวชนในครอบครัวที่ยากจนมีความรู้สึกและทัศนคติว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม จึงมีส่วนผลักดันให้ทำผิดในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นต้น

ข. ความยากจนเฉพาะบุคคล กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจน อาจลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นเพื่อความอยู่รอดของตนเอง หรือเพราะความอยากได้⁴⁶

สรุปได้ว่าการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน อาจเกิดจากหลายปัจจัยหรือหลายสาเหตุ อาจเป็นทั้งปัจจัยจากตัวเด็กเอง ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมกันไปได้ ซึ่งในการศึกษาในเรื่องเหล่านี้ก็เพื่อให้ทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องได้หาทางป้องกันและแก้ไขปัญหา ไม่ให้เด็กและเยาวชนไปทำผิดกฎหมายหรือไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก

⁴⁵ วิสรา สัตยaban .ดุลยพินิจในการ โอนคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวไปพิจารณาที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา:ศึกษกรณิเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงและกระทำผิดซ้ำ(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี)มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.กรุงเทพมหานคร.2561 หน้า 15

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน หน้า 16

4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีหลายทฤษฎี แต่ในทฤษฎีดังต่อไปนี้ จะอธิบายถึงพฤติกรรมและสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กเยาวชน ได้ชัดเจนซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ทฤษฎีสมาคมเชิงอนุพันธ์ของซัทเทอร์แลนด์ (Sutherland's Different Association Theory)

เอ็ดวินซัทเทอร์แลนด์ (Edwin Sutherland) นักสังคมวิทยาเป็นผู้ก่อตั้งทฤษฎีนี้ในปี พ.ศ.2482 และแก้ไขในปี พ.ศ.2490 ได้อธิบายการเชื่อมโยงที่แตกต่างกันทำให้เราสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยม ทักษะ และแรงจูงใจของพฤติกรรม ซึ่งทฤษฎีนี้มีความสำคัญต่อสาขาอาชญวิทยาและได้อธิบายสรุปหลักการของทฤษฎีเชื่อมโยงด้วยข้อเสนอดังต่อไปนี้⁴⁷

1. พฤติกรรมของอาชญากรรมไม่ได้ถ่ายทอดจากพันธุกรรมแต่ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้
2. พฤติกรรมของอาชญากรรมสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลอื่นด้วยการติดต่อหรือผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ซึ่งผ่านกระบวนการในเรื่องการสื่อสาร
3. การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมของอาชญากรส่วนใหญ่ มักจะเกิดขึ้นในกลุ่มส่วนตัวหรือมีความใกล้ชิด เช่น การพบปะกันชั่วคราว การพบเห็นจากการรับชมทางภาพยนตร์หรืออ่านหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
4. กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของอาชญากร อาจจะรวมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคในเรื่องของการดำเนินพฤติกรรม ตลอดจนแรงจูงใจและการแสวงหาเหตุผลเข้าข้างตนเองในการแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมเกี่ยวกับอาญา และในเรื่องทัศนคติที่จำเป็นในการกำหนดทิศทางของแต่ละบุคคลต่อกิจกรรมดังกล่าว
5. การเรียนรู้ถึงแรงบัลดาลใจ และแรงขับภายใน จะเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติต่อกฎหมายในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เช่น บางกลุ่มในสังคมเคารพกฎหมาย แต่บางกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และในเรื่องของทิศทางของแรงจูงใจและแรงผลักดันสู่พฤติกรรมของอาชญากรนั้นสามารถเรียนรู้ได้จากการตีความประมวลกฎหมาย
6. เมื่อจำนวนการตีความที่ดีที่สนับสนุนการละเมิดกฎหมายมีมากกว่าการตีความที่ไม่เอื้ออำนวย ที่ไม่เป็นเช่นนั้น บุคคลเลือกที่จะกลายมาเป็นอาชญากร

⁴⁷ การอธิบายทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงอนุพันธ์ของซัทเทอร์แลนด์ .1 กรกฎาคม 2564 สืบค้นจาก

7. การคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน อาจแตกต่างกันในช่วงระยะเวลา ความสม่ำเสมอ และลำดับของเหตุการณ์

8. กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรผ่านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อาศัยกลไกเดียวกันกับที่ใช้ในการเรียนรู้ เกี่ยวกับพฤติกรรมอื่นๆ

9. พฤติกรรมทางอาญาอาจเป็นการแสดงออกถึงเรื่องความต้องการและค่านิยมทั่วไป แต่ไม่ได้ มีการอธิบายถึงพฤติกรรมดังกล่าว เนื่องจากพฤติกรรมที่ไม่ใช่อาชญากรแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมเดียวกัน⁴⁸

การนำทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกันได้นำมาอธิบายในเรื่องของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน โดยมองว่าหากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้มาอยู่ร่วมกัน ก็จะมีการเรียนรู้พฤติกรรม ที่ไม่ดีของกันและกันได้ ยกตัวอย่างเช่น เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาจากกลุ่มแก๊ง ที่มีความชื่นชอบในลักษณะเดียวกัน เช่น ชอบรวมกลุ่มกันแข่งขันรถจักรยานยนต์ประลองความเร็วในเวลาว่างคืน หรือกลุ่มนักเรียนช่างที่ชอบรวมกลุ่มกันมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับนักเรียนต่างสถาบัน เหล่านี้ เป็นต้น

4.2.2 ทฤษฎีประทับตรา

ทฤษฎีประทับตรา (Labelling theory) เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำความผิดของผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการอาชญาวิทยายุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก⁴⁹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่พ้นโทษจำคุกไปแล้วที่มาของทฤษฎีนี้มาจากการพัฒนาแนวความคิดของ Howard S.Becker นักสังคมวิทยาชาวชิคาโกเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีการกระทำตอบโต้ทางสังคม (Social reaction theory) ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า การกระทำใดใดก็ตาม ที่เรียกว่าเป็น พฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant behavior) ดังนั้น พฤติกรรมเบี่ยงเบนในมุมมองของทฤษฎีนี้จึงเน้นไปที่ปฏิกิริยาของสังคม ที่มีต่อผู้กระทำผิดมากกว่า เนื้อหาสาระของการกระทำนั้น โดยตรงแนวคิดดังกล่าวก็พอมีเหตุผลสนับสนุนอยู่ ดังจะเห็นว่าพฤติกรรมอย่างเดียวกันในสังคมหนึ่งอาจจะเป็นสิ่งผิด แต่ในขณะที่อีกสังคมหนึ่ง จะมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ปกติ สำหรับคนที่ได้ชื่อว่าเป็นอาชญากรก็เช่นกัน ในเบื้องต้น เขาอาจจะไม่มีความรู้สึกว่าเขาตนเองเป็นอาชญากรบางคนต้องคดีฆ่าคนตาย เนื่องจากบัลลาลโทสะถูกเหยื่อเหยียดหยามและไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ อารมณ์ชั่ววูบพลิกผันชั่วชีวิต ของเขาจากการเป็นคนปกติไปสู่การเป็นนักโทษ

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน

⁴⁹ อาชญากรกับทฤษฎีประทับตรา,เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2564 สืบค้นจาก <http://myblogs57010903116blogspot.com/2017/04/labeling-theory.html>.

ในเรื่องจำการเรียนรู้และจิตวิญญาณของความเป็นอาชญากร จะค่อยๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับ ขณะอยู่ในคุก เขาต้องคบหาใกล้ชิดสนิทสนมกับอาชญากรตัวจริง เพื่อนทุกคนต่างก็รับรู้ตรงกันว่า เขาคืออาชญากรฆ่าคนตาย เมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว ทักษะคติในเชิงลบของสังคม เหตุผลการไม่รับเข้าทำงานของผู้ที่เป็นนายจ้าง ความหวาดระแวงของคนรอบข้าง สายตาของเพื่อนบ้าน ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จะเป็นเครื่องมือตอกย้ำในการประทับตราอาชญากรให้กับเขาได้เป็นอย่างดีที่สุดในที่สุด พวกเขาเหล่านั้นก็หมดทางเลือก เกิดความรู้สึกต่อต้านสังคม ขอมรับอย่างแท้จริงว่าตนเอง คืออาชญากรเต็มตัว กล่าวที่จะเข้าสู่วงการอาชญากรและพร้อมที่จะก่ออาชญากรรม อื่นๆ ได้ อีก Baker ได้กล่าวไว้ว่า “สังคมคือผู้สร้างอาชญากร” ทฤษฎีการประทับตราพยายามชี้ให้เห็นว่า สังคมนั้นมีส่วนทำให้บุคคลกลายเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ เพราะไม่เปิดโอกาสให้คนแก้ตัว บางครั้ง คนที่มีอำนาจก็กระทำความผิดแต่ก็ไม่ได้รับการลงโทษ ในขณะที่เดียวกัน คนที่ทำผิดเพียงเล็กน้อย แต่กลับถูกลงโทษอย่างรุนแรง ซึ่งก็ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แนวคิดนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่ไม่น้อย โดยเห็นว่าแนวคิดทฤษฎีนี้ไม่ได้มีการนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากจะแสดงความเห็น ออกเห็นใจคนด้อยโอกาสในสังคม ที่มักตกเป็นอาชญากรเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีประทับตรา มีประโยชน์ต่อวงการอาชญาวิทยา มาก เพราะได้มีการนำแนวคิดไปปรับใช้ในการแก้ไขผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะความผิดเล็กน้อย หรือความผิดครั้งแรกที่ไม่ร้ายแรง โดยให้บุคคลเหล่านี้ได้มีโอกาสแก้ตัวในลักษณะการพิพากษา ให้รอการลงอาญาหรือการคุมประพฤติ แม้ผู้ที่ถูกตัดสินไปแล้วระยะหนึ่ง เมื่อมีความประพฤติดี มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าสำนึกตระหนักรู้ในการกระทำความผิด ก็จะมีการลดโทษให้ หรือพักการลงโทษ ปล่อยตัวก่อนกำหนดพ้นโทษจริงตามคำพิพากษาของศาล

สรุปได้ว่าในทฤษฎีนี้ ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งถืออยู่ในกลุ่มที่เปราะบาง หากได้รับการลงโทษทางกฎหมายแล้วก็จะส่งผลต่อตัวของเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ โดยตรง เสมือนเป็นบาดแผลที่คงอยู่ในจิตใจ การถูกล้อเลียน การถูกเกลียดชัง หรือไม่ได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง สิ่งเหล่านี้ จะหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชน มีความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างจากไปเด็กทั่วไป แม้ในบางครั้งการกระทำความผิดอาจจะมาจากความไม่ได้ตั้งใจ ต้องการเรียกร้องความสนใจจากบุคคลอื่น เป็นต้น ดังนั้นสิ่งที่สังคมจะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเหล่านี้ให้หลุดพ้นได้ ไม่ให้มีตราบาปอยู่ในจิตใจ สิ่งที่สำคัญก็คือการ เข้าใจและยอมรับการให้โอกาสในการปรับปรุง หรือแก้ไขเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง และควรปรับเปลี่ยนทัศนคติ ถือว่าเป็นสิ่งที่จะทำให้เราเข้าอกเข้าใจพวกเขาเหล่านั้นมากขึ้น ไม่ได้มองว่าพวกเขาเป็นภาระของสังคมและยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเด็กและเยาวชน

4.2.3 ทฤษฎีทางเลือกอย่างมีเหตุผล (Choice Theory)

ทฤษฎีการเลือกได้มาจากแนวคิดสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมในเรื่องเจตจำนงอิสระ (Free will)⁵⁰ ที่มองว่ามนุษย์มีเหตุผล และสามารถที่จะเลือกจะทำหรือไม่ทำอะไรก็ตาม และมีการชั่งน้ำหนัก และหากการกระทำแล้วได้รับความพึงพอใจก็จะกระทำ แต่หากมีการกระทำแล้วได้รับโทษตามกฎหมายก็จะไม่กระทำหรือหลีกเลี่ยง นอกจากนี้ทฤษฎีการเลือกยังมองว่า บุคคลจะตัดสินใจที่จะเสี่ยงต่อการกระทำผิดละเมิดกฎหมาย นั้นเกิดจากการทบทวนเหตุผลส่วนตัว ซึ่งองค์ประกอบของอาชญากรรมตามแนวคิดของทฤษฎีทางเลือก มีดังนี้

ลำดับแรก ในเรื่องสถานที่ ซึ่งผู้กระทำผิดจะเลือกสถานที่ประกอบอาชญากรรม ซึ่งพวกเขาเห็นว่า เมื่อประกอบอาชญากรรมแล้ว อาจจะหลบหนีจากการจับกุมได้

ลำดับที่สอง ในเรื่องเป้าหมายที่ปราศจากการดูแลรักษาความปลอดภัยที่ดี เช่น การเปิดประตูบ้านทิ้งไว้หรือไม่ได้ล็อกประตูบ้าน ก็มีความเสี่ยงที่จะถูกการโจรกรรม เป็นต้น

ลำดับที่สาม ทักษะและเทคนิคการประกอบอาชญากรรม เช่น โจรผู้ร้ายก็จะสามารถใช้เทคนิคในการที่จะสามารถปลดล็อกเพื่อขโมยไปได้⁵¹

นอกจากนี้ในแนวคิดของเบกการ์เรีย⁵² ให้นิยามสรุปได้ความว่า ผู้ที่ยึดหลักสิทธิผลประโยชน์ เป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ตัว และมองตัวเองเป็นหลัก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องการนำมาลงโทษ เพื่อเป็นการป้องกัน ให้เกิดความกลัวต่อความคิดที่จะกระทำความผิด ซึ่งในเรื่องของทฤษฎีการเลือกมองว่า คนที่จะละเมิดต่อกฎหมาย เมื่อได้ตัดสินใจที่จะเสี่ยง เมื่อได้มีการทบทวนแล้วทั้งปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสถานการณ์ ดังนั้นก่อนที่จะเลือกทำผิด อาชญากรผู้ใช้เหตุผลได้ประเมินความเสี่ยง ที่จะเกิดด้วยการพิจารณาไตร่ตรอง และคาดคะเน ถึงโทษสถานหนักที่จะได้รับ ซึ่งได้มีการใช้ค่านิยมของอาชญากร คือกลัวได้กลัวเสีย เมื่อได้ทบทวนด้วยเหตุผลต่างๆแล้ว เขาตัดสินใจที่จะประกอบอาชญากรรมตามประเภทที่ต้องการ ได้มีการชั่งน้ำหนักการกระทำและผลที่จะเกิดขึ้น การชั่งน้ำหนักดังกล่าว อาชญากรอาจล้มเลิกความคิดทำผิดก็ได้ ถ้าผลถูกจับได้ การลงโทษอาจจะรุนแรงเมื่อได้มีการพิจารณาแล้วได้ไม่คุ้มเสีย เช่น อาชญากรอาจเลิก ความคิดที่จะเข้า

⁵⁰ กิตติ มะลิปรีดากุล .ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา.ชลบุรี 2557 หน้า 29-30

⁵¹ เสริม ปันณะหิตานนท์.การกระทำความผิดในสังคมวิทยาอาชญาวิทยาและพฤติกรรมเบี่ยงเบน.5 กันยายน 2564 สืบค้น <http://www.book.panich.com>

⁵² ทรศพพล ชุนรัง .สาเหตุการกระทำผิดซ้ำคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดฐานลักทรัพย์นักโทษเด็ดขาดฝ่ายควบคุมแดน 8 เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกริก .กรุงเทพมหานคร. 2556 หน้า 13

ไปกิจกรรมทรัพย์สินของคนในหมู่บ้าน เพราะไปสังเกตแล้วเห็นรถสายตรวจของตำรวจ จึงได้ไปทำการก่ออาชญากรที่อื่นแทนในเรื่องการเรียนรู้(Learning) และประสบการณ์(Experience) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทางทฤษฎีทางเลือก และอาชญากรอาชีพรู้จักข้อจำกัดของตนเอง ว่าเมื่อไหร่ควรที่จะหยุด เมื่อไหร่ควรที่จะเสี่ยง และอาชญากรที่มีประสบการณ์อาจจะเลิกอาชีพอาชญากรรมเมื่อเขาเชื่อว่า การเสี่ยงในการประกอบอาชีพอาชญากรรมมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับบุคลิกภาพและวิถีชีวิต(Life style)มีผลต่อการควบคุมตนเองอย่างยิ่ง เช่น อาชญากรทางเลือกประกอบอาชญากรรมมากกว่าปฏิบัติตัวตามแนวทางของสังคม⁵³

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในเรื่องของทฤษฎีทางเลือกมีความเชื่อว่าผู้กระทำความผิดจะมีการคิดและค่านึงผลประโยชน์ในการกระทำความผิดว่าจะมีน้อยกว่าหรืออาจจะมากกว่าผลเสียที่จะได้รับ หากมีผลเสียมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับก็อาจจะไม่กระทำความผิด แต่หากคำนวณแล้วผลเสียมีน้อยกว่าประโยชน์ที่จะได้รับก็จะเลือกที่จะกระทำความผิด ซึ่งในการกระทำผิดต้องมีการวางแผนมาก่อนเสมอ เช่น ในกรณีของเด็กและเยาวชนกระทำความผิด ในคดียาเสพติด อาจจะมีการคิดคำนวณ และมีการวางแผนมาแล้วว่า หากตนขายยาเสพติดในปริมาณมากก็จะได้เงินจำนวนมาก สำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และหากถูกจับก็เพียงขึ้นศาลเด็กและเยาวชนไม่ได้ใช้วิธีการลงโทษเหมือนกับศาลผู้ใหญ่ เป็นต้น

4.2.4 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์(Psychoanalytic Theory)

ฟรอยด์ (Freud) จิตแพทย์และศาสตราจารย์ทางประสาทวิทยาออสเตรีย เป็นผู้ริเริ่มและสร้างหลักการพื้นฐานของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ซึ่งทฤษฎีจิตวิเคราะห์เชื่อว่าการประกอบอาชญากรรมเป็นการแสดงออกของสัญชาตญาณที่ขาดการควบคุม⁵⁴ โดยแบ่งบุคลิกภาพของมนุษย์ออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งการขัดแย้งกันระหว่างส่วนต่างๆ จะก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือประกอบอาชญากรรมได้ง่าย ดังนี้

1) อิด (Id) ส่วนหนึ่งของจิตใต้สำนึกเป็นรากเหง้าของการทำตามใจตนเองที่มุ่งแสวงหาความเพลิดเพลินในลักษณะที่ต้องการควบคุมหรือความสนุกสนาน ลักษณะของสัญชาตญาณที่ฝังลึกเป็นบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มาจากแรงผลักดันทางชีววิทยาเป็นองค์ประกอบติดตัวมาแต่แรกเกิด และเป็นจุดเริ่มต้นของจิตใต้สำนึกที่มีต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวและเป็น

⁵³ เรื่องเดียวกัน

⁵⁴ นิमित ท้าวานานต์ .การพัฒนาแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ไร้ญาติ.หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 60 ประจำปีการศึกษา พ.ศ.2560-2561 (ม.ป.ท) หน้า 14

องค์ประกอบที่สำคัญที่จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม และเป็นเรื่องของความคิดที่ต้องการแรกเริ่มและสำคัญของชีวิต

2) *อีโก้ (Ego)* เป็นองค์ประกอบที่ได้รับการพัฒนามาจากอิด เมื่อมีการผ่านการเรียนรู้ถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างตนเองกับสภาพแวดล้อม อีโก้จะเป็นเครื่องมือสำคัญของอิดที่นำมาใช้เพื่อเป็นการแสวงหาความพอใจจากความต้องการ ในระยะนี้จะได้จากลักษณะของเด็กภายหลังแรกเกิดจนถึงอายุ 1-2 ขวบที่มีความต้องการในสิ่งใดจะพยายามให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น โดยมีการแข่งขันความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลอื่นที่ยังขาดการขัดเกลาและขาดความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนต้องการ พฤติกรรมของเด็กในช่วงนี้ยังไม่แตกต่างจากพฤติกรรมของอาชญากร แต่จะเป็นเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ต่อมาเด็กจะได้เรียนรู้ว่าการปฏิบัติตนเพื่อสนองความต้องการของตนอิดได้รับการขัดขวางจากผู้ใหญ่ โดยการที่เด็กนั้นจะได้รับการอบรมสั่งสอน หรือมีการลงโทษเพื่อจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควร จะทำและอะไรที่เป็นสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นการปฏิบัติของเด็กจะได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ดังนั้นบุคลิกภาพในช่วงนี้จึงอยู่ในขั้นวิกฤตคือจะต้องตัดสินใจว่าจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมและการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังกล่าว

3) *ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego)* เป็นเครื่องมือที่ใช้ในเรื่องของการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งในเรื่องของซูเปอร์อีโก้ จะทำให้อีโก้ยอมรับกฎเกณฑ์ต่างๆของสังคมโดยไม่มีเงื่อนไข⁵⁵ ซึ่งในเรื่องของซูเปอร์อีโก้ เปรียบเสมือนพ่อแม่ที่คอยควบคุมพฤติกรรมของบุตรตนเอง ไม่ให้มีพฤติกรรมที่ออกนอกกลุ่มนอกทางให้กลับมาประพฤติอยู่ในศีลธรรมหรืออยู่ในกฎระเบียบของสังคม

สรุปตามหลักของฟรอยด์ ได้ว่า อีโก้จะอยู่กึ่งกลางระหว่างพลังงานที่เกิดความขัดแย้งกันทั้งสองฝ่าย คืออิด และการควบคุมห้ามปรามของซูเปอร์อีโก้ และเมื่อใดก็ตามที่ไม่สามารถประนีประนอมระหว่างอิดกับซูเปอร์อีโก้ได้ ก็จะเกิดความขัดแย้งขึ้นทันที แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าอิดมีลักษณะเข้มข้นมากกว่าซูเปอร์อีโก้ บุคคลก็จะทำอะไรตามใจตนเอง โดยไม่คำนึงถึงกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคม หากมองในเรื่องการประกอบอาชญากรรมหรือสาเหตุในเรื่องของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจะสามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าเด็กและเยาวชนรายนั้นมีอิดซึ่งได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือซูเปอร์อีโก้ ของตนเอง

⁵⁵ เรื่องเดียวกันหน้า 14

4.2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับความก้าวร้าว

เป็นการแสดงออกของพลังงานอย่างหนึ่ง ซึ่งแนวคิดนี้เชื่อว่า พลังงานทางความก้าวร้าวจะเกิดขึ้นได้⁵⁶ และจะสะสมอยู่เรื่อย ๆ ในบุคคลในการเจริญเติบโตของมนุษย์ ซึ่งพลังงานเหล่านี้ จะถูกขับออกไปทางใดทางหนึ่ง อาจเป็นลักษณะที่สังคมยอมรับหรือไม่ก็ได้ ตัวอย่าง การแสดงความก้าวร้าวในทางที่สังคมยอมรับได้ ได้แก่ การเล่นเกมกีฬา หรือการโต้เถียงที่เป็นต้น และถ้าออกมาในทางที่สังคมไม่ยอมรับ ก็อาจเป็นการทำร้ายชกต่อยทะเลาะวิวาทได้เช่นกัน แต่การที่จะขับพลังงานความก้าวร้าวออกมานั้น มนุษย์ไม่จำเป็นต้องมุ่งออกไปสู่ผู้อื่นเสมอไป พลังความก้าวร้าวอาจถูกใช้ให้กลับมาสู่ตัวบุคคลผู้หนึ่งเองได้ ตามทฤษฎีของจิตวิเคราะห์ยังมีความเชื่อว่าความก้าวร้าวเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กับมนุษย์ และถ้าถูกขัดขวางไม่ให้แสดงออกไปในทางที่สังคมยอมรับอาจเป็นอันตรายไม่เฉพาะแก่บุคคล ผู้หนึ่งแต่ยังเป็นอันตรายถึงผู้อื่นและสังคมด้วย ดังนั้นหน้าที่ประการหนึ่งของสังคมก็คือคอยใส่ใจดูแล ให้ความก้าวร้าวนี้มีโอกาสได้แสดงออกในทางสร้างสรรค์ แทนที่จะเป็นการทำร้ายกันเอง แนวคิดจิตวิทยาสังคมการทดลอง มีความเห็นว่าการก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ เช่นเดียวกับ พฤติกรรมเรียนรู้ทางสังคมชนิดหนึ่ง ความหมายของความก้าวร้าว ในกรณีนี้ไม่ได้เกิดจากสัญชาตญาณ หรือเป็นพลังงานที่สะสม และต้องการแสดงออก ความก้าวร้าวในที่นี้เป็นเพียง การเรียนรู้จากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมของบุคคล และนิยามของกลุ่มนักจิตวิทยาสังคม การทดลอง จะจำกัดพฤติกรรมก้าวร้าวแค่ปฏิบัติการทางพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้และในสภาพแวดล้อมบางชนิดที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมนี้เท่านั้น

เบอร์โกวิท (Berkowitz) นักจิตวิทยาสังคมได้กล่าวถึง ความก้าวร้าวในมุมมองของทฤษฎีแรงขับ ดังนี้ สภาพอารมณ์ที่ถูกปิดกั้นไม่ให้ไปถึงจุดหมายที่ต้องการในบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลรู้สึกโกรธ ความโกรธจะไม่นำไปสู่ความก้าวร้าวในทันที แต่อารมณ์โกรธจะทำให้บุคคลเตรียมพร้อมที่จะก้าวร้าว และความก้าวร้าวจะเกิดได้ต้องมีตัวกระตุ้นที่เหมาะสม ตัวกระตุ้นนี้อาจจะเป็นสิ่งที่เกิดในสถานการณ์ในอดีตหรือปัจจุบัน อาจเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกหรือในตัว ofบุคคลผู้นั้น นอกจากนี้ เบอร์โกวิท(Berkowitz) ยังกล่าวไว้ว่า การแสดงความก้าวร้าวบ่อยๆ จะก่อให้เกิดอุปนิสัยก้าวร้าวติดตัว คือ แม้ในระยะหลังที่ปราศจากความคับข้องใจ ก็อาจแสดงความก้าวร้าวออกมาได้เช่นกัน⁵⁷ กล่าวได้ว่า พฤติกรรมความก้าวร้าวที่ปรากฏขึ้นในทางทฤษฎีจิตวิทยาตะวันตกมองว่า มีมูลเหตุจากอารมณ์โกรธที่ชุกช่อนอยู่และไม่ได้ได้รับการจัดการ อีกทั้งหากอารมณ์

⁵⁶ แพรวพรรณ สุริวงค์ .ชุดเครื่องมือเรียนรู้ อารมณ์และความรัก.7 กรกฎาคม 2564 สืบค้นจาก www.thaihealth.or.th

⁵⁷ กลุ่มพัฒนาระบบงานจิตวิทยา .สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน.กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. คู่มือโปรแกรมการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน, นนทบุรี 2555 หน้า 78

โกรธได้รับปัจจัยกระตุ้นในทางลบจะส่งผลให้ พฤติกรรมก้าวร้าวแสดงออกมาให้เห็น การจัดการกับความโกรธได้นั้น ย่อมต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับพื้นฐานทฤษฎีเกี่ยวกับความโกรธ ซึ่งในทฤษฎีจิตวิทยาตะวันตกมักจะปรากฏอยู่กับจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการปรึกษา

4.2.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับความโกรธ

ความโกรธเป็นอารมณ์ทางลบ ที่เกิดขึ้นจากความไม่พอใจไม่ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการและคาดหวัง เมื่อถูกขัดขวางความตั้งใจ ในการกระทำบางอย่างจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อมกันอาจแสดงออกมาทางความคิดและพฤติกรรม ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นกับร่างกายมนุษย์สามารถสังเกตได้ง่าย เมื่อใดก็ตามที่บุคคลมีความโกรธเกิดขึ้น อาจแสดงอาการหน้าแดง ไข้เสียดัง มองด้วยสายตา ที่ไม่เป็นมิตร แต่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล นอกจากนั้นอาจแสดงปฏิกริยา เกรี้ยวกราดต่อบุคคลอื่น หรืออาจเก็บเงียบหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ซึ่งลักษณะดังกล่าวขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นภายในที่เรามองไม่เห็น คือ การทำงานของหัวใจที่จะทำงานหนักขึ้น และเร็วขึ้น ความดันเลือดจะสูงขึ้น และร่างกายจะสร้างสารอีนาลิน และสารนอร์อีนาลิน จากต่อมไร้ท่อมากขึ้นสรุปแล้วความโกรธมีผลกระทบต่ออารมณ์ ความคิด พฤติกรรม และร่างกายของบุคคลคือจะมีอารมณ์ขุ่นมัว ไม่พอใจ และยังทำให้เกิดความคิดไปต่างๆ ต่อเหตุการณ์ที่เผชิญอยู่ และกระตุ้นให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมบางอย่าง เพื่อป้องกันความรู้สึกปลอดภัยภายในจิตใจของตนเอง⁵⁸ ทั้งนี้ความโกรธของวัยรุ่นจะเกิดขึ้นเมื่อวัยรุ่นมีความรู้สึก ว่า ไม่ได้รับความยุติธรรมหรือถูกลดโทษอย่างไม่ยุติธรรม สิ่งที่ทำให้วัยรุ่นมีความโกรธ คือ สิ่งเร้าทางสังคม ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับสิ่งของต่างๆ และสถานการณ์ต่างๆ และวัยรุ่นจะมีความโกรธเมื่อได้รับการเหยียดหยาม ถากถาง หรือนิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือคนรอบข้างนำสิ่งของของวัยรุ่น ไปใช้ นอกจากนั้น วัยรุ่นจะโกรธ เมื่อได้รับความกดดันจากสังคม ขณะเดียวกันความโกรธของวัยรุ่นจะเกิดขึ้นเมื่อวัยรุ่นได้รับการขัดขวางไม่ให้กระทำในบางสิ่งบางอย่างที่คิดว่างิจกรรม ที่ต้องการจะทำหรือสามารถทำได้สำเร็จโดยปฏิกริยาความโกรธของวัยรุ่นจะมีการแสดงออกโดยการตั้งชื่อให้แก่กลุ่มหรือบุคคลที่ไม่พอใจ มีการสบถสาบาน ยิ่งไปกว่านั้นหากเป็นความโกรธต่อวัตถุสิ่งของ จะแสดงออกโดยใช้ความรุนแรง ต่อสิ่งนั้น สำหรับวัยรุ่นผู้หญิงเมื่อโกรธอาจแสดงออกในลักษณะร้องไห้ความโกรธของวัยรุ่นตอนต้นจะยังไม่สามารถควบคุมได้จนกระทั่งผ่านพ้นวัยรุ่นตอนต้นไปแล้ว ความสามารถในการควบคุมความโกรธจะสามารถทำได้ดีขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งปฏิกริยา แสดงออกทางด้านความโกรธของวัยรุ่น จะมีการแสดงออกตามระดับ

⁵⁸ สมภพ เรื่องตระกูล. ความเครียดและอาการทางจิตเวช. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2547 หน้า 11-12

ของสังคมที่ได้มีการเลียนแบบ ดังเช่น วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีการแสดงออกของความก้าวร้าว ขณะที่โกรธมากกว่าวัยรุ่น ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และวัยรุ่นชายจะไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีเท่ากับวัยรุ่นเพศหญิง ในเรื่องการจัดการความโกรธ (Anger Management) การจัดการความโกรธต้องเริ่มจากการมี awareness คือ การรู้ตัว หลังจากนั้นเป็นการจัดการกับความโกรธ การรู้ตัวว่าอะไรคือตัวกระตุ้น และจัดการกับตัวกระตุ้นนั้น (Stimulus Change) ทั้งการผ่อนคลาย (Relaxation technique) การปรับความคิด การคิดเพื่อลดหรือบรรเทาความโกรธ Anger Awareness ก่อนที่จัดการกับอารมณ์ ต้องมีการรับรู้ตัวก่อนเสมอว่าตนเอง มีความรู้สึกอย่างไร เช่น ความรู้สึกโกรธ อารมณ์เสีร้า ความรู้สึกเสียใจ หรือมีความรู้สึกวิตกกังวล โดยส่วนใหญ่ จะเริ่มต้นจากการรับรู้ความรู้สึกของตนเอง เนื่องจากเป็นสิ่งที่รับรู้หรือสัมผัสได้เร็ว ซึ่งมีความต่างจากการรับรู้ความคิดที่ต้องใช้เวลา ในการฝึกฝนถึงจะติดตามความคิดของตนเองได้ สิ่งสำคัญคือความโกรธ ยิ่งรู้เร็วจะทำให้ยังจัดการได้ง่าย⁵⁹

กล่าวได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องอารมณ์ที่แปรปรวน และบ่อยครั้ง การที่วัยรุ่นไม่สามารถจัดการอารมณ์ได้ กลายเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมากมาย ดังนั้นหากพวกเขาู้เท่าทันในเรื่องดังกล่าวและสามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้ดี จะทำให้พวกเขาเหล่านั้นสามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นและป้องกันตนเองกับอารมณ์ที่แปรปรวนต่างๆ ได้และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการที่บุคคลในครอบครัวของพวกเขาเหล่านั้นควรทำความเข้าใจและให้คำปรึกษาเวลาที่วัยรุ่นเกิดปัญหา พร้อมทั้งการรับฟัง ช่วยกันคิดและแก้ไขปัญหานั้นที่เกิดขึ้น ก็ทำส่งผลให้วัยรุ่นรู้สึกเกิดความมั่นใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดี

4.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชน

เมื่อสังคมมีปฏิสัมพันธ์กับผู้กระทำผิดตามความแตกต่างของค่านิยมทางสังคมและความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองวัตถุประสงค์ของการลงโทษย่อมเปลี่ยนไปซึ่งในช่วงปี ค.ศ.1940 มีนักวิชาการได้เสนอวัตถุประสงค์หลักและผลที่ตามมาของการลงโทษ⁶⁰ ดังนี้

⁵⁹ อุบลรัตน์ เฟื่องสถิต. จิตวิทยาพัฒนาการ. หน้า 228

⁶⁰ สักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ .หลักการคุมประพฤติ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี. 2539 อ้างใน พาติมะหะซันธศักดิ์ .สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา หน้า 27

4.3.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Punish as Retribution or Just Deserts) กล่าวคือ เป็นการคำนวณความหนักเบาของโทษตามความผิดที่กระทำเพื่อสร้างดุลยภาพให้กับความสงบเรียบร้อยและความยุติธรรมทางสังคม⁶¹ ซึ่งถือเป็นการลงโทษตามหลักตาต่อตาฟันต่อฟัน (An eye for an eye, a tooth for a tooth) ทั้งนี้ นักปรัชญาชาวเยอรมัน ชื่อ อิมมานูเอลคานท์ (Immanuel Kant) ได้ให้เหตุผลสนับสนุนความทฤษฎีนี้ว่าผู้ซึ่งจงใจทำการอันไม่เป็นธรรมจะต้องมีการถูกลงโทษ ซึ่งจะต้องมีความสัดส่วนพอดีทั้งสภาพและความหนักเบากับความผิดของเขา ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำผิดก็จะมีผลเท่ากับ สังคมยอมรับการกระทำของเขาและการลงโทษในทุกกรณีจะต้องเนื่องมาจากเหตุผลว่า บุคคล ที่ถูกลงโทษได้กระทำความผิดทางอาญาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนได้ลดความสำคัญลง เพราะสังคมมีเหตุผลหรือวัตถุประสงค์อื่นในการที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำผิดไว้เกินกว่าระยะเวลาที่เหมาะสมกับความร้ายแรงแห่งการกระทำผิดของเขา และเมื่อผู้กระทำผิดได้รับโทษครบตามคำพิพากษาแล้วก็จะได้รับการปล่อยตัวโดยไม่ได้พิจารณาว่า ผู้นั้นมีแนวโน้มในการหวนกลับมากระทำผิดซ้ำและเป็นอันตรายต่อสังคมหรือไม่ ด้วยเหตุผล ดังกล่าว การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนในปัจจุบันจึงมีความสำคัญลดน้อยลงแต่ยังคงมีอยู่ เพราะยังสอดคล้องกับความรู้สึกของผู้เสียหายและประชาชน

หลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

การลงโทษมีความมุ่งหมายสำคัญ คือเพื่อทดแทนการกระทำผิดดังนั้นในการลงโทษผู้กระทำผิดต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ดังนี้⁶²

1) ผู้ที่กระทำผิดเท่านั้นที่จะถูกลงโทษ การที่จะลงโทษบุคคลใด จะต้องมีการกระทำผิดและ มีความผิดเกิดขึ้นก่อน จึงจะทำให้มีตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ดังนั้น การลงโทษจึงจะลงโทษได้เฉพาะตัวผู้กระทำผิดสรุปได้ว่า เจเนอรัลของการลงโทษที่สำคัญคือจะต้องมีการกระทำผิดเกิดขึ้นเสียก่อนจึงจะลงโทษผู้กระทำผิดได้

2) ผู้กระทำผิดทุกคนต้องถูกลงโทษ โดยไม่มีข้อยกเว้น การลงโทษตามทฤษฎีนี้มุ่งรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม ผู้กระทำละเมิดกฎแห่งความยุติธรรม ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็น

⁶¹ อุททิศ แสนโกศิก.ทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษทางอาญา(กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.2515) อ้างใน ปาติมะระห์ ชันชศักดิ์. สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนและกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,สงขลา หน้า 27

⁶² ฉัตรฐวัฒน์ สุทธิโยธิน.ทฤษฎีการลงโทษ .ในเอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง หน่วยที่ 6 นนทบุรีสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ,หน้า 6-15

ใครก็ตาม หากเป็นผู้ละเมิดกฎเกณฑ์แห่งความยุติธรรมก็ต้องถูกลงโทษ แม้ว่าการลงโทษนั้นจะไม่เกิดประโยชน์ กับสังคม

3) จำนวนโทษต้องพอเหมาะกับความผิด การลงโทษตามทฤษฎีการลงเพื่อความสามัคคี มุ่งหมายที่จะลงโทษเพื่อให้เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป สรุปได้ว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดมิไว้เพื่อการรักษาความยุติธรรม ดังนั้นการลงโทษจึงต้องลงโทษแก่ผู้กระทำผิดเท่านั้น รวมทั้งต้องลงโทษผู้กระทำผิดทุกคน⁶³

4.3.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Punishment as Deterrence) กล่าวคือการลงโทษที่มุ่งป้องกันอาชญากรรมหรือยับยั้งข่มขู่ไม่ให้เกิดการกระทำความผิดในอนาคต โดยทำให้บุคคลเกรงกลัวการลงโทษ อันจะเป็นผลให้ผู้ที่เคยถูกลงโทษมาแล้ว กระทำผิดน้อยลง หรือทำให้บุคคลทั่วไปรู้จักชั่งน้ำหนักผลได้ผลเสีย (Cost-Benefit) ก่อนลงมือกระทำความผิด⁶⁴ เป็นการลงโทษในฐานะที่เป็นการปิดโอกาสในการกระทำผิด กล่าวคือ การจำกัดความเคลื่อนไหวหรือจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำผิดเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดมี โอกาสประกอบอาชญากรรมได้อีก โดยประสงค์จะกำจัดผู้กระทำผิดให้ออกไปจากสังคมอย่างถาวร อันเป็นการป้องกันให้คนในสังคมอยู่ได้อย่างปลอดภัย ซึ่งการจำกัดต้นเหตุแห่งภัย ตั้งแต่เริ่มแรกจะทำให้ประชาชนไม่ต้องหวาดระแวงภัยจากบุคคลนั้นๆอีกต่อไป⁶⁵

1) วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

ในเรื่องของการลงโทษควรจะมีไว้เพื่อเป็นการยับยั้งและป้องกันมิให้การกระทำผิดนั้นเกิดขึ้น⁶⁶ โดยการใช้แนวคิดเรื่องการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ตามทฤษฎีข่มขู่ยับยั้งจึงแบ่งออกเป็น 2 ประการคือ

⁶³ เรื่องเดียวกัน หน้า 6-15

⁶⁴ ชีรวัดย์ นรภูมิพิทักษ์. การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังภายใต้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 :ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. (การศึกษาชั้น ค ว ำ อี ส ระ ปร ิ ญ ญ า ม หา บั ฌ ฑ ิ ต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปทุมธานี.2543 หน้า 28

⁶⁵ อุททิศ แสน โกศิก. ทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษทางอาญา (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ, 2515) อ้างในฟาติมะห์ ชันธศักดิ์.สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนและกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.สงขลา หน้า 28

⁶⁶ อ้างแล้ว

ประการแรก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะหรือป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นเรื่องของการลงโทษผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล เพื่อยับยั้งมิให้เขากระทำผิดซ้ำ อาจอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Prevention)

ประการที่สอง การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปหรือป้องกันโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดเพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปเห็น เพื่อที่จะได้เกรงกลัวโทษจากการกระทำผิดและไม่คิดที่จะกระทำผิดอีก

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย เสนอความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการยับยั้งไว้ในหนังสือ On Crimes and Punishment⁶⁷ ดังนี้

1. การลงโทษมีความจำเป็น เนื่องจากมนุษย์ยังมีความเห็นแก่ตัว คนเราพร้อมที่จะฝ่าฝืนสัญญาประชาคม ถ้าหากสิ่งนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว สำหรับ เบ็คคาเรีย เห็นว่า มนุษย์ทุกคนสามารถมีพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรได้เสมอ

2. การลงโทษจึงไม่ควรปฏิเสธต่อความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ หากแต่ควรส่งเสริมแรงจูงใจ ไม่ให้ประโยชน์ของมนุษย์ถูกทำลายโดยกฎหมาย

3. การลงโทษควรมีไว้เพื่อป้องกัน โดยใช้ความคิดเรื่องการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือการข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) และการข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence)

4. เจือใจของการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ซึ่งการข่มขู่ยับยั้งขึ้นอยู่กับเจือใจ 2 ประการคือ ประการแรกการลงโทษต้องได้สัดส่วนกับอาชญากรรม ซึ่งโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดจะต้องมีความเหมาะสมกับความหนักเบาของการกระทำผิด และประการที่สอง สาธารณชนต้องได้รับรู้เข้าใจอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับการลงโทษนั้น

สรุปได้ว่า ในเรื่องของวัตถุประสงค์ของการลงโทษ คือเป็นการป้องกันผู้กระทำผิด เพื่อไม่ให้กระทำผิดอีก และเป็นการลงโทษโดยมีความมุ่งหมายที่จะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษแล้วเกิดความกลัวเกรงกลัวโทษที่จะได้รับจนไม่กล้าที่จะกระทำผิดอีก และในขณะที่เดียวกันผลของการลงโทษผู้กระทำผิดคนหนึ่งจะเป็นการยับยั้งป้องกันบุคคลอื่นมิให้กระทำผิด อันเป็นการป้องกันการกระทำผิด⁶⁸

⁶⁷ Cesare Beccaria On Crimes and Punishments with notes and introduction by David Young (India-napolis IN Kackett, 1985) The selection here has been abridged from the original อัง ใน ธีรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน .ทฤษฎีการลงโทษ หน้า 6-19

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน

4.3.3 การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Reformation and Rehabilitation)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Reformative Theory)⁶⁹ เกิดขึ้นในยุคที่มีการตื่นตัวทางวิทยาศาสตร์ มีการศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่เรียกว่า ปฏิกฐานนิยม (Positivist) มีการใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical method) ที่ได้จากการสังเกต การทดลอง ซึ่งการศึกษาเรื่องอาชญากรรมและการกระทำผิดควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการศึกษาโดยมีการมุ่งเน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อค้นหาสาเหตุแห่งอาชญากรรม และนำผลที่ได้มาใช้ ในการแก้ไขการกระทำผิด รวมทั้งควรปรับปรุงวิธีการลงโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำผิด

วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับ ความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ เน้นเป็นเหตุเป็นผล เน้นการศึกษาเชิงประจักษ์ และมีการนำความรู้ทางสังคมศาสตร์มาใช้ และมีการนำวิธีการศึกษาเชิงประจักษ์นิยมมาใช้ในวงการนิติศาสตร์ ซึ่งในการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

ลำดับที่ 1 มุ่งที่จะศึกษาทำความเข้าใจสาเหตุแห่งการกระทำผิด ตัวบุคคล และสภาพแวดล้อม

ลำดับที่ 2 เพื่อที่จะหาทางแก้ไขผู้กระทำผิด มากกว่าที่จะเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด

ลำดับที่ 3 การทำให้ผู้กระทำกลับไปสู่สังคมของตนเองได้อย่างปกติสุข

หลักการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีหลักที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ ดังนี้⁷⁰

ประการแรก พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา

ประการที่สอง ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทนโทษจำคุก เช่น การกักขังแทนค่าปรับ การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ การคุมความประพฤติ เป็นต้น

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน

⁷⁰ อุททิศ แสน โกติก กฎหมายอาญาภาค 1 พระนคร ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ 2525 หน้า 34 อ้างใน ธีรรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน.ทฤษฎีการลงโทษ .หน้า 6-31

ประการที่สาม การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำความผิดเป็นรายบุคคลในการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้ในการกระทำความผิด

ประการที่สี่ เมื่อผู้กระทำได้แก้ไขผิดดั้งเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษเมื่อผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขตนเองแล้วก็ไม่ควรจะไปลงโทษเขาอีก

ประการที่ห้า ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขังในแนวคิดของทฤษฎีดังกล่าว เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ให้กลับตัวไปสู่สังคม จึงต้องหาวิธีการให้ผู้กระทำความผิดสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

สรุปได้ว่า การลงโทษตามทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มีวัตถุประสงค์ที่เป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ให้กลับตัวเป็นคนดี และมีให้กระทำความผิดซ้ำ ซึ่งนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะใช้วิธีการคุมประพฤติหรือการรอกการลงโทษเด็กและเยาวชนเหล่านั้น ก็เพื่อเป็นการให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ผิดพลาด และกลับสู่สังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข

4.4 การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

4.4.1 การรับรองสิทธิเด็ก

การรับรองสิทธิเด็กในระดับสากลหรือในประชาคมระหว่างประเทศได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องในส่วนของมาตรฐานระหว่างประเทศที่รับรองสิทธิเด็กโดยตรงที่สำคัญ ได้แก่

1) ปฏิญญาเจนีวา (The Declaration of the Rights of the child or Geneva Declaration ค.ศ.1924) ปฏิญญาเจนีวา ได้วางหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กไว้ เนื้อหาส่วนใหญ่ เป็นเรื่องสวัสดิการของเด็ก (child welfare)

2) ปฏิญญาคัวยสิทธิเด็ก (The Declaration of the Rights of the Child ค.ศ.1959) ซึ่งเป็นปฏิญญา ที่สหประชาชาติได้จัดทำปฏิญญานี้แยกออกมาต่างหากจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

อนึ่ง เนื่องจากปฏิญญาดังกล่าวไม่มีฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศจึงไม่มีผลผูกพัน นานาประเทศแต่อย่างใด

3) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (The Convention on the Rights of the Child ค.ศ.1989) เป็นอนุสัญญาที่มีความสำคัญยิ่งในการกำหนดมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิเด็ก ซึ่งมีประเทศต่างๆเข้าเป็นภาคีสมาชิกมากกว่าอนุสัญญานับอื่น คือ ปัจจุบันมีประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีสมาชิก ถึง 192 ประเทศ ส่วนประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2535

อนุสัญญาฯ ได้กำหนดให้รัฐภาคีต้องเคารพและคุ้มครองสิทธิเด็กทุกคนที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของตน ไม่ว่าเด็กนั้นจะเป็นคนสัญชาติของประเทศนั้นหรือไม่โดยไม่เลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบ อนุสัญญาฯ ได้กำหนดหลักการสำคัญไว้ในข้อ 3 วรรคแรก ว่าในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ผลประโยชน์ของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก⁷¹

ทั้งนี้อนุสัญญาฯ ได้กำหนดพันธกรณีให้ประเทศต่างๆ ที่เป็นภาคีสมาชิก ต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก 4 ประเภท ใหญ่ๆด้วยกันได้แก่

ประเภท 1 สิทธิในชีวิตและการอยู่รอด (Right of Survival)

สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด คือสิทธิของเด็กที่คลอดออกมาแล้วจะต้องมีชีวิตอยู่รอดอย่างปลอดภัย ซึ่งอนุสัญญาฯ กำหนดว่า รัฐภาคีรับรองว่าเด็กทุกคนมีสิทธิที่ดีตัวมาตั้งแต่เกิดที่จะมีชีวิต และรัฐภาคีต้องประกันอย่างเต็มที่ เท่าที่จะทำได้ให้มีการอยู่รอดและการพัฒนาของเด็กทุกคนเช่นข้อ 6 โดยกำหนดว่า เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูไม่ว่าจากบิดา มารดา ญาติพี่น้อง หรือรัฐ เพื่อให้อยู่รอดและเจริญเติบโต และมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เหมาะสมพอตามฐานะ นอกจากนี้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการบริการด้านสุขอนามัยให้พ้นจากโรคภัยต่างๆที่จะทำให้เด็กเสียชีวิตหรือพิการ เป็นต้น อนุสัญญาฯ ข้อ 7 ได้กำหนดไว้ว่า เด็กจะได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังเกิด และมีสิทธิที่จะมีชื่อ นับแต่เกิดและสิทธิที่จะได้สัญชาติ รวมถึงมีสิทธิที่จะรู้จักและได้รับการดูแลเลี้ยงดูจากบิดามารดาของตน โดยรัฐภาคีต้องให้หลักประกันในการส่งเสริมสิทธิ เช่นว่านั้น ภายใต้กฎหมายสัญชาติของรัฐและภายใต้การผูกพันตามตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และข้อ 9 รัฐต้องใช้ความพยายามเพื่อให้หลักประกันว่าทั้งบิดา มารดามีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เป็นต้น

ประเภท 2 สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Right of Protection)

เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการกระทำในทุกรูปแบบที่อาจจะเป็นอันตราย ต่อเด็กโดยรัฐภาคีจะต้องให้การส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือเด็กทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากโรคภัยต่างๆ ตามมาตรฐานสาธารณสุขที่ดี นอกจากนี้เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ในทุกรูปแบบ รวมถึงการแสวงหาประโยชน์ทางเพศหรือการล่วงละเมิดทางเพศไม่ว่าจะเป็นการชักชวนหรือข่มขู่ให้เข้าร่วมกิจกรรมทางเพศ เป็นต้น

ประเภท 3 สิทธิในการพัฒนา (Rights of Development)

⁷¹ รัชนีกร โชติชัยสถิตย์. มาตรฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหประชาชาติใน ประมวลสารระ ชูดวิชา การบริหารงาน ยุติธรรมเปรียบเทียบ ชั้น สูง หน่วยที่ 3 สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี. หน้า 3-59-60

สิทธิในการพัฒนาตนเองของเด็กเน้นทั้งการพัฒนาทางร่างกายและสติปัญญาทั้งนี้มุ่งไปที่การเลี้ยงดูเด็กโดยพ่อแม่หรือรัฐในบางกรณี โดยเด็กมีสิทธิที่จะมีความเป็นอยู่ที่ดีและมีมาตรฐานเพียงพอต่อการพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ศิลธรรมและทางสังคม และข้อ 29 สิทธิในการศึกษานั้นอยู่บนพื้นฐานที่จะต้องให้เด็กมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน โดยรัฐจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับชั้นประถมให้ทั่วถึงโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากเด็กทุกคน⁷² และต้องส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาในระดับชั้นมัธยมในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้เด็กทุกคน มีโอกาสที่เข้าศึกษาได้โดยรัฐอาจจัดมาตรการที่เหมาะสม

ประเภท 3 สิทธิในการมีส่วนร่วม (Right of Participation)

โดยรัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและต้องให้น้ำหนักต่อความคิดเห็นนั้นควรแก่อายุและวุฒิภาวะของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการทางศาล ซึ่งเด็กต้องได้รับโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินการตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด รวมถึง มีสิทธิในการแสวงหา ได้รับหรือส่งต่อข้อมูลและความคิดในทุกรูปแบบและในสื่อทุกประเภท เด็กมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม ศาสนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม⁷³

4.4.2 มาตรฐานกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กในระดับสากล

มาตรฐานการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กที่มุ่งให้การรับรองคุ้มครองสิทธิของเด็กไว้เป็นการเฉพาะไว้ในสาส์น รับรองสิทธิเด็กที่สำคัญได้แก่⁷⁴

1) *กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966* มีการกำหนดไว้จำกัดเพียงบางประเด็นของระบบกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น คือประเด็นการแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ การดำเนินการพิจารณาพิพากษาให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และวิธีพิจารณาความต้องคำนึงถึงอายุ และความปรารถนาที่จะส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของเด็กและเยาวชนเท่านั้น (ข้อ 14)

2) *กฎหมายฐานขึ้นคำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน หรือที่เรียกว่า กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules)* ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กไว้ค่อนข้างครอบคลุม โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ส่วนได้แก่

⁷² มาตาดักขณ์ เสธเมธากุล งานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเรื่องหลักการคุ้มครองสิทธิเด็ก ภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก .เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2564 สืบค้นจาก <http://lawtu.ac.th>upload>2020>

⁷³ เรื่องเดียวกัน

⁷⁴ อ้างแล้ว

ส่วนที่ 1 หลักการทั่วไป เช่น การกำหนดเรื่องอายุของผู้ที่จะถือว่าเป็นผู้ทำ กระทบผิดที่เป็นเยาวชนให้ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายของแต่ละระบบ หรือในเรื่องของการดำเนิน กระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนต้องให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพของเยาวชน และการปฏิบัติ ต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดและพฤติการณ์ของ ความผิดนั้นหรือในเรื่องของผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนได้รับรองสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การสอบสวนและการฟ้องคดี กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ได้รับรองสิทธิ ของเด็กและเยาวชนในเรื่องนี้ สรุปได้ว่า เมื่อมีการจับกุมเยาวชนต้องมีการแจ้งให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ของเยาวชนที่ถูกจับให้ทราบทันที หรือในเรื่องของการคุมขังเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดีฟัง กระทำต่อเมื่อเป็นหนทางสุดท้ายเมื่อไม่มีวิธีการอื่นที่เหมาะสม

ส่วนที่ 3 การพิจารณาคดีและการวางข้อกำหนด กฎแห่งกรุงปักกิ่งได้รับรอง สิทธิของเด็ก และเยาวชนในเรื่องนี้ สรุปได้ดังนี้ สรุปได้ว่า วิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชน ในกรณีใดๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่ใช้กับผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา เช่น ข้อสันนิษฐานว่า บุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์จึงกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้ทำผิด สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ให้ การใดๆ หรือในคดีที่เกี่ยวกับผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนทุกคดี ยกเว้นคดีเล็กๆ น้อยๆ ก่อนที่องค์กรที่มี อำนาจหน้าที่วินิจฉัยคดีจะต้องทำคำพิพากษาลงโทษนั้น จะต้องรับฟังรายงานการสืบเสาะ รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภูมิหลังและสภาพแวดล้อมผู้ที่กระทำผิดที่เป็นเยาวชนที่อาศัยอยู่ เพื่อให้การวินิจฉัยและพิพากษาคดีเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นต้น

ส่วนที่ 4 มาตรการลงโทษที่ไม่ใช่การจำคุกหรือคุมขัง เป็นการบำบัดโดยไม่ ใช้สถานฝึกอบรมแบบปิด มีแนวปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้ ในเรื่องของการจัดให้มีบริการให้ความ ช่วยเหลือที่จำเป็นในด้านที่พักอาศัย การศึกษา การฝึกอาชีพ การจ้างงานหรือการช่วยเหลืออื่นๆ ให้แก่ผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม หรือในเรื่องของ อาสาสมัคร องค์กรของอาสาสมัคร องค์กรท้องถิ่น และหน่วยบริการอื่นของชุมชน ให้มีบทบาทใน การบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชน ทั้งในที่ตั้งของชุมชนท้องถิ่นนั้นเอง⁷⁵

ส่วนที่ 5 การบำบัดฟื้นฟูในสถานที่คุมขังสำหรับเยาวชนหรือการใช้สถาน ฝึกอบรมแบบปิด มีแนวปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้ เยาวชนที่ถูกคุมขัง หรือจำคุกจะต้องถูกคัดแยกออกจาก ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่จะต้องถูกคุมขังในสถานที่เฉพาะสำหรับเยาวชน ผู้กระทำผิดที่เยาวชนหญิง พึงได้รับการคัดแยกให้นำไปคุมขังในสถานที่ที่เหมาะสมและดูแลเป็นพิเศษตามความจำเป็นและ

⁷⁵ อ่างแล้ว

ปัญหารายบุคคล นอกจากนี้พ่อแม่หรือผู้ปกครองพึงมีสิทธิเยี่ยมเยียนเยาวชนที่ถูกคุมขังหรือจำคุกอยู่นั้น เป็นต้น

3) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ได้รับรองสิทธิของเด็กที่ถูกกล่าวหา การได้รับแจ้งข้อหาทันที และโดยตรง การได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า การไม่ถูกบังคับให้สารภาพ การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย และการมีล่าม การให้ความเคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็ก การดำเนินการต่างๆที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กได้สัดส่วนกับสภาพการณ์และความผิดของเด็ก ตามข้อกำหนดที่ 40 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

4) แนวทางขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำ ความผิดของเยาวชน (*United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency 1990*) แนวทางขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำ ความผิดของเยาวชน ได้กำหนดแนวทางในการจัดสถานที่คุมขังเยาวชนไว้ในข้อ 46 ว่าสถานที่คุมขังสำหรับเยาวชนนั้นพึงเป็นมาตรการสุดท้ายซึ่งจะนำมาใช้ต่อเมื่อไม่มีทางเลือกอื่นที่เหมาะสมแล้วเท่านั้น และการนำตัวเยาวชนไปไว้ในสถานที่คุมขังดังกล่าวควรจะอยู่ในระยะเวลาที่จำกัดและเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่ง และคำนึงถึงประโยชน์ทางที่ดีที่สุดสำหรับเยาวชน

5) กฎขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเยาวชนที่ถูกจำกัดอิสรภาพ (*United Nations Rules for the Protection of Juvenile Deprived of Their Liberty 1990*) เป็นเอกสารอีกฉบับที่ได้กำหนดมาตรฐานในการคุมขังเยาวชนไว้ในข้อ 1, 2, 22, 29 และ 30 มีสาระสำคัญโดยรวมน่า

ระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน พึงคำนึงถึงสิทธิและความปลอดภัยของเยาวชน กับพึงส่งเสริมสวัสดิภาพของเยาวชน และในการจำกัดอิสรภาพของเยาวชนพึงเป็นวิธีการสุดท้ายที่จะใช้ และระยะเวลาการคุมขังเยาวชนนั้นควรได้รับการพิจารณาโดยศาลและคำนึงถึงการปล่อยเยาวชนนั้นโดยเร็ว นอกจากนี้ในข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนเข้าสู่สถานที่คุมขังและการย้ายสถานที่คุมขัง ตลอดจนการปล่อยตัว พึงมีการแจ้งหรือจัดส่งไปให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือญาติของเยาวชนทราบ โดยไม่ชักช้า และในสถานที่คุมขังทุกแห่งพึงมีการคัดแยกเยาวชนที่ถูกคุมขังออกจากผู้ขังที่เป็นผู้ใหญ่ และควรมีการจัดตั้งสถานที่คุมขังสำหรับเยาวชนที่มีลักษณะเป็นสถานที่คุมขังแบบเปิด ไม่มีสิ่งป้องกันการหลบหนีหรือให้มีสิ่งป้องกันดังกล่าวให้น้อยที่สุด⁷⁶

⁷⁶ อ้างแล้ว

4.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย

4.5.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 54⁷⁷ ได้กำหนดมาตรการคุ้มครองเด็ก ในมาตรา 54 กำหนดหลักในการให้ความสำคัญกับการศึกษาของเด็ก โดยรัฐจะต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และในมาตรา 71 ได้กำหนดให้รัฐมุ่งสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว โดยการจัดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพกายและจิตใจและให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสให้พ้นจากการใช้ความรุนแรงและปรากฏในรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมและส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กในหมวด 16 ของแผนปฏิรูปประเทศ พ.ศ.2560

4.5.2 ประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาได้บัญญัติถึงกรณีที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิดโดยกำหนดวิธีการสำหรับเด็กไว้โดยเฉพาะ ซึ่งการกระทำของเด็กยังคงเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่เด็กอาจได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับโทษและดำเนินการด้วยวิธีที่แตกต่างไปจากกรณีผู้ใหญ่ที่ผู้กระทำความผิด เช่น การคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี (มาตรา 73) ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย กฎหมายอาญาได้มีการบัญญัติฐานความผิดและกำหนดโทษไว้เป็นพิเศษแยกต่างหากจากฐานความผิดในลักษณะทั่วไป

4.5.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดหลักการเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพที่เด็กและเยาวชนและบุคคลในครอบครัวพึงได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 และต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาคู่ครองเด็กที่ยังไม่เหมาะสมกับประเทศไทย นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัตินี้ยังให้ความสำคัญกับวิธีการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและมีพัฒนาการที่เหมาะสม เป็นต้น⁷⁸

ภัทรารัตน์ รัตนเกษตร ศึกษาเรื่อง การคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายและการป้องกันการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี พบว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนขึ้นอยู่กับปัจจัยเลี้ยงและปัจจัยป้องกัน ทั้งนี้เด็กที่ไม่มีปัญหาอาจเติบโตมาในครอบครัว หรือ

⁷⁷ อ่างแล้ว

⁷⁸ อ่างแล้ว

สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการกระทำความผิดของเด็ก แต่ในขณะเดียวกันไม่ได้หมายความว่าเด็กหรือเยาวชนที่เติบโตในภาวะเสี่ยงจะต้องเป็นเด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาเสมอไป เพราะเด็กหรือเยาวชนที่ตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงสูงอาจจะไม่ตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์นั้นหรืออาจจะไม่เป็นผู้กระทำความผิดก็ได้ หากมีปัจจัยป้องกันที่สมดุลกับปัจจัยเสี่ยงแต่ถ้าเด็กต้องเผชิญกับปัญหาอย่างไม่ที่สิ้นสุดโดยปราศจากความช่วยเหลือโอกาสที่เด็กจะตกอยู่ในภาวะเสี่ยงก็สูงมากขึ้นด้วยเช่นกัน

วรภัทร รัตนพานิชย์ ศึกษาเรื่องกระบวนการติดตามเด็กและเยาวชนกระทำความผิดภายหลังออกจากกระบวนการยุติธรรม ผลการศึกษาพบว่าประเทศเนเธอร์แลนด์มีการติดตามเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วยวิธีการใช้แบบประเมินความเสี่ยงสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ (Measures Of Recidivism) อันประกอบด้วยการใช้ประชากรเป็นฐานในการสร้างแบบประเมินความเสี่ยงสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ โดยมีระยะเวลาติดตามผลตั้งแต่หนึ่งปีถึงแปดปี และมีการดูแลภายหลังปล่อยตัวโดยจัดทำแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ (Uninterrupted Tailor-Made Routing) โดยการนำการประเมินผลทางจิต มากำหนดแนวทางในการวางแผนชีวิตให้เหมาะสมกับแต่ละคนอีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ติดตามเด็กและเยาวชนจะให้คำปรึกษาและจัดทำแผนให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชน เสนอต่อคณะกรรมการว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (Board of Child Protection) ทำให้เด็กและเยาวชนที่ออกจากศูนย์ฝึกอบรมสามารถอยู่ในสังคมได้ และแก้ปัญหาการกระทำความผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ประเทศออสเตรเลียมีการนำการติดตามเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ด้วยวิธีการจำแนกประเภทของเด็กและเยาวชน มาเป็นเครื่องมือในการจำแนกปัจจัยเสี่ยงและสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อวางแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นรายบุคคล กระบวนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาคือเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การกระทำความผิด สำหรับประเทศไทยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการติดตามเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ภายหลังออกจากกระบวนการยุติธรรม จึงเสนอให้มีแนวทางในการติดตามและประเมินผลอย่างชัดเจน พระราชบัญญัติดังกล่าวควรจะมีการจำแนกลักษณะการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และการพัฒนาระบบดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังพ้นจากกระบวนการยุติธรรม

4.6 การคุ้มครองประพฤติกเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

การคุ้มครองประพฤติกเด็กและเยาวชนในประเทศไทย เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ มาตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2534 โดยมีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง) และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง (ปัจจุบันยกฐานะเป็นกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ

เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมทั้งการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน ขึ้นในปี พ.ศ.2495 หลังจากนั้นจึงขยายการดำเนินงานในลักษณะเดียวกันไปสู่ภูมิภาคครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ⁷⁹

ต่อมาเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2544 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเกี่ยวกับแนวทางการปรับรูปแบบการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุมประพฤติ โดยกำหนดให้กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักในการคุมประพฤติผู้กระทำผิดทั้งในชั้นก่อนฟ้อง ระหว่าง และหลังการพิจารณาคดีของศาล ทั้งกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ และภายหลังจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 และพระราชกฤษฎีกาโอนภารกิจบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 ที่กำหนดให้โอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ ตลอดจนส่วนประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้เป็นภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2545 เป็นต้นมา ปัจจุบันการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน เฉพาะในส่วนของการคุมความประพฤติหรือการควบคุมและสอดส่อง จึงเป็นภารกิจในความรับผิดชอบดำเนินการของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม โดยมีพนักงานคุมประพฤติในสังกัดงานคุมประพฤติจังหวัด/ประจำศาลทั่วประเทศ ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและสอดส่องผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน

ประเภทของการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน

การคุมประพฤติเด็กและเยาวชนจะเริ่มขึ้นหลังจากศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติเด็กและเยาวชน โดยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การคุมความประพฤติก่อน และหลังศาลมีคำพิพากษา

4.6.1 การคุมความประพฤติก่อนศาลมีคำพิพากษา

การคุมความประพฤติก่อนศาลมีคำพิพากษา หมายถึงก่อนที่ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน สั่งใช้การคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 132 ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวเด็กและเยาวชนชั่วคราวแล้ว มอบตัวเด็กและเยาวชนนั้นให้บุคคลดังกล่าว โดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน

⁷⁹ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชุมพร.2 ตุลาคม 2564 สืบค้นจาก <http://www.chumphonprobation.com>

หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ ระยะเวลาการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติที่จะต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ และถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้เด็กหรือเยาวชนรับการอบรมในสถานพินิจเป็นระยะเวลาไม่เกินกว่า 1 ปี แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุ 24 ปีบริบูรณ์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 139⁸⁰

4.6.2 การคุมความประพฤติหลังศาลมีคำพิพากษา

การคุมความประพฤติหลังศาลมีคำพิพากษา หมายถึง การที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาเด็กและเยาวชนสั่งใช้การคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่มีความผิดและกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีความผิด ดังนี้

1) กรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่มีความผิด เป็นกรณีที่ศาลปล่อยเด็กหรือเยาวชนไปเพราะไม่มีความผิด แต่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีความประพฤติเสียหาย ไม่เหมาะสม ดังนั้นเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลก็อาจปล่อยตัวไปโดยวางเงื่อนไขคุมประพฤติไว้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 138 ซึ่งระยะเวลาการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ จะต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ แต่ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนด ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกหรือหมายจับเด็กหรือเยาวชนนั้นมาตักเตือนหรือสั่งให้เด็กหรือเยาวชนไปรับการอบรมในสถานพินิจเป็นเวลาไม่เกินกว่า 1 ปี แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุ 24 ปีบริบูรณ์

2) กรณีเด็กหรือเยาวชนมีความผิด เช่น เด็กหรือเยาวชนมีความผิดแต่ไม่ ต้องรับโทษกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีอายุต่ำกว่า 10 ปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73(3) โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ด้วยก็ได้ หรือกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีความผิดและศาลสั่งไปกักและอบรมโดยกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำและสูงไว้และในระบะเวลานั้นศาลสั่งให้คุมประพฤติ เป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนมีความผิด และศาลมีคำพิพากษาไว้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุม เพื่อฝึกและอบรมสถานศึกษาหรือสถานแนะนำทางจิต ถ้าศาลได้กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ศาลอาจปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปในระหว่างเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงก็ได้ โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 62 และกรณีที่เด็ก

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน

หรือเยาวชนมีความผิดและศาลส่งตัวไปกักและอบรมจนครบกำหนดแล้ว จึงให้คุมความประพฤติ⁸¹ เป็นกรณีของเด็กหรือเยาวชนมีความผิดและศาลพิพากษาให้ส่งเด็กหรือเยาวชนไปกักและอบรม หรือฝึกและอบรมในสถานพินิจสถานศึกษาหรือสถานฝึกและอบรม ต่อมาเมื่อเด็กหรือเยาวชน ได้รับการปล่อยตัวจากโรงเรียนหรือสถานฝึกและอบรม และศาลเองหรือผู้ปกครอง สถานพินิจ หรือผู้ปกครองสถานศึกษาหรือสถานฝึกและอบรมร้องขอให้ศาลกำหนดเงื่อนไขการคุมความ ประพฤติเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 62 วรรค 2 ทั้งนี้ระยะเวลาการคุมความ ประพฤติและการแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ เมื่อข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปการกำหนดผู้ที่ทำหน้าที่การคุมความประพฤติกรณีของเด็กหรือเยาวชน ไม่ปฏิบัติตาม เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 139 และมาตรา 143⁸²

สรุปได้ว่า ในเรื่องของการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนในประเทศไทย นั้นเริ่มมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 ตั้งแต่มีการใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2534 เป็นต้นมา ซึ่งในครั้งแรกอยู่ในความ รับผิดชอบของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ต่อมาได้โอนภารกิจและอำนาจหน้าที่ให้เป็น ของกรมคุมประพฤติ ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545 เป็นต้นมา แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภารกิจในการคุมความ ประพฤติเด็กและเยาวชนจะเป็นภารกิจหลักของกรมคุมประพฤติ แต่ภารกิจที่จะต้องดูแลเด็กและ เยาวชนตั้งแต่ถูกจับกุมดำเนินคดีก็ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชน นอกจากนี้ในเรื่องการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชน มีขั้นตอนมาตั้งแต่การคุมความ ประพฤติก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาและการคุมความประพฤติภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุมความ ประพฤติได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553,พระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 มาตรา 107 ประกอบมาตรา 161 และมาตรา 162 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56-58 และมาตรา 73-75

⁸¹ เรื่องเดียวกัน

⁸² เรื่องเดียวกัน

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติ และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชนของไทยและของ ต่างประเทศ

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอาสาสมัครคุมประพฤติและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชนตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศโดยปัจจุบันนี้ได้มีการนำอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งเป็นเครือข่ายภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลืองานภาครัฐในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์และของประเทศญี่ปุ่น โดยทั้งสองประเทศได้นำอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและแก้ไขผู้กระทำความผิดรวมทั้งการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

1. กฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

1.1 กฎหมายไทย

ในการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤตินั้นผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายของประเทศไทย ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ.2553 พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ.2561 และพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559

1.1.1 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ.2553

1) อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน

และครอบครัว พ.ศ.2553 มีการกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการจัดทำรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง⁸³ หรือได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 73 วรรคหนึ่ง⁸⁴ แล้วดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 36(1) โดยให้พนักงาน คุมประพฤติสืบเสาะและพินิจในเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สภาพร่างกายสภาพจิตนิสัยอาชีพและฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดของบิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้นรวมทั้งหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดเพื่อรายงานต่อศาลหรือเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดเว้นแต่ในคดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดีจะส่งผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้แล้วแจ้งพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 82(1)

⁸³ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 70 วรรคหนึ่ง เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับหรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนหรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนและคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด และอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้บุคคลดังกล่าวทราบ และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา 82

⁸⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 73 วรรคหนึ่ง เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาลให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติ ต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดีโดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น ไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาลแล้วแต่กรณี

(2) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงข้อเท็จจริงตามมาตรา 36(1) และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนแล้วส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณีและถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษหรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

ข้อสังเกตในรายงานข้อเท็จจริงของผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นสิ่งที่สำคัญในการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะนำมาใช้ในการพิจารณาคดีในการลงโทษเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคล เนื่องจากตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ.2553 มาตรา 131 บัญญัติว่าศาลจะพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ต่อเมื่อได้รับทราบรายงานและความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจตามมาตรา 82(2) หรือมาตรา 116 หรือมาตรา 117 และถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจอาจจะขอแถลงเพิ่มเติมด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือให้ศาลรับไว้ประกอบการพิจารณาด้วย

2) การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาคือการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมโดยใช้กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นมาตรการแก้ไขเด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในครอบครัวและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชน ผู้กระทำความผิดให้เข้าไปในแนวทางที่ดีขึ้นนอกจากนี้การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญายังเป็นการสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชนผู้เสียหายชุมชนและยังเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลซึ่งการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามีสาระสำคัญดังนี้

(1) หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86⁸⁵ ประกอบด้วยหลายประการดังต่อไปนี้

ประการแรกคดีที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูง ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม กรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์

⁸⁵ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม .คู่มือการปฏิบัติงานมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา .ฉบับแก้ไขปรับปรุง (ครั้งที่ 2) พ.ศ.2563. (ม.ป.พ.) หน้า 3

ประการที่สองเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาสูงสุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ประการที่สามเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี
ประการที่สี่เด็กหรือเยาวชนให้ความยินยอมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ประการที่ห้าในกรณีที่มีผู้เสียหายผู้เสียหายให้ความยินยอมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ประการที่หกผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องเมื่อคำนึงถึงอายุประวัติความประพฤติสติปัญญาการศึกษาอบรมสภาพร่างกายสภาพจิตอาชีพฐานะและเหตุแห่งการกระทำผิดแล้วให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็ก หรือเยาวชนปฏิบัติตาม

(2) แนวทางในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา 86

ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาอาจจะกำหนดเงื่อนไขให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามแผนดังต่อไปนี้ เช่น ให้เด็กหรือเยาวชนเคารพและประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดให้เด็กหรือเยาวชนเลือกคบหาเพื่อนที่ดี หลีกเลี่ยงที่จะคบหาบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดกฎหมายห้ามเด็กหรือเยาวชนเกี่ยวข้องกับกาพนันหรืออบายมุขทุกชนิดให้เด็กหรือเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือเล่นกีฬาช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและไม่ปฏิบัติตัวไปในทางไม่สมควรเช่น เที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนก่อเหตุทะเลาะวิวาทหรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรและกำหนดให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกิน 30 ชั่วโมงระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนต้องไม่เกิน 1 ปี เหล่านี้ เป็นต้น

(3) กระบวนการกำกับติดตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ภายหลังจากที่พนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้วบุคคลที่ถูกระบุในข้อตกลงว่าให้เป็นผู้กำกับติดตามเฝ้าดูผลการปฏิบัติตามแผนจะต้องติดตามสอดส่องให้ประจักษ์ว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ตกลงกันไว้ และต้องแจ้งให้กับผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานพินิจให้กำกับติดตามการปฏิบัติตามแผนเมื่อได้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงครบด้วยแล้วหรือไม่ก็ตามหากพบว่าเด็กหรือเยาวชนยังจำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องหลักจากการปฏิบัติตามแผนเสร็จสิ้นแล้วหรือไม่ก็ตามให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานพินิจกำกับติดตามการ

ปฏิบัติตามแผนส่งรายละเอียดคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและส่งเด็กหรือเยาวชนที่จะต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

(4) การกำกับติดตามให้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานพินิจให้กำกับติดตามการปฏิบัติตามแผนจะต้องทำการกำกับติดตามเด็กหรือเยาวชนตามที่ประชุมกำหนด ทั้งนี้จะต้องไม่เกินระยะเวลา 1 ปี โดยมีวิธีการกำกับติดตามดังนี้การติดตามโดยการออกเยี่ยมบ้านสถานที่ทำงานสถานที่ที่เด็กหรือเยาวชนไปบำเพ็ญประโยชน์ตามแผนที่กำหนดหรืออื่นๆตามความเหมาะสมกรให้มารายงานตัวที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อรับคำแนะนำตามเงื่อนไขที่กำหนดในแผนการติดตามทางโทรศัพท์หรือช่องทางการติดต่อสื่อสารรูปแบบอื่นๆ เช่น Application Line Facebook⁸⁶ ซึ่งผู้ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับติดตามการปฏิบัติตามแผนจะต้องจัดทำรายงานเสนอผลการปฏิบัติของเด็กหรือเยาวชนหรือผู้มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งหากไม่เป็นไปตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ยุติการดำเนินการและให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับติดตามการปฏิบัติตามแผนรายงานผู้อำนวยการทราบและจัดทำรายงานแจ้งให้พนักงานอัยการทราบ ทั้งนี้ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำหนังสือแจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไปแต่หากเด็กหรือเยาวชนบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือองค์กรซึ่งกำหนดไว้ในแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ปฏิบัติตามแผนครบถ้วน ให้รายงานผลการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้พนักงานอัยการทราบเมื่อพนักงานอัยการพิจารณาจะดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณีดังนี้

กรณีแรกเห็นชอบและมีคำสั่งไม่ฟ้องพนักงานคุมประพฤติจัดทำหนังสือแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลพนักงานสอบสวนและฝ่ายคดีเด็กหรือเยาวชนทราบปิดสำนวนและบันทึกผลการดำเนินงานลงในระบบสารสนเทศฯให้ครบถ้วนสมบูรณ์ให้ธุรการคดีดำเนินการจัดส่งประวัติเด็กและเยาวชน ไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนประวัติของเด็กและเยาวชน

กรณีที่สองไม่เห็นชอบและให้ดำเนินคดีตามปกติ⁸⁷

สรุปได้ว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จะเน้นการแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยให้นักวิชาชีพเสนอแผนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นรายบุคคลและมีพนักงานคุม

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน

ประพฤติ เป็นหนึ่งในคณะกรรมการในการกำหนดแผนแต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติระบบการติดตามให้ปฏิบัติตามแผนยังไม่ครอบคลุมและเพียงพอที่จะทำให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

3) การใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 142

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 พบว่าศาลเยาวชนและครอบครัวได้มีการกำหนดเครื่องมือในเรื่องการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรงโดยไม่ต้องโอนคดีไปพิจารณายังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาและได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 12 ว่าด้วยเรื่องการเปลี่ยนโทษและการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนในมาตรา 142 ซึ่งในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนในเรื่องดังกล่าวนี้ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนและสำนักงานคุมประพฤติ จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าสาระสำคัญของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 142 ดังนี้

(1) การเปลี่ยนโทษจำคุกหรือกักกันอันเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39(1)เป็นการส่งตัวไปควบคุมฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควรตามเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนดแต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์⁸⁸และในกรณีที่ศาลพิจารณาความหนักเบาของข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดีแล้วเห็นว่าควรควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนตาม(1)ต่อไปอีกหลังจากที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์แล้วให้ศาลระบุในคำพิพากษาให้ส่งตัวไปจำคุกไว้ในเรือนจำตามเวลาที่ศาลกำหนด⁸⁹

⁸⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 142 (1)

⁸⁹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 142 วรรคสาม

(2) เปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมความประพฤติโดยจะกำหนดเงื่อนไขข้อเดียวหรือหลายข้อตามมาตรา 138 ด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้ให้นำบทบัญญัติมาตรา 138วรรคสองและวรรคสามและมาตรา 139 มาใช้บังคับโดยอนุโลม⁹⁰

ข้อสังเกตศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถกำหนดเวลาควบคุมเพื่อฝึกอบรมเป็นขั้นต่ำและขั้นสูงเพื่อดูความก้าวหน้าในการฝึกอบรมได้และในระหว่างนี้ศาลอาจจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปในระหว่างเวลาที่เป็นขั้นต่ำและขั้นสูงก็ได้และศาลอาจกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติด้วยหรือไม่ก็ได้หากเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดศาลมีอำนาจเรียกผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนหรือองค์กรที่รับเลี้ยงเด็กหรือเยาวชนมาตักเตือนในกรณีที่ศาลพิพากษาปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปถ้าศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำให้กระทำความผิดและเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้นศาลจะว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือเยาวชนและศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนก็ได้⁹¹

1.1.2 พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

พ.ศ.2561

ปัจจุบันการแก้ไขปัญหาลูกเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดยังขาดกลไกในการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจึงได้มีการกำหนดแนวทางในการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและฝึกอบรมในด้านต่างๆและเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนโดยมีคณะกรรมการการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตลอดจนกำหนดสิทธิหน้าที่และประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนควรได้รับการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของเจ้าพนักงานพินิจและสถานที่ควบคุมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และกำหนดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามภายหลังปล่อย เป็นต้นดังนั้นในพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ.2561 ได้ทำการศึกษาในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยฯซึ่งอยู่ในหมวดที่ 7 ดังนี้

⁹⁰ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 142 (2)

⁹¹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 138

หมวด 7 การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการติดตามภายหลังปล่อยจากสถานที่ควบคุม⁹²

มาตรา 51 ในการจัดทำแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้เด็กและเยาวชนและบิดามารดาผู้ปกครองบุคคลหรือองค์กรหรือชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยมีส่วนร่วมพิจารณาในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติของเด็กและเยาวชน
- (2) การควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนของบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กร หรือชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย
- (3) วิธีการและระยะเวลาที่สถานพินิจหรือศูนย์ฝึกและอบรมจะติดตามภายหลังปล่อยเพื่อการประคับประคองให้เด็กและเยาวชนสามารถดำรงตนอยู่ได้โดยไม่กลับไปกระทำผิดอีก ในเรื่องของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชนหลังจากออกจากสถานที่ควบคุมถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้มีโอกาสกลับสู่สังคม โดยมีแผนงานหรือมาตรการที่เป็นรูปธรรมมารองรับ โดยมุ่งเน้นให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเหล่านี้ ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยในการควบคุมดูแลนอกจากจะมีสมาชิกในครอบครัวแล้วจะต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนที่เด็กและเยาวชนพักอาศัย และภายหลังจากนั้นทางสถานพินิจหรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กหรือเยาวชนจะเข้ามาดูแลด้วยวิธีการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ไปกระทำผิดซ้ำขึ้นมาอีก

มาตรา 54 ในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยหากพบว่าเด็กและเยาวชนประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยหรือไม่สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลในครอบครัวหรือไม่มีความปลอดภัยเมื่อกลับไปอยู่ในชุมชนหรืออยู่ในระหว่างการทดลองใช้ชีวิตในชุมชนหรืออยู่ในระหว่างการจัดงานเพื่อประกอบอาชีพหรือมีความจำเป็นอื่นๆให้สถานพินิจหรือศูนย์ฝึกและอบรมจัดให้มีสถานที่เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือภายหลังปล่อย

ในปัจจุบันพบว่าภายหลังจากเด็กและเยาวชนกลับไปสู่ชุมชนแล้วปัญหาหลักที่พบคือการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เด็กและเยาวชนรายนั้นพักอาศัยการขาดการยอมรับของชุมชนก็เป็นปัญหาที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองของคนในชุมชนที่มองว่าเด็กและเยาวชนเหล่านี้คือผู้กระทำผิดที่ได้รับพัน โทษออกมาดังนั้นสิ่งที่สำคัญคือการช่วยเหลือ

⁹² กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน,พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ.2561ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 135 ตอนที่ 12 ก วันที่ 12 มีนาคม 2561 หน้า 25 และหน้า 32

สงเคราะห์ในเรื่องการประกอบอาชีพให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ มีงานที่ทำงานที่ทำเป็นกิจจะลักษณะโดยให้สถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรมให้การช่วยเหลือ เพื่อเป็นการลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้⁹³

มาตรา 57 ให้สถานพินิจหรือศูนย์ฝึกและอบรมประชุมจัดทำแนวทางการติดตามภายหลังปล่อยร่วมกับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ และพนักงานคุ้มครองเด็กในพื้นที่รวมทั้งชุมชนหรือบุคคลที่เห็นสมควรเพื่อกำหนดวิธีการติดตามและการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัวให้ตรงตามสภาพปัญหาและความจำเป็นของเด็กและเยาวชนโดยแนวทางจะต้องได้รับการยินยอมจากเด็กเยาวชนบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

มาตรา 59 ให้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจัดให้มีระบบสงเคราะห์ช่วยเหลือและติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยโดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนช่วยเหลือติดตามเด็กและเยาวชนให้ได้รับสวัสดิการการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมตรงตามสภาพปัญหาและความจำเป็น

หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการสงเคราะห์ช่วยเหลือ และติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดส่วนกรณีการสงเคราะห์ช่วยเหลือภายหลังปล่อยที่มีค่าใช้จ่ายเป็นเงิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด⁹⁴

ในส่วน of พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ.2561 ฉบับนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนโดยการให้หน่วยงานภาครัฐคือสถานพินิจรวมทั้งศูนย์ฝึกและอบรมได้มีการประชุมร่วมกับภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาการติดตามเด็กและเยาวชนหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวโดยคำนึงถึงผลกระทบและสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง และนอกจากนี้วิธีการดังกล่าวจะต้องได้รับการยินยอมจากเด็กและเยาวชนรวมทั้งบุคคลในครอบครัวของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ด้วยแต่อย่างไรก็ตามในส่วน of พระราชบัญญัติฉบับนี้ในเรื่อง of การกำหนดแนวทางในการติดตามเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ในการติดตามภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ยังขาดการประสานของเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังการปล่อยตัวและนอกจากนี้ยังรวมถึงการเข้ามาดูแล

⁹³ เรื่องเดียวกัน

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน

และเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่เป็นคดีสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชน อีกทางหนึ่งด้วย

1.1.3 พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559

งานคุมความประพฤติมีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรมอันทำให้เกิดประสิทธิภาพและความเรียบร้อยขึ้นในสังคมซึ่งในการปฏิบัติงานด้านนี้มีกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมประพฤติทั้งในขั้นก่อนการพิจารณาคดีขั้นการพิจารณาคดีและขั้นหลังการพิพากษาคดีของศาลนอกจากนี้ในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 มาตรา 17 ให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามที่อธิบดีมอบหมายและนอกจากนี้ในพระราชบัญญัติคุมประพฤติพ.ศ.2559 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชนไว้ในหมวดที่ 7 โดยการให้อาสาสมัครคุมประพฤติและภาคประชาชนมีบทบาทในการให้การสงเคราะห์รวมถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าอาสาสมัครคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมเป็นงานที่มีบทบาทโดยอาศัยชุมชนเป็นพื้นฐาน (Community Based Treatment of Offenders) โดยมีจุดมุ่งหมายให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้กระทำความผิดทางอาญาเป็นรายบุคคลและเป็นการทั่วไปเพื่อปรับปรุงตัวให้ดีขึ้นแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมและจิตใจของผู้กระทำความผิดเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข (Community Based Correction) เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสชดเชยค่าเสียหาย ชดเชยความผิดที่ได้ทำไว้ ต่อสังคมและกลับตนเป็นพลเมืองดีในที่สุดภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลกำหนดและนอกจากนี้ยังเป็นการให้ผู้กระทำความผิดสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขในขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำทางความคิดให้แก่ประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมและนำชุมชนให้สะอาดปลอดภัย โดยมีเจตนาเพื่อให้บริการสังคมทั้งในรูปแบบและบทบาทในการให้คำแนะนำช่วยเหลือทั้งในด้านอาชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคมในเรื่องบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งกรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรมได้มีการจัดตั้งอาสาสมัครคุมประพฤติขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมแนวคิดให้ความรู้กับประชาชนในการป้องกันตนเองและยังเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในทุกระดับมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้นและมีความมุ่งหวังให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอันเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและเมื่อประชาชนที่ผ่านการอบรมแล้วจะบทบาทในการช่วยเหลือเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559⁹⁵

⁹⁵ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. *หลักสูตรอบรมอาสาสมัครคุมประพฤติที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่* 2 กรกฎาคม 2564 สืบค้นจาก <http://www.probation.go.th>

กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามที่อธิบดีมอบหมายและให้อาสาสมัครคุมประพฤติและภาคประชาชนมีบทบาทในการให้การสงเคราะห์รวมถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งมีระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 โดยให้อาสาสมัครคุมประพฤติทำหน้าที่ในการช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ ดังต่อไปนี้ งานควบคุมและสอดส่องในการออกไปเยี่ยมเยียนสอบถามแนะนำช่วยเหลือดักเตือนและสงเคราะห์ ผู้ถูกคุมความประพฤติตามสภาพปัญหาความต้องการ หากพบว่าผู้ถูกคุมประพฤติประสบปัญหาต้องการได้รับการสงเคราะห์ นอกจากแจ้งให้สำนักงานคุมประพฤติให้การสงเคราะห์แล้วอาสาสมัครคุมประพฤติสามารถให้การสงเคราะห์ตามกำลังความสามารถหรือประสานงานภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้การช่วยเหลือสงเคราะห์ติดตามดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนปัญหาความต้องการได้รับการแก้ไขให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขสามารถปรับปรุงตนเองได้ การติดตามดูแลช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือตนเองและอยู่ในสังคมได้ตามสมควร การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดอาสาสมัครคุมประพฤติจะทำการตรวจสอบที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือสอบถามข้อมูลของนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพิจารณาพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุกนอกจากนี้ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม เช่น การสอดส่องดูแลเฝ้าระวัง แจ้งเบาะแสการกระทำผิดกฎหมาย ภายในชุมชน เช่น อาสาสมัครคุมประพฤติพบการกระทำผิดกฎหมายให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการต่อไปหรือรับแจ้งข่าวเบาะแสการกระทำผิดกฎหมายให้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นวิเคราะห์กั้นกรองข้อเท็จจริงจากผู้แจ้งข่าวเบาะแสดำเนินการส่งต่อไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปการให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันตนเองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชนเช่น เข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับงานคุมประพฤติและงานยุติธรรมที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นการสงเคราะห์ภายหลังพ้นการคุมประพฤติหรือภายหลังปล่อยจากกรมราชทัณฑ์(AFTER CARE)และอาสาสมัครคุมประพฤติได้ออกไปติดตามผลการให้การสงเคราะห์แก่ผู้กระทำความผิดภายหลังคุมความประพฤติซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนผู้ใหญ่ผู้ทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับนักโทษเด็ดขาดที่ปล่อยคุมความประพฤติจากการได้รับการพักการลงโทษหรือได้รับวันต้องโทษจำคุกและการและยังทำหน้าที่ในการออกไปติดตามผลการให้การสงเคราะห์แก่ผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษจากกรม

ราชทัณฑ์หรือได้รับการปล่อยตัวจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนอกจากนี้อาสาสมัคร
คุมประพฤติจะช่วยเหลืองานต่างๆที่กรมคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรมมอบหมาย⁹⁶

ตามระเบียบคณะกรรมการคุมประพฤติว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอน
อาสาสมัคร คุมประพฤติพ.ศ. 2561 หมวด 1 คุณสมบัติหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้ง
อาสาสมัครคุมประพฤติ อาสาสมัครคุมประพฤติต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม
ดังต่อไปนี้

1) มีอายุตั้งแต่ยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ขึ้นไป
2) สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือเป็นผู้
มีความรู้หรือประสบการณ์ไม่น้อยกว่าสองปีในด้านการแก้ไขฟื้นฟู ด้านการสงเคราะห์ ด้านการ
พัฒนาสังคมหรือชุมชนด้านการพัฒนาพฤตินิสัยหรือด้านกระบวนการยุติธรรม หรือเป็นที่ยอมรับ
จากประชาชนชุมชนหรือสังคม

3) ประกอบอาชีพโดยสุจริตหรือดำรงชีพโดยสุจริต

4) มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแน่นอน

5) มีความประพฤติดี ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมและมีความเสียสละเป็น
อย่างสูงพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานคุมประพฤติดด้วยความเต็มใจ

6) สุขภาพร่างกายหรือจิตใจไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

7) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบคนไร้
ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของ
อาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560

ข้อ 4 ในระเบียบนี้ ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย หมายความว่าผู้พ้นจากการคุม
ความประพฤติ ผู้ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเด็กหรือ
เยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมครบตามคำพิพากษาแล้ว⁹⁷

ในระเบียบนี้ได้ให้คำจำกัดความเรื่องผู้กระทำผิดภายหลังปล่อยโดยใน
ภารกิจของอาสาสมัครคุมประพฤติ ได้ช่วยเหลือผู้กระทำผิดโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ได้รับการ
ปล่อยตัวตามคำพิพากษาแล้วแต่ในส่วนของเด็กและเยาวชนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวได้ใช้
มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 ยังไม่ได้ถูกบัญญัติไว้ในระเบียบข้อที่ 4

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน

⁹⁷ กระทรวงยุติธรรม.ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยอาสาสมัครคุมประพฤติ16 พฤษภาคม 2564.

ส่วนที่ 2 การติดตามเยี่ยมเยียนและการสงเคราะห์ ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย ข้อ 14 และ ข้อ 15 ในระเบียบนี้ได้มอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติออกไปติดตามเยี่ยมเยียนผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย ตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดและนอกจากนี้อาสาสมัครคุมประพฤติสามารถเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆที่ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อยพักอาศัยหรือทำการงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย โดยการที่อาสาสมัครคุมประพฤติจะเข้าไปในเคหสถานได้นั้นจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของเคหสถานหรือสถานที่นั้นก่อน

ข้อ 22 การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม โดยสอดส่อง ดูแล เฝ้าระวัง แจ้งเบาะแสการกระทำความผิดกฎหมายภายในชุมชนและให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันตนเองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน⁹⁸ นอกจากนี้อาสาสมัครคุมประเวดียังมีหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำผู้กระทำผิดหลังปล่อย เพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และไม่หวนไปกระทำผิดซ้ำ แต่ยังไม่มีส่วนในการติดตามผู้กระทำผิด เฝ้าระวัง โดยเฉพาะผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

1.1.4 บ้านกึ่งวิถี(Halfway House)

กระบวนการสร้างที่มีส่วนทำให้สถิติการกระทำผิดซ้ำลดลงนั้นเรียกว่าการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยซึ่งปัจจุบันได้รับการต่อยอดเกิดเป็นนวัตกรรมในการดูแลผู้ต้องขังเรียกว่าบ้านกึ่งวิถีหรือ Halfway House⁹⁹ บ้านกึ่งวิถีมีลักษณะเป็นที่พักพิงชั่วคราวให้แก่ผู้กระทำผิดซึ่งใกล้จะครบกำหนดโทษปลดปล่อยหรือเหลือโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือผู้ต้องขังที่พ้นโทษใหม่ๆ และมีความจำเป็นในเรื่องที่อยู่อาศัยมักจะจัดเป็นบ้านสำหรับผู้พักอาศัยไม่เกิน 10-12 คนโดยมุ่งอบรมเรื่องศีลธรรมและส่งเสริมการฝึกอาชีพเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับชีวิตปกติภายนอก

สำหรับประเทศไทยนั้นมีการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษในรูปแบบบ้านกึ่งวิถีแห่งแรก โดยกรมราชทัณฑ์ เมื่อปี พ.ศ.2517 โดยการดำเนินงานของมูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ โดยใช้ชื่อว่าบ้านสวัสดิ์ทั้งให้บริการที่อยู่อาศัยชั่วคราวแก่ผู้พ้นโทษให้อาหารสองมื้อ มีการติดต่อหางานให้ทำ จัดส่งกลับภูมิลำเนาเดิม เป็นต้นปัจจุบันมีบ้านกึ่งวิถีเกิดขึ้นจำนวนไม่น้อยแต่มักจะอยู่ภายใต้การจัดการ โดยเอกชนและได้รับงบประมาณบางส่วนจากภาครัฐสำหรับบ้านกึ่งวิถีหรือ

⁹⁸ เรื่องเดียวกัน

⁹⁹ โครงการกำลังใจ.บ้านกึ่งวิถี 23 มิถุนายน 2564.สืบค้นจาก [http:// the moment co kamlangjai](http://the.moment.co/kamlangjai)

ในต่างประเทศเรียกว่า Halfway House ซึ่งเกิดจากแนวคิดในการจัดหาที่พักพิงก่อนที่ผู้ต้องขังจะกลับไปบ้านปกติของตนเองเป็นการสร้างความเข้มแข็ง การสร้างความหวังใหม่รวมทั้งการดูแลในเรื่องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพราะบางคนติดคุกนานไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสังคมได้ปกติ บ้านกึ่งวิธินี้ไม่ได้ใช้เป็นที่นอนเท่านั้นแต่มีการฝึกอบรมสร้างอาชีพด้วยการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถีโดยกรมคุมประพฤตินั้นตามกฎหมายจริงๆแล้วยังไม่สามารถจัดตั้งได้เพราะต้องผ่านการวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการก่อนบ้านกึ่งวิถีที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นของเอกชนตามหลักการคือเอกชนจัดตั้งบ้านกึ่งวิถีขึ้นมาถ้าต้องการให้ขึ้นทะเบียนเป็นบ้านกึ่งวิถีที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมก็ต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานอันได้แก่สถานที่ต้องมีความพร้อมมีที่หลับที่นอนมีคณะกรรมการบ้านกึ่งวิถี ซึ่งถ้าส่วนใหญ่ก็คือคนในชุมชนมีกระบวนการและแผนการทำงานซึ่งเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องก็จะไปตรวจสอบว่ามีคุณสมบัติหรือไม่หลังจากนั้นหากผ่านการเห็นชอบและพิจารณาว่าเข้าหลักเกณฑ์มาตรฐานกรมคุมประพฤติจะสนับสนุนงบประมาณได้ตามความเหมาะสมอย่างไรก็ตามบ้านกึ่งวิถีในประเทศไทยไม่มีกฎหมายบังคับให้ผู้ต้องขังไปอยู่เป็นความสมัครใจซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะทำให้คนไปอยู่บ้านนี้เพราะคนไทยไม่ค่อยเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยเท่ากับต่างประเทศสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ต้องขังมาอยู่บ้านกึ่งวิถีได้เป็นเรื่องของการสร้างความไว้วางใจซึ่งเป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ที่ต้องเข้าไปพูดคุยกับผู้ต้องขังเพื่อให้ผู้ต้องขังเป็นประโยชน์และสมัครใจในการเข้าไปอยู่ด้วยตนเอง¹⁰⁰

2. กฎหมายต่างประเทศ

2.1 สาธารณรัฐสิงคโปร์¹⁰¹

ระบบการคุมประพฤติของสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนตามคำสั่งศาลการคุมประพฤติเป็นหนึ่งในทางเลือกของศาลในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่อาจจะต้องไปอยู่ในศูนย์แก้ไขฟื้นฟูเยาวชน (Juvenile Rehabilitation Centre) หรือเรือนจำ เป้าหมายของการคุมประพฤติคือการสร้างให้ผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีวินัยเพื่อให้พวกเขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่กระทำความผิดซ้ำ งานคุมประพฤติของสาธารณรัฐสิงคโปร์เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1947 โดยเป็นส่วนหนึ่งของกรมสังคมสงเคราะห์ (Social

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน

¹⁰¹ สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ โครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างประเทศอาเซียนบวกสาม

Welfare Department) ต่อมาในปี ค.ศ.1948 จึงได้มีการก่อตั้งระบบงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยความช่วยเหลือของพนักงานคุมประพฤติจากสหราชอาณาจักรแม้ว่าในขณะนั้นการคุมประพฤติ จะไม่มีบทกฎหมายรองรับแต่เยาวชนผู้กระทำความผิดก็ได้รับการส่งต่อมายังกรมสังคมสงเคราะห์ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมและครอบครัวให้ดีขึ้นนอกจากนี้บริการดังกล่าวยังครอบคลุมไปถึงการควบคุมและสอดส่องเยาวชนแบบสมัครใจโดยการร้องขอจากผู้ปกครองหรือ องค์กรด้านสังคมสงเคราะห์อีกด้วยต่อมาได้มีรัฐบัญญัติเด็กและเยาวชน(Children and Young Persons Act : CYPA) ในปีค.ศ.1950 ซึ่งก่อตั้งระบบศาลเยาวชนและระบบงานคุมประพฤติเยาวชน และต่อมาในปี ค.ศ.1951 ได้มีการตรากฎหมายให้บังคับใช้การคุมประพฤติ งานคุมประพฤติ จึงได้รับการขยายขอบเขตให้ครอบคลุมถึงอำนาจของศาลต่างๆ หลังจากนั้นรัฐบัญญัติคุมประพฤติ (Probation of Offender Act : POA) ได้รับการปรับปรุงแก้ไขในปี ค.ศ.1970 และค.ศ.1985 ตามลำดับ

ในปี ค.ศ.2001 รัฐบัญญัติเด็กและเยาวชนได้รับการปรับปรุงเพื่อให้เยาวชน ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสได้รับการคุมประพฤติเพิ่มมากขึ้นและในปี ค.ศ.2006 ได้มีการจัดตั้งศาล ชุมชน (Community Court) จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนในระบอบยุติธรรมทางอาญา ในการพิจารณาทางเลือกการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนสำหรับผู้กระทำความผิดกลุ่มพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดวัยรุ่นและผู้กระทำความผิดผู้ใหญ่ที่มีความบกพร่องทางจิตซึ่งแต่ก่อนพวกเขาจะไม่มีโอกาสได้รับการคุมประพฤติ

2.1.1 โครงสร้างหน่วยงาน

ปัจจุบันการบริหารผู้ถูกคุมความประพฤติอยู่ภายใต้การดำเนินการของ หน่วยงานคุมประพฤติและแก้ไขฟื้นฟูชุมชน(Probation and Community Rehabilitation Service : PCRS) กลุ่มแก้ไขฟื้นฟูและคุ้มครอง(Rehabilitation and Protection Group : RPG)¹⁰² กระทรวง พัฒนาสังคมและครอบครัว(Ministry of Social and Family Development)ซึ่ง RPG ประกอบไปด้วย 6 หน่วยงาน ดังนี้ หน่วยงานคุ้มครองผู้ใหญ่(Adult Protective Service)รับผิดชอบผู้ใหญ่โดยการให้ความคุ้มครองจากอันตรายที่อาจเกิดจากการถูกทารุณกรรมเหงกทอดทิ้ง หน่วยงานคุ้มครองเด็ก (Child Protection Service)รับผิดชอบเรื่องการคุ้มครองเด็กสวัสดิการเด็กการให้คำปรึกษา การเข้าช่วยเหลือเด็ก หน่วยงานดูแลเด็ก(Children in Care Service)รับผิดชอบกรณีที่ต้องนำเด็กออกจากบ้านและครอบครัวเนื่องจากความปลอดภัย การเลี้ยงดูเด็ก การพัฒนาศักยภาพ หน่วยงาน สำหรับการพักอาศัยสำหรับเยาวชน(Youth Residential Service)รับผิดชอบเด็กและเยาวชนที่ต้อง

¹⁰² เรื่องเดียวกัน

ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูแบบควบคุมตัวใน Boy'Home หรือ Girl'Home หน่วยงานด้านจิตวิทยาคลินิก และนิติจิตวิทยา(Clinical and Forensic Psychology Service)รับผิดชอบเรื่องการประเมินการบำบัดรักษา งานวิจัยและหน่วยงานคุมประพฤติและแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน(Probation and Community Rehabilitation Service: PCRS)รับผิดชอบเด็กและผู้ใหญ่ที่ต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน¹⁰³

2.1.2 รัษฎบัญญัติคุมประพฤติ (Probation of Offenders Act :POA)

มาตรา 5 กำหนดไว้ว่า¹⁰⁴ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุมประพฤติได้เว้นแต่ความผิดนั้นเป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษไว้แน่นอนตายตัวซึ่งไม่อาจได้รับการคุมประพฤติในการออกคำสั่งคุมประพฤติศาลต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆซึ่งรวมถึงสภาพความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิดนั้นคำสั่งคุมประพฤติดีมีผลให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ภายใต้การคุมประพฤติของพนักงานคุมประพฤติหรืออาสาสมัครคุมประพฤติเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปีในกรณีที่ความผิดที่ได้กระทำลงเป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษขั้นต่ำแบบเฉพาะ (specified minimum sentence)หรือโทษขั้นต่ำแบบบังคับ(mandatory minimum sentence)ของโทษจำคุกโทษปรับโทษเฆี่ยนศาลจะมีคำสั่งคุมประพฤติได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดนั้นอายุเกินกว่า 16 ปี แต่ไม่เกิน 21 ปี

ในกฎหมายเกี่ยวกับการคุมความประพฤติตามที่กล่าวมาในข้างต้นในมาตรา 5 ศาลกำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติต้องอยู่ในความดูแลของพนักงานคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติและยังกำหนดเรื่องกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนแต่ไม่เกิน 3 ปีในการคุมประพฤติจะเห็นว่าระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ในการคุมประพฤติอาจจะน้อยกว่า 3 ปีก็ได้ข้อสังเกตในมาตรานี้ศาลไม่ได้กำหนดว่าคดีที่คุมประพฤตินั้นจะกำหนดไว้ว่าต้องเป็นคดีประเภทใดหรือความผิดฐานใดแม้ว่าโดยทั่วไปจะมีคำสั่งคุมประพฤติสำหรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปีแต่ศาลอาจสั่งคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่มีอายุเกิน 21 ปีโดยมีเงื่อนไขว่าความผิดนั้นไม่ใช่กระทำผิดที่กฎหมายกำหนดโทษขั้นต่ำหรือโทษขั้นต่ำบังคับค่าปรับตามกฎหมายผู้กระทำความผิดยังต้องแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองแต่อย่างไรก็ตามผู้กระทำความผิดโดยทั่วไปที่ถูกคุมประพฤตินั้นคืออายุน้อยกว่าผู้กระทำความผิดที่มีอายุมากกว่าและมักจะได้รับการฟื้นฟูด้วยวิธีการอื่นที่เหมาะสมแม้ว่าจะไม่มีการปฏิเสธในเรื่องการคุมประพฤติกี่ตามนอกจากนี้ในคดีที่มีผู้เสียหายและผู้เสียหายได้รับผลร้ายจากการกระทำของผู้ถูกคุมความประพฤติศาลอาจกำหนด

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน

¹⁰⁴ The Statutes of the Republic of Singapore Probation of Offender Act Article 5

เงื่อนไขในเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายเพื่อเป็นการบรรเทาผลร้ายในคดีและเกิดความเป็นธรรมในสังคมโดยบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติก็เข้ามาเป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตั้งแต่ศาลมีคำสั่งนอกจากนี้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้มีข้อกำหนดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคุมประพฤติ

มาตรา 10¹⁰⁵ 1) โดยที่ไม่กระทบต่อมาตรา 44(1)(d) ของรัฐบัญญัติเด็กและเยาวชน (ข้อ 38) (ซึ่งศาลสามารถสั่งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดเพื่อประกันความประพฤติของตน) ศาลอาจสั่งคุมประพฤติหรือสั่งปลดตามเงื่อนไขตามรัฐบัญญัตินี้ถ้าเห็นว่าสมควรเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับเนื้อกลับตัวและมีคู่อริให้ความยินยอมเพื่อเป็นการประกันความประพฤติอันดีของผู้กระทำความผิด

2) ศาลที่สั่งคุมประพฤติหรือสั่งปลดตามเงื่อนไขหรือปล่อยตัวผู้กระทำความผิดตามรัฐบัญญัตินี้ อาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายสำหรับการรักษาอาการบาดเจ็บหรือการชดใช้ค่าเสียหายตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ในกรณีของคำสั่งศาลอาจกำหนดค่าเสียหายหรือค่าชดเชยรวมกันไม่เกิน 500 ดอลลาร์

3) คำสั่งชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนดังที่กล่าวข้างต้น อาจใช้บังคับในลักษณะเดียวกับคำสั่งชำระค่าใช้จ่ายของผู้กระทำความผิดก็ได้และในกรณีที่ศาลนอกจากจะสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนแก่บุคคลใดแล้วยังมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าใช้จ่ายใดๆ แก่บุคคลอื่นๆ คำสั่งให้ชำระค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนและชำระค่าใช้จ่ายนั้นได้

(1) เมื่อศาลมีคำสั่งตามมาตรา นี้แล้วถ้าผู้กระทำความผิด

(ก) มีอายุต่ำกว่า 14 ปี ให้บังคับตามคำสั่งของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้กระทำความผิด

(ข) มีอายุต่ำกว่า 16 ปี คำสั่งอาจบังคับกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้กระทำความผิดหรือต่อผู้กระทำความผิดก็ได้

จากกฎหมายมาตราดังกล่าวข้างต้นจะมีข้อสังเกตว่าเจ้าหน้าที่คุมประพฤติหรืออาสาสมัครคุมประพฤติมีส่วนสำคัญในการให้การกำกับดูแลของผู้กระทำความผิดที่มีอายุระหว่าง 16 ปี ถึง 21 ปี นอกจากนี้ในระบบการคุมความประพฤติของสาธารณรัฐสิงคโปร์พบว่าศาลสามารถแก้คำสั่งการคุมประพฤติหรือการปลดเงื่อนไขการคุมประพฤติได้สมควรเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวและคู่อริให้ความยินยอมเพื่อเป็นการประกันความประพฤติอันดีของ

¹⁰⁵ The Statutes of the Republic of Singapore Probation of Offenders Act Article 10

ผู้กระทำความผิดนอกจากนี้ หากผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในคำสั่งคุมประพฤติ หรือคำสั่งปล่อยตัวตามเงื่อนไข ศาลอาจสั่งริบหลักประกันได้

2.1.3 รัษฎบัญญัติเด็กและเยาวชน¹⁰⁶ (The Children and Young Act Chapter 38)

ในเรื่องของความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 39 แห่งรัษฎบัญญัติเด็กและเยาวชน(CYPA) หากเด็กที่กระทำผิดมีอายุ 14 ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึง 16 ปี ศาลเยาวชนมีอำนาจสั่งให้ผู้ปกครองของเด็กดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกตั้งข้อหากระทำความผิดใดๆ ให้บิดามารดาของตน ให้หลักประกันในความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน เหล่านั้น
- 2) เมื่อมีการพิสูจน์ข้อกล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้บิดามารดาของเด็ก และเยาวชนต้องชดใช้ค่าเสียหายแทนพวกเขา นอกจากนี้หากการกระทำของเด็กหรือเยาวชนก่อให้เกิดความเสียหายเป็นกรณีที่เด็กถูกฟ้องร้องผู้ปกครองต้องรับผิดชอบต่อการที่เด็กหรือเยาวชนเหล่านี้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ

ตารางที่ 3.1 ตารางช่วงอายุกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนของสาธารณรัฐสิงคโปร์

อายุ	ความรับผิดชอบตามกฎหมาย
เด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี หรือระหว่าง 10-12 ปีแต่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเพียงพอที่จะเข้าใจธรรมชาติและพฤติกรรมของการกระทำของตนเอง	-เด็กยังไม่ถูกตั้งข้อหาอาชญากรรมและไม่ถูกนำตัวขึ้นศาล
เด็กหรือเยาวชนอายุระหว่าง 10 ปี-16 ปี	-จะถูกนำตัวไปที่ศาลเยาวชนทันทีภายใน 48 ชั่วโมง ผู้ปกครองต้องเข้าร่วมการพิจารณาคดีในศาลทั้งหมดจากนั้นศาลจะตัดสินว่าเด็กหรือเยาวชนจะได้รับการปล่อยตัวหรือไม่โดยพิจารณาจากหลายปัจจัยหลังจากนั้นศาลเยาวชนจะดำเนินการพิจารณาว่าข้อกล่าวหาต่อเด็กหรือเยาวชนนั้นได้รับการพิสูจน์แล้วหรือไม่ ซึ่งกระบวนการนี้ได้รวมถึงการอธิบายสาระสำคัญของความผิด

¹⁰⁶ Juvenile Crime: What if Your Child is Arrested in Singapore .14 July 2021.Retrieved from <https://Singapore.legaladvice.com>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

อายุ	ความรับผิดชอบตามกฎหมาย
	<p>ให้เด็กหรือเยาวชนทราบศาลเยาวชนจะสอบถามเด็กหรือเยาวชนว่ายอมรับข้อเท็จจริงที่กระทำหรือไม่รวมทั้งรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>-ภายหลังจากนั้นศาลเยาวชนอาจเรียกขอรายงานการคุมประพฤติซึ่งจัดทำโดยเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ จากกระทรวงพัฒนาสังคมและครอบครัว(Ministry of Social and Family Development หรือ MSF)เพื่อใช้ในการประกอบการใช้วิธีการคุมประพฤติ นอกจากนี้ศาลเยาวชนจะหารือเกี่ยวกับคดีนี้กับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับการพิจารณาที่เหมาะสม</p>
<p>เยาวชนอายุมากกว่า 16 ปี เมื่อถูกจับกุม</p>	<p>-เด็กหรือเยาวชนจะถูกนำตัวขึ้นศาลโดยไม่ชักช้าหลังจากนั้นศาลจะตัดสินใจว่าเด็กหรือเยาวชนควรได้รับการประกันตัวหรือไม่ได้รับการประกันตัว</p> <p>ในวันที่มีการพิจารณาคดี ศาลจะดำเนินการตัดสินใจว่าองค์ประกอบของความผิดที่ถูกล่ามหนั้นสามารถดำเนินคดีได้หรือไม่และพิพากษาตามความเหมาะสม</p>

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยทั่วไปเด็กอายุระหว่าง 10 ปี ถึง 16 ปีจะถูกตั้งข้อหาและพิจารณาคดีโดยศาลเยาวชนแต่มีข้อยกเว้นดังนี้ คือเมื่อเด็กถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดโดยศาลสูงเท่านั้นเด็กหรือเยาวชนจะถูกนำตัวขึ้นศาลสูงไม่ใช่ศาลเยาวชน ความผิดดังกล่าวมักจะเป็นความผิดที่ร้ายแรง เช่น การฆาตกรรม การค้ายาเสพติด การลักพาตัว และการข่มขืน เป็นต้น และเมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกตั้งข้อหาพร้อมกับบุคคลอื่นที่มีอายุมากกว่า 16 ปี ทั้งสองจะถูกนำตัวไปที่ศาลที่เหมาะสมและไม่ถูกพาขึ้นศาลเยาวชน¹⁰⁷

นอกจากนี้มีข้อสังเกตว่าผู้ปกครองต้องเข้าร่วมการพิจารณาคดีของเด็กและเยาวชนของตนด้วยขณะอยู่ในศาล อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้ปกครองต้องอยู่ด้วยเมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมดำเนินคดีและในสาธารณรัฐสิงคโปร์ยังมีการให้การสนับสนุนผู้ต้องหาที่

¹⁰⁷ Ibid

เป็นเด็ก โดยสภาบริการสังคมแห่งชาติได้จัดโครงการให้ผู้ใหญ่ที่มีความรู้ความสามารถและผ่านการฝึกอบรมทางด้านกฎหมายเดินทางไปกับผู้ที่ต้องหาที่เป็นเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 16 ปี ด้วยเพื่อช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในการสื่อสารข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคดีการให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนเมื่อถูกดำเนินคดีมีการกำหนดไว้ในมาตรา 84A และ 84 B ของรัฐบัญญัติเด็กและเยาวชน (The Children and Young Act Chapter) ซึ่งบัญญัติว่าไม่อนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูลใดๆที่ระบุหรือมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการศาล และยังรวมถึงข้อมูลต่างๆ เช่น ชื่อที่อยู่โรงเรียนหรือรายละเอียดของที่จะนำไปสู่ตัวตนของเด็กหรือเยาวชน ข้อมูลนี้ยังครอบคลุมถึงการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ด้วย ดังนั้นหนังสือพิมพ์จะไม่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่รายละเอียดที่อาจนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กและเยาวชน ที่ถูกดำเนินคดี หากพบว่าสิ่งพิมพ์ได้มีการเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะดังกล่าวศาลสามารถสั่งให้สิ่งพิมพ์นำข้อมูลดังกล่าวออกได้ทันทีเงื่อนไขสำหรับการคุ้มครองความประพฤติหากเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปีศาลอาจจะพิพากษาไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำลงไปแต่หากเด็กหรือเยาวชนมีอายุระหว่าง 14 ถึง 16 ปี จะไม่ถูกพิพากษาให้รับโทษจำคุกแต่ศาลเยาวชนจะมีคำพิพากษาดังต่อไปนี้

- 1) ให้ทำงานบริการสังคมเป็นระยะเวลาจนถึง 240 ชั่วโมง
 - 2) ให้อยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติเป็นระยะเวลา 6 เดือน ถึง 3 ปี
 - 3) ส่งไปยังศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กและเยาวชนเป็นระยะเวลา 3 ปี
- หากเด็กและเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลเยาวชนกำหนดไว้จนครบ เช่น การคุ้มครองการกักขังหรือคำสั่งฟื้นฟูตามที่กล่าวมาข้างต้น พวกเขาและเยาวชนกลุ่มนี้ก็จะถูกลบประวัติอาชญากรรมไปโดยอัตโนมัติและถือว่าเด็กและเยาวชนไม่มีประวัติอาชญากรรมแต่หากเด็กหรือเยาวชนถูกดำเนินคดีในศาลสูงแล้วต้องรอให้พ้นระยะเวลา 5 ปี มาก่อน¹⁰⁸

2.1.4 การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแบบไม่ควบคุมตัว(นอกเหนืองานคุมประพฤติ) ก่อนขึ้นศาล¹⁰⁹

ระบบ Triage และ โปรแกรมสำหรับการเบี่ยงเบนคดี (Diversionary Programmes) เป็นวิธีการใหม่ที่เพิ่งนำมาใช้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเบี่ยงเบนคดีเยาวชนที่กระทำความผิด เล็กน้อยออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักซึ่งเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

¹⁰⁸ Ibid

¹⁰⁹ อ้างแล้ว

และ/หรือครอบครัวได้ถูกเวลาโดยไม่คำนึงถึงผลการสอบสวนของตำรวจ ลักษณะของการสัมภาษณ์ Triage เช่น ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยที่อายุต่ำกว่า 19 ปี

- 1) ระยะเวลาภายใน 2 สัปดาห์หลังถูกจับกุม
- 2) การสัมภาษณ์ผู้กระทำผิดและครอบครัวโดยเจ้าหน้าที่ Triage (นักสังคมสงเคราะห์/นักเยาวชนสงเคราะห์/ผู้ให้คำปรึกษา)จาก Community Agenciesที่ได้รับการฝึกอบรมตรวจสอบและประเมินผลโดยหน่วยงานคุมประพฤติและแก้ไขฟื้นฟูชุมชน (Probation and Community Rehabilitation Service : PCRS)
- 3) การครอบคลุมถึงบุคลิกภาพพฤติกรรมประวัติการกระทำที่ผิดปกติสภาพครอบครัว ปัญหาที่โรงเรียนหรือที่ทำงานการคบหาเพื่อนที่เป็นอาชญากรงานอดิเรกยามว่าง และปัญหาสุขภาพจิตและแอลกอฮอล์ ในการใช้แบบประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นเพื่อนำมาจัดรายการประเมินผล Triage เพื่อส่งต่องานสนับสนุนให้แก่หน่วยงานอื่นหรือติดตามผลกับโรงเรียนของผู้กระทำความผิดการรายงานประเมินผล Triage ในรายงานของเจ้าหน้าที่ Triage ประกอบด้วย การประเมินความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ(ต่ำ กลาง สูง)ข้อเสนอเกี่ยวกับระดับของการแก้ไขฟื้นฟูข้อเสนอสมควรให้เข้ารับโปรแกรมสำหรับการเบี่ยงเบนคดีพร้อมไม่พร้อมทั้งเหตุผล

2.1.5 โปรแกรมสำหรับการเบี่ยงเบนคดี

โปรแกรมสำหรับการเบี่ยงเบนคดีจัดทำขึ้นเพื่อลดประสบการณ์ของการถูกฟ้องคดีที่อาจก่อให้เกิดบาดแผลทางจิตใจโดยโปรแกรมที่จัดให้แก่ผู้กระทำความผิดจะสอดคล้องกับความร้ายแรงแห่งความผิดที่ก่อซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟูและกลับสู่สังคมการดำเนินงานดังกล่าวต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน อาทิ กระทรวงพัฒนาสังคมและครอบครัว (Ministry of Social and Family Development หรือ MSF) สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียน เป็นต้น

ตารางที่ 3.2 โปรแกรมสำหรับการเบี่ยงเบนคดีและโครงการควบคุมสอดส่องเยาวชนชั้นสูง

โปรแกรมแนะแนว (Guidance Programme :GP)	โปรแกรมการเอาตัวรอด ชั้นสูง (Enhanced Streetwise Programme:ESWP)	โปรแกรมการเอาตัวรอด (Streetwise Programme:SWP)	โครงการควบคุมสอดส่องเยาวชนชั้นสูง (Youth Enhanced Supervision (Yes) Scheme)
- ความผิดเล็กน้อย - โปรแกรมต่อเนื่อง 6-12 เดือน จำนวน 21 ครั้ง - อายุ 10-ปีต่ำกว่า 19 ปี	-ความผิดเล็กน้อยที่มี องค์ประกอบ เกี่ยวกับแก๊ง -โปรแกรมต่อเนื่อง 6-12 เดือน จำนวน 32 ครั้ง -อายุ 10 ปี-ต่ำกว่า 19 ปี -พร้อมทั้งรายงานตัวต่อ แผนกสำหรับสังคมลับ (Secret Society Branch :SSB)ของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ	-เป็นสมาชิกแก๊ง ¹¹⁰ -โปรแกรมต่อเนื่อง 6-12 เดือน จำนวน 32 ครั้ง -อายุ 10ปี- ต่ำกว่า 19 ปี -อาจส่งต่อมายัง พนักงานคุม ประพฤติ	-เป็นผู้ติดยาเสพติด ครั้งแรก -โปรแกรมต่อเนื่อง 6-12 เดือนจำนวน 25 ครั้ง -อายุต่ำกว่า 21 ปี -มีการตรวจปัสสาวะ เป็นประจำ -อาจส่งต่อมายัง พนักงานคุมประพฤติ

2.1.6 อาสาสมัครคุมประพฤติ

เริ่มต้นในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2514 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการที่จะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด¹¹¹ กรมคุมประพฤติชุมชนได้ก่อตั้งขึ้นและประชาชนที่สนใจได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาแก่ผู้ถูกคุมประพฤติ

¹¹⁰ พระราชบัญญัติการรวมกลุ่ม (Societies Act (Cap 311) การรวมกลุ่ม โดยมิชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 14 (3) วางหลักว่าผู้ใดเป็นสมาชิกหรือแสดงตนเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีชอบด้วยกฎหมายหรือเข้าร่วมการประชุมของกลุ่มที่มีชอบด้วยกฎหมายเป็นผู้กระทำความผิดและต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ .เรื่องเดียวกัน

¹¹¹ The Ministry of Social and Family development. Overview of the Probation System of Singapore .4 May 2021.Retrieved from <http://www.Unafei.or.jp>.

ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโครงการอาสาสมัครคุมประพฤติ(VPO)เมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ.2555 โครงการนี้ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครและความตระหนักของ ชุมชนในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ถูกคุมประพฤติโดยอาสาสมัครคุมประพฤติ(VPO)ได้รับ คัดเลือกภายใต้โครงการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและครอบครัว(Ministry of Social and Family Development หรือMSF)

2.1.7 การแต่งตั้งและการสรรหา

บุคคลจะสมัครเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ ผ่านเว็บไซต์ของกระทรวงการ พัฒนาสังคมและครอบครัวผู้สมัครจะต้องผ่านกระบวนการคัดกรองและประเมินอย่างเข้มงวด ก่อนที่จะได้รับการยอมรับให้เป็นอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) อายุตั้งแต่ 21ปี ขึ้นไป
- 2) มีสัญชาติสิงคโปร์หรือได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่อย่างถาวร
- 3) จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 4) ต้องไม่เป็นเจ้าหน้าที่เรือนจำหรือตำรวจ
- 5) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง จิตใจที่เข้มแข็งและไม่มีประวัติในทางลบ

เมื่อพวกเขาผ่านการสัมภาษณ์โดยมีการประเมินความเหมาะสม โดย เจ้าหน้าที่อาวุโสอย่างน้อย 2 คนเมื่อได้รับการยอมรับให้เป็นอาสาสมัครคุมประพฤติและผ่านการ ฝึกอบรมที่จำเป็นแล้วพวกเขาจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ

2.1.8 การเสริมสร้างศักยภาพและการฝึกอบรม¹¹²

อาสาสมัครคุมประพฤติจะต้องดำเนินการฝึกอบรมพื้นฐานผ่านโมดูล e-learning และการฝึกอบรมในชั้นเรียนครึ่งวัน โมดูลอิเล็กทรอนิกส์นี้ครอบคลุมภาพรวมของ PSB กฎหมาย ที่ควบคุมการคุมประพฤติในสิงคโปร์และการบริหารโครงการอาสาสมัครคุมประพฤติในชั้นเรียน มุ่งเน้นไปที่ทักษะในการจัดการและรวมถึงการแสดงบทบาท หลักสูตร E-Learning เช่น พื้นฐาน งานกฎหมาย และทักษะการเป็นเพื่อน โปรแกรมปฐมนิเทศ (ห้องเรียน) เช่น บทบาทสมมุติคดี ตัวอย่างแลกเปลี่ยนการอภิปราย โปรแกรมความรู้เฉพาะทาง เช่น การเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ ระหว่างปฏิบัติงานการใช้ระบบอาสาสมัครคุมประพฤติออนไลน์และความรู้เพิ่มเติม เช่น การ สัมมนาการพูดคุยและการประชุมเชิงปฏิบัติการและเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมภาคบังคับของ อาสาสมัครคุมประพฤติจะได้รับการแต่งตั้งเป็นระยะเวลา 2 ปี จากนั้นพวกเขาจะได้รับมอบหมาย กรณีแรกให้เป็นผู้คุมขังซึ่งพวกเขาจะได้รับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่คุมประพฤติซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง

¹¹² Ibid

ของการฝึกอบรมนอกสถานที่เจ้าหน้าที่กลุ่มประพฤตินี้จะติดต่อกับอาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้เป็นประจำ และการให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกรณีทีอาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้ได้รับมอบหมาย PSE จะจัดการฝึกอบรม Enrichment Training ประจำปีเพื่อเป็นเวทีการเรียนรู้ที่จะให้ความรู้และทักษะแก่อาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้ นอกจากนี้ยังมีการจัดฝึกอบรมขนาดเล็กในหัวข้อเฉพาะสำหรับกลุ่มอาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้ที่เลือกไว้ตลอดทั้งปี PSB จะพิจารณาความสามารถของอาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้อย่างต่อเนื่องตลอดการประชุม อาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้ที่คนอาจได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอกหรือได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมสัมมนาการประชุมทั้งในและต่างประเทศ

2.1.9 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้

อาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้สามารถให้การช่วยเหลือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ ในพื้นที่ต่อไปนี้

1) การผูกมิตร(Be friending) คือการที่อาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้สร้างความผูกมิตรสนิทสนมกับผู้ถูกคุมประพฤตินี้และคอยเป็นที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนให้เขาเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยอาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้อาจส่งเสริมด้านการศึกษาหรือการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม ทั้งนี้อาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้จะต้องติดต่อกับผู้ถูกคุมประพฤตินี้เดือนละ 4 ครั้ง (ต้องพบหน้ากันอย่างน้อย 2 ครั้ง)

2) การตรวจสอบเงื่อนไขการจำกัดเวลา(Operation Night Watch:ONW) คือการที่อาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้ออกตรวจตราบ้านของผู้ถูกคุมความประพฤติตามช่วงเวลาเคอร์ฟิวที่ศาลกำหนด เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งในเรื่องการจำกัดเวลาอย่างเคร่งครัด

3) งานบริการสังคม(Community ServiceVolunteers:ComServ) คือการที่อาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้ให้คำแนะนำและเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติผ่านการทำงานบริการสังคม

4) ประสานงานเครือข่ายโรงเรียน(School Liaison Network:SLNP) คือการที่อาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักกับโรงเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกให้งานควบคุมและสอดส่องมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นบริหารจัดการแผนการศึกษาของผู้ถูกคุมความประพฤติปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันในเรื่องของความก้าวหน้าในโรงเรียนของผู้ถูกคุมความประพฤติและส่งต่อข้อมูลไปยังพนักงานคุมประพฤตินี้ผู้รับผิดชอบ

5) อำนวยความสะดวกใน โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟู คือการที่อาสาสมัครกลุ่มประพฤตินี้ร่วมอำนวยความสะดวกกับพนักงานคุมประพฤตินี้ในการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูแบบกลุ่ม

สำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ปกครองหรือในบางกรณีที่อาสาสมัครคุมประพฤติเป็นครูฝึก มีอาชีพอาจจัดกิจกรรมสำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น กิจกรรมปั่นจักรยาน กิจกรรมกีฬา ต่างๆ ซึ่งเป็นการใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญของอาสาสมัครคุมประพฤติ¹¹³

2.1.10 บ้านกึ่งวิถี (Halfway House)

บ้านกึ่งวิถีของสาธารณรัฐสิงคโปร์¹¹⁴ ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกรมสวัสดิการสังคมของสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นสถานที่ช่วยเหลือและเตรียมความพร้อมผู้ที่พ้นโทษที่ยังไม่สามารถกลับสู่สังคมมีทั้งผู้ที่พ้นโทษที่ไม่มีบ้านหรือครอบครัว หรือสถานที่ที่พวกเขา กลับไปได้การเปิดรับตัวผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษให้ได้รับการคัดเลือกให้สามารถเข้ามาทำทดลองใช้ชีวิตเพื่อปรับตัวในเรื่องการทำงานหรือการออกไปอยู่กับสภาพแวดล้อมก่อนที่พวกเขาจะได้รับการปล่อยตัวออกไปสู่สังคมภายนอกอย่างไรก็ตามบ้านกึ่งวิถีไม่ได้รับเฉพาะผู้ที่กระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังเปิดรับคนเร่ร่อนที่ไม่มีที่ไปอีกด้วยโดยสมาชิกทุกคนที่เข้าไปอยู่ในบ้านกึ่งวิถีจะต้องเข้าโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ใน 6 เดือนนั้นคือ โปรแกรมฟื้นฟูขั้นพื้นฐาน HSM(Basic HSM rehabilitation Program)ซึ่งออกแบบโดยราชทัณฑ์ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ในปี ค.ศ.2010 เป็นโปรแกรมที่ช่วยฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจฝึกวินัยและความรับผิดชอบในการทำงานขณะนี้โปรแกรมที่ช่วยฟื้นฟูขั้นพื้นฐาน HSM ได้ถูกทดลองใช้ในบ้านกึ่งวิถีทั่วสาธารณรัฐ สิงคโปร์ ซึ่งมี ทั้งหมด 8 แห่ง ได้แก่ Breakthrough Mission, Green Haven, HEB-Ahram House, Jamiyah Halfway House (DarulIslah) Pertapis Halfway House, Teen Challenge, The Turn Point และ The Helping Hand

ตัวอย่างของบ้านกึ่งวิถีในสาธารณรัฐสิงคโปร์เริ่มก่อตั้ง มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1987¹¹⁵ ปัจจุบัน Helping Hand เปิดรับผู้พ้นโทษชายและผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษโดยสามารถรองรับสมาชิกได้ ถึง 110 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่พ้นโทษที่ไม่มีบ้านพักอาศัยไม่มีครอบครัวหรือญาติมิตร และผู้ที่พักอาศัยจะต้องมีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป Helping Hand ช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้พ้นโทษและผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษให้สามารถกลับสู่สังคมได้โดยยึดหลักธรรมของศาสนาคริสต์ทุกคนที่เข้ามา อยู่จะต้องเข้าสู่โปรแกรมการบำบัดเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตสู่ภายนอกในการจัดสรร โปรแกรมตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล เช่น

¹¹³ Ibid

¹¹⁴ วันวิสา เพ็งอุดม. การส่งผู้ต้องขังคืนสู่สังคมของราชทัณฑ์สิงคโปร์. 23 มิถุนายน 2564 สืบค้น

จาก <http://nathee-chitsawang.com>

¹¹⁵ เรื่องเดียวกัน

- 1) โปรแกรมการบำบัดด้วยการทำงานเปิดโอกาสให้ได้ทดลอง เพื่อฝึกจรรยาบรรณในการทำงานฝึกความรับผิดชอบและเพื่อให้เห็นว่าตนเองสามารถประสบความสำเร็จได้จากการทำงาน
- 2) โปรแกรมการบำบัดทางจิตใจใช้หลักธรรมของศาสนาคริสต์ในการฟื้นฟูจิตใจ
- 3) โปรแกรมสังคมบำบัดสร้างทักษะการเข้าสังคมระหว่างบุคคลในสภาพแวดล้อมที่ดีและเอื้ออำนวยช่วยให้สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ใหม่ๆและมีโอกาสที่ดีในการสร้างจิตสำนึกที่ดี ต่อสังคม
- 4) โปรแกรมกายภาพบำบัดใช้กีฬาเข้ามาช่วยในการบำบัดเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตที่ดีให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

เมื่อจบโปรแกรมต่างๆที่จัดไว้ทุกคนสามารถออกไปทำงานภายนอกได้และยังมีสิทธิ์กลับบ้านในวันหยุดแต่มีข้อห้ามไม่ให้เสพสารเสพติด ดื่มสุราและสูบบุหรี่ หากพบว่ากระทำความผิดจะถูกไล่ออกทันทีหรือส่งกลับไปยังเรือนจำ

ต่อมาในปี ค.ศ.2019 รัฐบาลของสาธารณรัฐสิงคโปร์ให้การสนับสนุนการดูแลหลังการรักษาแบบมีโครงสร้าง¹¹⁶ สำหรับอดีตผู้กระทำความผิดที่มีความเสี่ยงสูงที่ได้รับการคัดเลือกซึ่งได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมโครงการ Mandatory Aftercare Schema (MAS) เป็นโครงการเริ่มต้นของการดูแลหลังการรักษาที่สำคัญของ Singapore Prison Service (SPS) Selarang Halfway House ที่เพิ่งเปิดดำเนินการตั้งอยู่ริมถนน Upper Changi Road ทางตอนเหนือได้รับการออกแบบมาเพื่อให้มีสภาพแวดล้อมในการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เอื้ออำนวยแก่ผู้ที่เคยกระทำความผิดที่ต้องการรวมตัวกันทางสังคมและเสริมเครือข่ายบ้านกึ่งวิถีโดยมีการจัดเตรียมบ้านของอดีตผู้กระทำความผิดทั้งชาย และหญิงไว้ในกลุ่มที่แยกจากกันซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ภายใต้การดูแลเพื่ออำนวยความสะดวกในการกลับคืนสู่สังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไปพวกเขาจะเข้าร่วมในการให้คำปรึกษาและได้รับอนุญาตให้ทำงานหรือเข้ารับการฝึกอบรมสายอาชีพและจะมีเวลาว่างเพื่อใช้เวลากับครอบครัวหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน สำหรับโครงการ Selarang Halfway House ได้รับการบริหารจัดการโดย YR Industries (YRI) ซึ่งเป็น บริษัท ในเครือ ของ Singapore Corporation of Rehabilitative Enterprises (SCORE) Halfway House และจะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแบบบูรณาการขนาดใหญ่ (Selarang Park Complex) ต่อมาในปี ค.ศ.2020 ได้มีการขยายการดูแลผู้กระทำความผิดเพื่อ

¹¹⁶ Selarang Halfway House 7 July 2021. Retrieved from <http://www.sps.gov.sg/new-about-us>

สนับสนุนการกลับคืนสู่สภาพเดิมของผู้กระทำผิดเพื่อช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ดียิ่งขึ้น การขยาย CBPS ของ SPS ได้รวมเอากลยุทธ์หลักสามประการได้แก่

ประการแรกการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

ประการที่สองการเสริมสร้างและกำกับดูแลโดยมีขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ ของกระบวนการฟื้นฟูของผู้กระทำผิดแต่ละราย

ประการที่สามการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนในเรื่อง ความสัมพันธ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการกลับคืนสู่สังคม

ระบบต่อมาคือระบบ SPS ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการระบบเรือนจำ และเป็นการนำระบบ SPS มาใช้ในการปกป้องสังคมผ่านการดูแลและ ฟื้นฟูผู้กระทำผิด อย่างปลอดภัยโดยมีการทำงานอย่างใกล้ชิดในระบบ SPS จะช่วยให้อดีตผู้กระทำ ผิดสามารถเผชิญหน้าและผ่านความเครียดในชีวิตจริงได้และนอกจากนี้ SPS ได้จัดเตรียมแนว ทางการลดขั้นตอนผ่านโปรแกรมที่อิงกับชุมชนเพื่อเสริมสร้างการสนับสนุนการดูแลภายหลัง สำหรับอดีตผู้กระทำผิด เช่น การให้คำปรึกษาผ่านระบบประชุมทางวิดีโอซึ่งในระบบดังกล่าว SPS ได้มีการสำรวจในเรื่องของการประชุมวิดีโอกับอดีตผู้กระทำผิดเพื่อเสริมรูปแบบการสื่อสารที่มี อยู่ และยังเป็น การช่วยลดเวลาในการเดินทางและค่าใช้จ่ายสำหรับผู้กระทำผิดนอกจากนี้ยัง มีการพัฒนา Mobile Application เพื่อสำรวจการพัฒนาแอปพลิเคชัน ในมือถือเพื่อให้ผู้กระทำผิด ทราบแนวทางในการฟื้นฟูตนเองได้มากขึ้นแอปพลิเคชันจะรวม โมดูลอิเล็กทรอนิกส์และฟังก์ชันในการ ช่วยเหลือตนเอง เช่น การส่งลิงก์ไปยังแหล่งข้อมูลของชุมชน เป็นต้นและในเรื่องโครงการฝึกอบรม ทักษะทางสังคม (SSTP) นับตั้งแต่เดือนมกราคม ค.ศ.2019 ผู้ต้องขังที่เพิ่งรับใหม่ทุกคนจะได้รับ โปรแกรมการฝึกอบรมทักษะทางสังคม (SSTP) โดยพวกเขาเหล่านั้นจะได้รับการสอนทักษะ เพื่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับคนที่พวกเขารักและยังได้รับคำแนะนำเพื่อสะท้อนผลกระทบ ที่พวกเขาได้เคยกระทำผิดต่อคนในครอบครัวด้วย¹¹⁷

สรุปได้ว่า การใช้เครือข่ายที่ครอบคลุมและการแบ่งปันความรู้กับ ผู้เชี่ยวชาญจากภาคส่วนต่างๆรวมทั้งมีหลักสูตรเพิ่มเติมในด้านการบำบัดครอบครัว การให้ คำปรึกษา และยังมีโครงการอาสาสมัครและผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนจะทำให้สามารถพัฒนา แผนการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำผิดและครอบครัวได้ดียิ่งขึ้น

¹¹⁷ เรื่องเดียวกัน

2.2 ประเทศญี่ปุ่น

2.2.1 ระบบการคุมประพฤติ

การคุมประพฤติของประเทศญี่ปุ่นนั้นมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ.2482 ซึ่งมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนขึ้นจากนั้นในปี พ.ศ. 2497 จึงได้จัดให้มีการคุมประพฤติผู้ใหญ่สำหรับผู้ศาลสั่งรอกการลงอาญาส่วนในประเทศไทยนั้นได้เริ่มมีการนำระบบการคุมประพฤติผู้ใหญ่มาใช้เป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ.2495 โดยนำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนส่วนการคุมประพฤติสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่เริ่มมีการนำมาใช้อย่างเป็นทางการในปีพ.ศ.2522 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าคุมประพฤติของประเทศญี่ปุ่นมีพัฒนาการมาในระยะใกล้เคียงกับการคุมประพฤติในประเทศไทย ทั้งนี้ระบบงานคุมประพฤติของทั้งสองประเทศมีข้อคล้ายคลึงและข้อแตกต่างซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.2.2 การจัดการงานคุมประพฤติ

งานคุมประพฤติของประเทศญี่ปุ่นขึ้นอยู่กับกรมบำบัดฟื้นฟู (Rehabilitation Bureau) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม งานกรมบำบัดฟื้นฟูมีขอบข่ายที่คล้ายคลึงกับงานของกรมคุมประพฤติของไทย ที่รับผิดชอบในการคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ที่ถูกศาลสั่งรอกการลงอาญาโดยมีการคุมประพฤติ รวมถึงการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนและการคุมประพฤติผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจากเรือนจำโดยภารกิจทั้งสามรวมอยู่ในกรมเดียวกันคือ กรมบำบัดฟื้นฟูของประเทศญี่ปุ่น¹¹⁸ และสำหรับประเทศไทยรวมอยู่ในกรมคุมประพฤติแต่ที่งานคุมประพฤติในประเทศญี่ปุ่นแตกต่างไปจากงานกรมคุมประพฤติของไทยคือการจัดแบ่งส่วนราชการและองค์การที่งานของกรมบำบัดฟื้นฟูของประเทศญี่ปุ่นจะรับผิดชอบเกี่ยวกับการปรับปรุงพฤตินิสัยและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของกรมคุมประพฤติและงานการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชนอื่นๆเช่นบ้านกึ่งวิถีและการติดตามดูแลหลังปล่อย(After care)แต่ งานของกรมคุมประพฤติของประเทศไทยนอกเหนือจากจะรับผิดชอบเกี่ยวกับงานคุมประพฤติและงานการแก้ไขฟื้นฟูในชุมชนอื่นๆยังรับผิดชอบเกี่ยวกับงานบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 และรับผิดชอบเกี่ยวกับงานพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชนตลอดจนการทำงานบริการสังคมอีกส่วนหนึ่งนอกจากนี้ในส่วนของการจัดการองค์การกรมแก้ไขฟื้นฟูของประเทศญี่ปุ่นยังมีโครงสร้างที่แตกต่างไปจากกรมคุมประพฤติของไทยกล่าวคือการดำเนินงานของกรมแก้ไขฟื้นฟูของประเทศญี่ปุ่นต้องประสานและอยู่ในการตรวจสอบสถานะของคณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟู

¹¹⁸ นัทธิ จิตสว่าง . เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นคุมประพฤติและราชทัณฑ์ของ ไทยกับประเทศต่างๆ. หน้าที่ 14. นนทบุรี.สาขานิติศาสตร์.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ปรับปรุงครั้งที่ 5, 2563 หน้า 14-30-32

ผู้กระทำผิดแห่งชาติ(National Offenders Rehabilitation Commission)นอกจากนี้ยังต้องรับผิดชอบในการดำเนินการพักการลงโทษผู้ต้องขังจากเรือนจำโดยมีคณะกรรมการพักการลงโทษระดับภูมิภาค ซึ่งมีอยู่ 8 ภาคทั่วประเทศในการตรวจสอบและพิจารณาพักการลงโทษให้กับผู้ต้องขังให้ได้รับการพักการลงโทษ โดยมีการคุมประพฤติซึ่งหน้าที่ส่วนนี้ในประเทศไทยเป็นของกรมราชทัณฑ์มิใช่กรมคุมประพฤติ

2.2.3 กระบวนการในการคุมประพฤติ

กระบวนการในการคุมประพฤติในระบบสากลนั้นมีขั้นตอนที่สำคัญ 2 ประการ คือการสืบเสาะพินิจก่อนพิพากษาคดี(Pre-Sentence Investigation) และการควบคุมสอดส่องดูแลความประพฤติ (Supervision)แต่สำหรับในประเทศไทยแล้วการสืบเสาะและพินิจก่อนการพิพากษาไม่ได้เป็นหน้าที่ของกรมแก้ไขฟื้นฟูหรือสำนักงานคุมประพฤติ แต่ศาลจะใช้ดุลพินิจในการส่งคุมประพฤติโดยอาศัยข้อมูลจากสภาพความเป็นอยู่ และประวัติการกระทำผิดอันมาจากการสืบเสาะของพนักงานอัยการซึ่งจะส่งไปให้ศาลเพื่อใช้ประกอบในการพิจารณาพิพากษาคดี ในกรณีนี้ต่างจากกระบวนการคุมประพฤติในประเทศไทยที่การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิด เพื่อนำมาประมวลจัดทำรายงานเสนอต่อศาลนั้น เป็นหน้าที่ของกรมคุมประพฤติโดยพนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการตามคำสั่งศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังทางสังคมของผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

สำหรับเงื่อนไขการคุมประพฤตินั้นในประเทศไทยจะมีการกำหนดเป็นเงื่อนไขโดยทั่วไปที่ผู้ถูกคุมประพฤติทุกคนจะต้องปฏิบัติและสำหรับผู้ถูกคุมประพฤติบางคนศาลและสำนักงานคุมประพฤติอาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมอย่างไรก็ตามในประเทศไทยไม่มีการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการทำงานบริการสังคม เช่นในประเทศไทยที่ศาลอาจสั่งให้ผู้ถูกคุมประพฤติทำงานบริการสังคมเป็นชั่วโมงผนวกไปกับการคุมประพฤติด้วยโดยสำนักงานคุมประพฤติจะเป็นฝ่ายบริหารงานบริการสังคมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ทำงานบริการสังคม เช่น การทำความสะอาดบริเวณวัดหรือการรณรงค์วินัยจราจร เป็นต้นโดยสำนักงานคุมประพฤติจะเป็นฝ่ายบริหารงานบริการสังคมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ทำงานบริการสังคม เช่น การทำความสะอาดบริเวณวัดหรือการรณรงค์วินัยจราจร เป็นต้น¹¹⁹

¹¹⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 14-32

2.2.4 โครงสร้างขององค์กร

หน่วยงานภายใต้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วย 5 องค์กรหลัก¹²⁰ คือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการ ศาลยุติธรรม เรือนจำ หรือทัณฑสถานและหน่วยงานแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน โดยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน ในประเทศญี่ปุ่นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation Bureau under the Minister of Justice) ภารกิจหลักของกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดประกอบด้วย 1.การคุมความประพฤติ 2.การพักการลงโทษ 3.การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ 4. การอภัยโทษและ 5.กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรม

ผู้กระทำผิดในการดูแลของกรมแก้ไขฟื้นฟูแบ่งเป็น 4 ประเภทได้แก่

- 1) เยาวชนที่ศาลมีคำสั่งให้คุมความประพฤติ เป็นมาตรการป้องกันที่ศาลครอบครัวมีอำนาจในการสั่งคุมความประพฤติเยาวชน
- 2) เยาวชนที่ได้รับการพักการลงโทษ ศาลครอบครัวมีอำนาจสั่งตัวเยาวชนไปรับการแก้ไขฟื้นฟูที่ศูนย์ฝึกอบรมเยาวชน เยาวชนในศูนย์ฝึกนี้อาจได้รับการพิจารณาโดยคณะกรรมการพักการลงโทษภูมิภาคให้ได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข
- 3) ผู้กระทำผิดผู้ใหญ่ที่ศาลมีคำสั่งให้คุมความประพฤติ ศาลสามารถสั่งรอกการลงโทษแก่ผู้ที่ศาลอาจตัดสินจำคุกไม่เกิน 3 ปี ระยะเวลาในการคุมความประพฤติอยู่ระหว่างขั้นต่ำ 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี
- 4) ผู้กระทำผิดผู้ใหญ่ที่ได้รับการพักการลงโทษ คณะกรรมการพิจารณาพักการลงโทษส่วนภูมิภาคอาจพิจารณาพักการลงโทษผู้กระทำผิดได้ และให้บุคคลดังกล่าวจะอยู่ในความดูแลของสำนักงานคุมประพฤติ

¹²⁰ Satoshi Minoura และ Hiroyuki Watanabe อาจารย์จากสถาบัน UNAFEI , ระบบการคุมประพฤติและการพักการลงโทษ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศญี่ปุ่น, อังโน กองพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ โครงการฝึกอบรมหลักสูตร The Third Country Training Programme for Development of Effective Community –based Treatment of Offenders in the CLMV Countries ระหว่างวันที่ 9-19 มกราคม 2561 ณ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดภูเก็ต วันที่ 30 สิงหาคม 2564 สืบค้นจาก <http://probation.go.th>

2.2.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดของญี่ปุ่น

ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติประเภทของความผิดทางอาญาประเภทของโทษและระดับความรุนแรงของโทษรวมถึงวิธีการลงโทษ ทั้งนี้การรอกการลงโทษพร้อมเงื่อนไขคุมความประพฤติ และการพักการลงโทษ ถือเป็นโทษที่ศาลสามารถสั่งได้ ประมวลกฎหมายอาญายังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ เป็นผู้ดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และพระราชบัญญัติแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นกฎหมาย ที่บัญญัติให้กรมการแก้ไขเป็นผู้รับผิดชอบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ศาลสั่งรอกการลงโทษพร้อมเงื่อนไขคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ พระราชบัญญัตินี้ระบุขั้นตอนการคุมความประพฤติ การพักการลงโทษ ขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริงของคณะกรรมการพักการลงโทษประจำภูมิภาคและวิธีการติดตามสอดส่องและแก้ไขฟื้นฟูผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ โดยสำนักงานคุมประพฤติ

2.2.6 การใช้วิธีการรอกการลงโทษ

ศาลสามารถมีคำพิพากษารอกการลงโทษพร้อมสั่งให้มีเงื่อนไขการคุมความประพฤติได้การรอกการลงโทษในประเทศญี่ปุ่น มี 2 แบบ

แบบแรกการรอกการลงโทษทั้งหมด(Suspension of Sentence Execution in Whole) ในมาตรา 25 แห่งประมวลกฎหมายอาญาประเทศญี่ปุ่น ได้วางหลักการรอกการลงโทษไว้ว่า บุคคลใดที่ศาลสั่งให้จำคุกไม่ว่าจะต้องใช้แรงงานหรือไม่เป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี หรือศาลสั่งปรับไม่เกิน 5 แสนเยน ศาลอาจรอกการลงโทษไว้ทั้งหมด โดยขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และให้รอกการลงโทษอยู่ภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปีและไม่เกิน 5 ปี นับจากวันที่ศาลมีคำพิพากษาสิ้นสุด ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยไม่ต้องใช้แรงงานหรือโทษอื่นที่หนักกว่า หรือหากกรณีที่เคยต้องโทษจำคุกโดยไม่ต้องใช้แรงงานหรือโทษที่หนักมาก่อนต้องพ้นโทษดังกล่าวมาแล้วเกินกว่าห้าปี มาตรา 52-2 ของประมวลกฎหมายอาญาได้วางหลักเกี่ยวกับการรอกการลงโทษไว้ว่าศาลอาจสั่งให้บุคคลที่ศาลสั่งรอกการลงโทษอยู่ภายใต้เงื่อนไขคุมความประพฤติตลอดระยะเวลาที่มีการรอกการลงโทษ โดยให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ

แบบที่สองการรอกการลงโทษบางส่วน(Partial Suspension of Sentence)เป็นรูปแบบ การรอกการลงโทษที่นำมาบังคับใช้กับประเทศญี่ปุ่นเมื่อเดือนมิถุนายน ปี 2016 โดยมีมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะผู้กระทำความผิดคดีอาเสพติดเมื่อผู้พิพากษามีคำสั่งพิพากษาจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดในคดีอาเสพติดไม่เกิน 3 ปีศาลอาจรอกการลงโทษได้บางส่วนเป็นระยะเวลา 1 ถึง 5 ปีโดยไม่ต้องคำนึงว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นครั้งแรกหรือไม่สำหรับความผิดคดีอื่น ๆ การรอกการลงโทษรูปแบบนี้สามารถบังคับใช้แก่ผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรกเท่านั้น ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นผู้ติดยาเสพติดด้วยระยะเวลาหลังจากการจำคุกดังกล่าวจะ

ถูกใช้ไปในการช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในชุมชน โดยผู้กระทำความผิดต้องเข้ารับการแก้ไขฟื้นฟูด้วยโปรแกรมบำบัดซึ่งเป็นเงื่อนไขพิเศษ¹²¹

2.2.7 อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

มาตรา 31 ของพระราชบัญญัติแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ดังนี้¹²² ให้การควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษประสานงานและสอบปากคำเกี่ยวกับสภาพทางสังคมของผู้ต้องขังและครอบครัวก่อนได้รับการพิจารณาพักการลงโทษและปล่อยตัวออกจากเรือนจำให้การสงเคราะห์หลังปล่อยแก่ผู้ที่ร้องขอดำเนินการสืบเสาะและแสวงหาข้อเท็จจริงและดำเนินการเพื่อขอภัยโทษรายบุคคลให้การสนับสนุนกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมในชุมชนการแสวงหาความร่วมมือและสรรหาอาสาสมัครคุมประพฤติในท้องถิ่นและในเรื่องของการกำกับดูแลการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและงานอาสาสมัครคุมประพฤติ

2.2.8 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนของประเทศญี่ปุ่น

ภายใต้บังคับของกฎหมายเยาวชนได้นิยามคำว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ¹²³

ประเภทที่ 1 เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่าสิบสี่ปีซึ่งกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา

ประเภทที่ 2 เด็กและเยาวชนที่อายุเกินสิบสี่ปีที่ก่ออาชญากรรม

ประเภทที่ 3 เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีซึ่งก่ออาชญากรรมหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาหรือคำสั่งศาลโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมด้วยเหตุดังต่อไปนี้ เช่น เด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่จะไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครองเด็กหรือเยาวชนออกจากบ้านโดยไม่มีเหตุผลหรือไม่มีที่อยู่อาศัยโดยปราศจากสาเหตุที่เหมาะสมเด็กหรือเยาวชนมีแนวโน้มที่จะเป็น

¹²¹ เรื่องเดียวกัน

¹²² Satoshi Minoura และคณะอาจารย์จากสถาบัน UNAFEI กรรมการแก้ไขฟื้นฟู กระทรวงยุติธรรม ประเทศญี่ปุ่น , บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพฤติประเทศญี่ปุ่น : ความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างวิชาชีพและอาสาสมัคร อังใน กองพัฒนาการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติโครงการฝึกอบรมหลักสูตร The Third Country Training Programme for Development of Effective Community-based Treatment of Offenders in the CLMV Countries ระหว่างวันที่ 9-19 มกราคม 2561 ณ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดภูเก็ต.

¹²³ Japan The Crime Responsibility of Minors in Japanese Legal System.14 July 2021.Retrieved from <http://www.cain.info>> revue internation

อาชญากรหรือทำผิดศีลธรรมหรือไปสถานที่ที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดและเด็กหรือเยาวชน มีแนวโน้มที่จะกระทำการใดๆที่เป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่น ทั้งนี้เมื่อบุคคลใดพบว่าเด็กและเยาวชน ได้กระทำการใดอันอาจจะต้องตกอยู่ภายใต้การพิจารณาดีของศาลครอบครัวหรือเมื่อเทศบาล อำเภอหรือศูนย์ให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนร้องขอต่อศาลครอบครัวเพื่อดำเนินการสืบสวน ข้อเท็จจริงต่อไปหรือร้องขอให้ศาลมีคำสั่งใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสวัสดิภาพหากพบว่าเด็กและเยาวชนจำเป็นที่จะได้รับการคุ้มครอง การจับกุมเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเด็กและเยาวชนของประเทศญี่ปุ่น

ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น¹²⁴ กำหนดให้เด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ไม่ต้องรับโทษในความผิดอาญาของตนแต่อาจอยู่ภายใต้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมาย สวัสดิภาพเด็กในทางตรงกันข้ามหากเด็กอายุ 14 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ ทางอาญาและสามารถถูกจับโดยตำรวจได้ ภายใต้เหตุของการจับมีดังนี้

- 1) การจับบุคคลผู้ต้องสงสัยนั้นตามมาตรา 201 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของประเทศญี่ปุ่นบัญญัติให้ตำรวจสามารถจับกุมได้เมื่อมีหมายจับหรือคำสั่งศาล
- 2) เมื่อมีเหตุจำเป็นฉุกเฉินในการจับกุมผู้ต้องสงสัยในความผิดอาชญากรรม ร้ายแรงและไม่สามารถขอหมายจับจากศาลได้ในขณะนั้นเพราะเป็นเหตุฉุกเฉินเร่งด่วน
- 3) เมื่อพบร่องรอยปรากฏอยู่บนร่างกายของผู้ต้องสงสัยเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถ จับกุมได้ โดยไม่ต้องมีหมายจับ¹²⁵

ในกรณีจับโดยมีหมายจับนั้นมาตรา 203 บัญญัติว่าเมื่อจับบุคคลตามหมายจับ หรือผู้ต้องสงสัยตามหมายจับนั้น ให้ผู้จับแจ้งข้อเท็จจริงอันเป็นข้อสงสัยว่าผู้นั้นกระทำความผิด ผู้ต้องสงสัยสามารถแต่งตั้งทนายแล้วให้โอกาสผู้ต้องสงสัยอธิบาย ทั้งนี้ต้องปล่อยตัวผู้ต้องสงสัย ทันทีหากไม่จำเป็นจะต้องควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้หรือหากมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัว ผู้ต้องสงสัยให้นำตัวผู้ต้องสงสัยไปส่งยังพนักงานอัยการภายใน 48 ชั่วโมงตั้งแต่วันที่ผู้ต้องสงสัย มาถึงที่ทำการของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ทำการจับกุมพร้อมกับหลักฐานแสดงเหตุอันควร สนับสนุนเหตุแห่งการจับนั้นอย่างไรก็ตามกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ตามกฎหมายเยาวชนของประเทศญี่ปุ่น (Juvenile Act 1948) พบว่าได้มีกระบวนการหันเหคดีตั้งแต่

¹²⁴ กัทรารณ รัตนเกษตร.การคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายและการป้องกันการกระทำความผิดทาง อาญาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.30 สิงหาคม 2564 สืบค้นจาก <http://so06.tei-thai.jo.org>

¹²⁵ Suprem Court of Japan.Outline of Criminal of Justice in Japan Retrieved http://www.court.go.jp/English/vems_if/Outline_of_Criminal_Justice_in_Japan_2016.pdf accessed 22 November 2016.

ในชั้นพนักงานตำรวจด้วยการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน ผู้มีแนวโน้มจะก่ออาชญากรรมหรือฝ่าฝืนกฎหมายโดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ปกครอง แจ้งยังศูนย์ให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนเพื่อร้องขอให้ศาลมีคำสั่งใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพ เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสวัสดิภาพหากพบว่าเด็กและเยาวชนมีความจำเป็นที่จะต้อง ได้รับการคุ้มครอง¹²⁶ แต่ถ้าเด็กและเยาวชนไม่สามารถหันเหคดีก่อนการจับกุมได้และจำเป็นต้อง ดำเนินการจับกุมเด็กและเยาวชนตามประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติกำหนดให้เด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ไม่ต้องรับโทษในความผิดอาญาของตนแต่อาจอยู่ภายใต้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมาย สวัสดิภาพเด็กแต่ในทางตรงกันข้ามหากเด็กอายุ 14 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปีผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ ทางอาญาและสามารถถูกจับโดยตำรวจได้¹²⁷ สำหรับการคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของเด็กและเยาวชนซึ่งศาล เยาวชนพิพากษาในลักษณะการคุ้มครองดังต่อไปนี้

- 1) ให้เยาวชนอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคุมประพฤติ
- 2) ส่งเด็กไปยังสถานศึกษาและฝึกอบรม (jidojirisushishisetsu) หรือบ้าน สำหรับเด็กในอุปการะ (jido-yogo-shisetsu) สถาบันทั้งสองนี้จัดทำขึ้นภายใต้กฎหมายสวัสดิการเด็ก สถานศึกษาและฝึกอบรมเด็กจัดตั้งขึ้น โดยรัฐบาลระดับประเทศหรือระดับจังหวัดหรือบุคคล ชรรรมดาเพื่อดูแลเด็กที่กระทำผิดหรือแนวโน้มว่าจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดในขณะที่บ้านสำหรับเด็ก ที่อยู่ในความอุปการะเป็นสถาบันของเอกชนหรือจังหวัดที่ออกแบบมาเพื่อดูแลผู้อยู่ในอุปการะหรือ เด็กที่ถูกทารุณกรรมหรือถูกทอดทิ้ง เป็นต้น

- 3) การส่งตัวเด็กไปยังโรงเรียนฝึกหัดเยาวชน (โซเน็นอิน) เป็นสถาบันของ กระทรวงยุติธรรมที่ให้การศึกษากับเยาวชน

ในคดีที่เกี่ยวกับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตหรือจำคุก ศาลอาจโอนคดีไปยังพนักงานอัยการได้ ถ้าศาลเห็นว่าสมควรจะดำเนินคดีอาญาซึ่งขึ้นอยู่กับ การสอบสวนยกตัวอย่าง เช่น เมื่อเยาวชนอายุเกินสิบหกปีกระทำความผิดที่เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยเจตนา ศาลจะโอนคดีไปที่พนักงานอัยการภายหลังจากที่พนักงานอัยการได้รับคดีจากศาลครอบครัวแล้ว ตามกฎหมายทั่วไปต้องฟ้องคดีกระบวนพิจารณาภายหลังเริ่มการฟ้องร้องนั้นใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ ยกเว้นบทบัญญัติเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีของเยาวชน¹²⁸

¹²⁶ Article 6(1) (2) Juvenile Act 1948

¹²⁷ Article 15 Juvenile Act 1948

¹²⁸ เรื่องเดียวกัน

2.2.9 อาสาสมัครคุมประพฤติประเทศไทย

การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในประเทศไทยมีขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เมื่อนักธุรกิจ และรองผู้คุมเรือนจำชิซูโอเกะได้ก่อตั้งบริษัทที่จัดหาคนที่จะมาดูแลผู้กระทำความผิด พร้อมทั้งพักและโอกาสในการทำงานหลังจากนั้นได้มีอาสาสมัครจำนวน 1,700 คนที่ได้รับมอบหมายจากทั่วทั้งจังหวัดให้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่ถูกปล่อยตัวอาสาสมัครเหล่านี้เป็นที่มาของอาสาสมัครคุมประพฤติหลังจากนั้นการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในญี่ปุ่นยังคงได้รับการสนับสนุนจากการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของพลเมืองการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้รับการดูแลโดยรัฐบาลส่วนราชการได้แก่¹²⁹

- 1) สำนักฟื้นฟูสมรรถภาพกระทรวงยุติธรรม
- 2) คณะกรรมการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแห่งชาติ
- 3) คณะกรรมการทัณฑ์บนระดับภูมิภาค
- 4) สำนักงานคุมประพฤติ

ในปี พ.ศ.2493 กฎหมายพื้นฐานสำหรับอาสาสมัครคุมประพฤติได้ตราขึ้นและกำหนดให้ภารกิจของอาสาสมัครคุมประพฤติ ทั้งหมดต้องเป็นจิตอาสาบริการสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ก่ออาชญากรรมและเยาวชนที่กระทำความผิดเพื่อพัฒนาและฟื้นฟูตนเองให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมเป็นการเสริมสร้างชุมชนท้องถิ่นเนื่องจากอาสาสมัครคุมประพฤติมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอาสาสมัครคุมประพฤติ มาตรา 3¹³⁰ จึงกำหนดให้อาสาสมัครคุมประพฤติได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้ ต้องได้รับการประเมินอย่างเข้มงวดในด้านอุปนิสัยและความประพฤติในชุมชน มีความกระตือรือร้นและมีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ที่จำเป็นมีความมั่นคงทางการเงินและต้องมีสุขภาพดีและกระฉับกระเฉง

ตามกฎหมายของอาสาสมัครคุมประพฤติมีสถานะเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐที่ไม่ถาวรแต่มีสิทธิรับเงินชดเชยตาม โครงการชดเชยแห่งชาติสำหรับข้าราชการเมื่อมีการบาดเจ็บทางร่างกายในการปฏิบัติหน้าที่แต่อาสาสมัครคุมประพฤติไม่ได้รับเงินเดือนมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายทั้งหมดหรือบางส่วน ที่จำเป็นสำหรับหน้าที่ของตนและอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งสองปีตาม

¹²⁹ The Second Seminar on Promoting Community –Based Treatment in The Asian Region Seminar Report. 17 June 2021 Retrieved from <http://knowledge.tijthailand.org>

¹³⁰ Volunteer Probation Officer Act No 204 of 1950 Article 3.June 17 ,2021 , Retrieved from www.cas.go.jp.

พระราชบัญญัติอาสาสมัครคุมประพฤติมาตรา¹³¹ ได้กำหนดไว้ว่าวาระการดำรงตำแหน่งของอาสาสมัครคุมประพฤติมีกำหนดสองปีแต่อย่างไรก็ตามก็ไม่กีดกันหากพวกเขาจะได้รับการแต่งตั้งใหม่ นอกจากนี้อาสาสมัครคุมประพฤติสามารถแต่งตั้งใหม่ได้หากมีอายุต่ำกว่า 76 ปี¹³² ในเรื่องของขั้นตอนการสรรหา อาสาสมัครคุมประพฤติได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประการแรกผู้อำนวยการของแต่ละภาคทัณฑ์ สำนักงานจัดทำรายชื่อผู้สมัคร โดยรวบรวมข้อมูลจากสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติ หรืออื่นๆ ปัจจุบันผู้อำนวยการของสำนักงานคุมประพฤติได้รับความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของผู้สมัครแต่ละคนจากคณะกรรมการคัดเลือกและมีการกลั่นกรองอาสาสมัครคุมประพฤติ ซึ่งจัดตั้งขึ้นที่สำนักงานคุมประพฤติแต่ละแห่งโดยพระราชบัญญัติอาสาสมัครคุมประพฤติ มีคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนศาล อัยการ เนติบัณฑิตยสภา สถาบันราชทัณฑ์สมาคมสาธารณะอื่นๆ ในชุมชนและพลเมือง ซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจะแนะนำผู้ที่เหมาะสมต่อประธานของคณะกรรมการทัณฑ์บนระดับภูมิภาค และสุดท้าย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะแต่งตั้งผู้สมัครเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ¹³³ ตามพระราชบัญญัติอาสาสมัครคุมประพฤติ มาตรา 14¹³⁴

(1) สมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติจะจัดตั้งสหพันธ์ของสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติทุกจังหวัด อย่างไรก็ตามในจังหวัดฮอกไกโก ได้มีการจัดตั้งสหพันธ์สมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติทุกภาคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนด

(2) หน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติจะต้องดำเนินการในเรื่องการสื่อสารและการประสานงานเกี่ยวกับหน้าที่ของสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติกับเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ การรวบรวมเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ การดำเนินการศึกษาข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติและในเรื่องอื่นใดที่ถือว่าจำเป็นเพื่อความราบรื่นและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ หรือความรับผิดชอบของสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติตามพระราชกฤษฎีกากระทรวงยุติธรรม

การจัดตั้งสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติ¹³⁵ เพื่ออำนวยความสะดวกในกิจกรรมของพวกเขาในทางกลับกัน เจ้าหน้าที่คุมประพฤติมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติต่อ

¹³¹ Volunteer Probation Officer Act No 204 of 1950 Article 7

¹³² Cited footnote 127

¹³³ Ibid

¹³⁴ Volunteer Probation Officer Act No 204 of 1950 Article 14

ชุมชนในอำเภอที่พวกเขาได้รับมอบหมาย พวกเขายังทำงานร่วมกับอาสาสมัครคุมประพฤติ และสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติในเขตตลอดจนองค์กรอื่นๆที่เกี่ยวข้องกิจกรรมหลักของอาสาสมัครคุมประพฤติ คือ การกำกับดูแลและให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้คุมประพฤติหรือผู้ถูกคุมประพฤติ การประสานงานต่างๆทางสังคมและการส่งเสริมกิจกรรมการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน

สำหรับการดำเนินการคุมประพฤติและทัณฑ์บนการคุมประพฤติและทัณฑ์บนเป็นระบบหลักของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำความผิดในญี่ปุ่นจัดให้มีการกำกับดูแลและช่วยเหลือภายใต้ขอบเขตของรัฐบาลแห่งชาติ เพื่อให้ผู้ที่ก่ออาชญากรรมและผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ในประเทศญี่ปุ่นบุคคลที่ถูกคุมประพฤติและรอลงอาญาแบ่งออกเป็นประเภทดังนี้ได้แก่

- (1) เยาวชนที่ถูกคุมประพฤติ
- (2) ผู้ถูกคุมขังจากโรงเรียนฝึกหัดเด็กและเยาวชน
- (3) ผู้ถูกทัณฑ์บนจากโทษทัณฑ์
- (4) ผู้ถูกคุมประพฤติโดยงดเว้นการบังคับตามคำพิพากษา
- (5) ผู้ถูกทัณฑ์บนจากสถานสงเคราะห์สตรี

การดูแลผู้ถูกคุมประพฤติโดยรวมมีอยู่กับเจ้าหน้าที่คุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติที่ได้รับมอบหมายในเขตที่ผู้ถูกคุมประพฤติอาศัยอยู่เมื่อมีการคุมประพฤติหรือทัณฑ์บน เริ่มต้นด้วยศาลมีคำพิพากษาหรือการปล่อยตัวในทัณฑ์บนผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจะมอบหมายให้อาสาสมัครคุมประพฤติหนึ่งคนหรืออาจมีหลายคนก็ได้ได้รับมอบหมายให้ดูแลควบคุมและช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติทัณฑ์บนการคุมประพฤติโดยให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญได้ร่วมวางแผนการรักษาดำเนินการพิเศษโปรแกรมการรักษาการฝึกสอนและมาตรการที่เหมาะสมอื่นๆ ในขณะที่อาสาสมัครคุมประพฤติจะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ถูกคุมประพฤติผู้ถูกทัณฑ์บนและครอบครัวและให้คำแนะนำวิธีการสัมภาษณ์ผู้ถูกคุมประพฤติดำเนินการโดยการเชิญไปที่บ้านของอาสาสมัครคุมประพฤติ หรือเยี่ยมชมบ้านของพวกเขาซึ่งมักจะสัมภาษณ์โดยเฉลี่ย 2-3 ครั้งต่อเดือน¹³⁶ ในเรื่องสมาคมและสหพันธ์อาสาสมัครคุมประพฤติ

อาสาสมัครคุมประพฤติปฏิบัติหน้าที่ภายในเขตคุมประพฤติที่พวกเขาได้รับมอบหมาย และมีการจัดตั้งสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติ ขึ้นในแต่ละเขตคุมประพฤติ เริ่มจากการแก้ไขพระราชบัญญัติ อาสาสมัครคุมประพฤติ ในปี พ.ศ.2541 ในขณะที่มีการจัดตั้งสมาคม

¹³⁶ Ibid

อาสาสมัครคุมประพฤติ ในแต่ละเขตคุมประพฤติ สหพันธ์ที่เกี่ยวข้องยังได้รับการจัดตั้งขึ้นในระดับที่กว้างขึ้น สหพันธ์จังหวัดของสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติในทุกจังหวัดต้องสอดคล้องกับเขตอำนาจของสำนักงานคุมประพฤติภูมิภาค 50 แห่ง สหพันธ์อาสาสมัครคุมประพฤติในทุกภูมิภาคที่สอดคล้องกับเขตอำนาจของศาลการทำงานของสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติโดยประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องและรวบรวมเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ¹³⁷ การสร้างขีดความสามารถของอาสาสมัครคุมประพฤติแม้ว่างานของอาสาสมัครคุมประพฤติจะมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติต่อชุมชนแต่พบว่าอาสาสมัครคุมประพฤติจำนวนมากกลับไม่คุ้นเคย กับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำความผิดและไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะการรักษาการรักษาความปลอดภัย โอกาสในการสร้างขีดความสามารถของอาสาสมัครคุมประพฤติจำเป็นต้องส่งเสริมผู้กระทำความผิดการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งในพระราชบัญญัติอาสาสมัครคุมประพฤติกำหนดให้อาสาสมัครคุมประพฤติ มีสติสัมปชัญญะการพัฒนาศักยภาพและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และได้รับความรู้และเทคนิคที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างขีดความสามารถสำนักงานคุมประพฤติมีการฝึกอบรมแก่อาสาสมัครคุมประพฤติตามระบบแนวทางที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโปรแกรมการฝึกอบรมเหล่านี้ได้แก่

- (1) หลักสูตรการอบรมเบื้องต้นสำหรับอาสาสมัครคุมประพฤติที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่
- (2) หลักสูตรอบรมทักษะการรักษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ที่เคยเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ และมีประสบการณ์เกิน 2 ปี
- (3) หลักสูตรอบรมเสริมสร้างความสามารถในการเป็นผู้นำของอาสาสมัครคุมประพฤติ สำหรับผู้ที่ประสบการณ์ทำงานเป็นระยะเวลา 2 ปี ถึง 4 ปี
- (4) หลักสูตรการฝึกอบรมพิเศษเพื่อพัฒนาทักษะการรักษาเฉพาะ
- (5) การฝึกอบรมเป็นประจำในแต่ละเขตคุมประพฤติ

การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมเหล่านี้ เนื่องจาก มีอาสาสมัครคุมประพฤติจำนวนมากเข้าร่วมหลักสูตรการฝึกอบรมจากคุมประพฤติต่างๆในเขตอำนาจของสำนักงานคุมประพฤติ เนื้อหาอบรมหลักสูตรเบื้องต้นจะจัดขึ้นทันทีหลังจากการแต่งตั้งอาสาสมัครคุมประพฤติส่วนใหญ่เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำความผิดซึ่งในการจัดอบรมหลักสูตรแต่ละครั้งจะมีความรู้และทักษะเชิงปฏิบัติมากขึ้น โดยคำนึงถึงความต้องการของอาสาสมัครคุมประพฤติเช่น การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดทางเพศ ผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

¹³⁷ Ibid

ติด และผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตใจ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติมักจะทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอน หรือ วิทยากรในโครงการฝึกอบรมเหล่านี้ นอกจากนี้แนวทางการฝึกอบรมกำหนดให้สำนักงานคุม ประพฤติจัดฝึกอบรมอาสาสมัครคุมประพฤติ เป็นประจำ ซึ่งเป็นขั้นพื้นฐานในแต่ละเขตคุม ประพฤติ การฝึกอบรมปกติเหล่านี้จะอยู่ในความดูแลและจัดฝึกอบรมโดยสำนักงานคุมประพฤติ ที่จะช่วยให้อาสาสมัครคุมประพฤติ รักษาและพัฒนาความรู้และทักษะในการรักษาในทางกลับกัน สมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติ ก็มีการวางแผนการสัมมนาหรือกิจกรรมอื่นๆด้วย¹³⁸ เพื่อสร้าง จิตความสามารถตามความต้องการของอาสาสมัครคุมประพฤติ ตัวอย่างเช่นพวกเขาเชิญอาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฯลฯ เข้าเยี่ยมชมสถาบันราชทัณฑ์เพื่อการศึกษาการจัดประชุมกรณีศึกษา การจัดตั้งศูนย์สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำความผิด กระทรวงยุติธรรม ได้มีการ สนับสนุนให้สำนักงานคุมประพฤติ จัดตั้งศูนย์สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้กระทำความผิด เพื่อช่วยเหลือกิจกรรมของสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติและศูนย์สนับสนุน ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เช่า จากสำนักงานเทศบาลหรือหน่วยงานอื่นๆและมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครคุมประพฤติที่มีประสบการณ์ สามารถใช้ศูนย์เหล่านี้เป็นสถานที่ในการสัมภาษณ์ผู้ถูกคุมความประพฤติผู้ถูกทำทัณฑ์บนในการ จัดประชุมสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติได้ร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานและปรึกษากับ ประชาชนที่คาดว่าศูนย์ต่างๆจะลดภาระให้กับอาสาสมัครคุมประพฤติที่มีปัญหาในการใช้บ้านเป็น ที่พบบปะกับผู้ถูกคุมประพฤติ ผู้ถูกทัณฑ์บนและเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกัน กับเทศบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนในกิจกรรม ของอาสาสมัครคุมประพฤติ ที่จัดตั้งศูนย์จำนวน 345 แห่งทั่วประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2558)

ในเรื่องของค่าตอบแทนสำหรับอาสาสมัครคุมประพฤติ อาสาสมัครคุม ประพฤติ มีสถานะทางกฎหมายในฐานะเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่นอกเวลา ดังนั้นพวกเขาจึงมีสิทธิ์ ได้รับค่าชดเชยผ่าน ระบบค่าตอบแทนของชาติ สำหรับข้าราชการ แต่เมื่อพิจารณาถึง สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ เช่น การเชิญผู้กระทำความผิดมาที่บ้าน หรือเยี่ยมเยียนผู้กระทำความผิด ช่วงค่าตอบแทนสำหรับกิจกรรมอาสาสมัครคุมประพฤติ จึงไม่ควร จำกัดเฉพาะบุคคล ดังนั้นในเรื่องค่าตอบแทนจึงคุ้มครองอาสาสมัครคุมประพฤติที่ได้รับบาดเจ็บใน การปฏิบัติหน้าที่ และเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2555 ที่ผ่านมากระทรวงยุติธรรมแห่งชาติ สมาพันธ์ อาสาสมัครคุมประพฤติได้เปิดตัวค่าตอบแทนใหม่ที่ครอบคลุมทรัพย์สินและการบาดเจ็บต่อสมาชิก

¹³⁸ Ibid

ในครอบครัวของอาสาสมัครคุมประพฤติ ซึ่งความเสียหายนี้ยังครอบคลุมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ถูกคุมประพฤติหรือครอบครัวของพวกเขา¹³⁹

2.2.10 การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหลังปล่อย

ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดภายหลังปล่อยได้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อผู้กระทำผิด¹⁴⁰ คือสำนักราชทัณฑ์และอีกแห่งหนึ่งคือสำนักฟื้นฟูที่มีส่วนร่วมในการรักษาตามชุมชนโดยสำนักงานทั้งสองจะทำหน้าที่ในการดูแลผู้กระทำผิดที่เป็นผู้เยาว์และผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่และนอกจากนี้มีการใช้อาสาสมัครคุมประพฤติอย่างกว้างขวางในชุมชนซึ่งดูแลผู้กระทำผิดที่อาศัยอยู่ในละแวกบ้านในแต่ละวันในปี พ.ศ.2538 ประเทศญี่ปุ่นได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการให้การบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดขึ้นแทนกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังปล่อยซึ่งบัญญัติไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2493 (The Laws for After Care Discharged Offender 1950) ทั้งนี้เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ต้องขังในระยะ 6 เดือนแรกนับตั้งแต่วันที่ได้รับการปลดปล่อยจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน โดยอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติ (Probation Office) ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐรับผิดชอบในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดนอกเรือนจำทั้งผู้ถูกคุมประพฤติ (Probation) ที่ศาลสั่งคุมประพฤติ และผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจากเรือนจำ (Prison Paroles) รวมทั้งการดำเนินการสงเคราะห์หลังปล่อยผู้พ้นโทษจากเรือนจำ (Ex-Offenders) ด้วยภายใต้การบริหารงานของกรมบำบัดฟื้นฟู (Rehabilitation Bureau) ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยมีพนักงานคุมประพฤติ (Probation Officers) และอาสาสมัครคุมประพฤติ (Volunteer Probation Officers) ในชุมชนคอยช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่ในการออกสอดส่องให้ความช่วยเหลือผู้ที่กระทำความผิดการให้บริการของพนักงานคุมประพฤตินับบทบาทหลายอย่างเช่น การจัดหาอาหาร เครื่องนุ่งห่มจัดหาที่พักชั่วคราว (Halfway House) การเดินทางกลับสู่ภูมิภาคการให้ความช่วยเหลือในเรื่องการประกอบอาชีพ รวมทั้งการประสานขอความช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนและอาสาสมัครต่างๆ หน่วยงานองค์กรเอกชนและอาสาสมัครคุมประพฤติที่ทำหน้าที่บำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดหลังปล่อยของประเทศญี่ปุ่น มีจำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น

1) บ้านพักช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation Aid Hostel) เป็นการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือที่เราเรียกกันว่าบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) จำนวน 105 แห่งทั่วประเทศ เป็นการดำเนินงานของภาคเอกชนและองค์กรอาสาสมัครต่างๆ ภายใต้การควบคุมดูแล

¹³⁹ Ibid

¹⁴⁰ รัชชัย ชัยวัฒน์. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. *เรื่องมาตรการเชิงรุกในงานราชทัณฑ์: ศึกษาเฉพาะกรณีจุดเริ่มต้นงานราชทัณฑ์ตำบลขยายผลสู่การบูรณาการติดตามช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ*. เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564 สืบค้นจาก <http://dadw2016dsdw.go.th>

ของกระทรวงยุติธรรมผ่านทางสำนักงานคุมประพฤติโดยผู้ที่พักอาศัยได้จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวมาแล้วไม่เกิน 6 เดือนนอกจากนี้บ้านกึ่งวิถี บางแห่งจะมีการสร้างโรงงานซึ่งจะเป็นการสร้างอาชีพสำหรับผู้ที่ไม่สามารถหางานทำได้ บ้านกึ่งวิถีจะมีลักษณะพิเศษออกไปเช่น อาจจะมีสถานที่บำบัดทางจิตหรือบ้านพักคนชราซึ่งจะเป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือแก่คนที่ป่วยทางจิตซึ่งไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

2) สมาคมสตรีช่วยเหลือหรือแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation Aid Women's Group) มีวัตถุประสงค์ที่จะเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขผู้กระทำผิดและมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม โดยเป็นตัวแทนของมารดาและภรรยาในสังคมที่เกี่ยวกับอาชญากรรม ปัญหาการกระทำผิดของเด็กส่วติการของผู้กระทำผิดและครอบครัวกิจกรรมของโครงการ การให้การสนับสนุนด้านการเงินและสิ่งจำเป็นต่างๆแก่อาสาสมัครคุมประพฤติและการช่วยเหลือผู้กระทำผิดในรูปแบบต่างๆ

3) สมาคมพี่สาวและพี่ชายคนโต (Big Brother and Sister BBS) เป็นองค์กรที่มีสมาชิกอาสาสมัครเป็นหนุ่มสาวอายุระหว่าง 17-30 ปี ที่ต้องการให้ความช่วยเหลือและป้องกันเยาวชนกระทำความผิดสมาชิกจะทำหน้าที่เป็นเพื่อนที่เข้าใจปัญหาและความต้องการของเยาวชนช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม¹⁴¹

กล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่ของบ้านกึ่งวิถีและพนักงานคุมประพฤติจะให้คำแนะนำและโปรแกรมต่างๆแก่ผู้อยู่อาศัยในบ้านกึ่งวิถีโดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกคือผู้ควบคุมดูแลซึ่งหมายถึงผู้คุมประพฤติและผู้ถูกคุมประพฤติ ส่วนกลุ่มที่สองคือผู้กระทำผิดที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การดูแลเช่นผู้ที่ออกจากคุกเมื่อครบกำหนดวาระหรือผู้ที่ถูกระงับการใช้โทษประหารชีวิต

แนวคิดในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังในประเทศญี่ปุ่น กระบวนการยุติธรรมของประเทศญี่ปุ่นได้มีความพยายามที่จะเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิด ออกจากเรือนจำโดยใช้วิธีการแก้ไขและปรับพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำความผิดโดยไม่ต้องจำคุก (Non-Custodian Measures) ซึ่งอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม การเตรียมความพร้อมในการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังในประเทศญี่ปุ่นคือการเตรียมบ้านพักเพื่อช่วยเหลือเหล่าผู้กระทำความผิดหรือที่เรียกกันว่าบ้านกึ่งวิถี (Half-Way House) แนวทางการดำเนินงานของบ้านกึ่งวิถีของญี่ปุ่นเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีคุณค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคมก็มีส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

¹⁴¹ เรื่องเดียวกัน

(Restorative Justice) เป็นมิติที่สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสังคมชุมชนกับผู้ต้องหา เพราะผู้พ้นโทษเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกมาแล้วส่วนใหญ่จะกลับไปใช้ชีวิตในชุมชนเดิมของตนเอง¹⁴² การดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก คือการที่อาสาสมัครคุมประพฤติ ซึ่งมีอาสาสมัคร คุมประพฤติร่วม 50,000 คนที่ทำหน้าที่ในการช่วยคุมประพฤติผู้ได้รับการพักการลงโทษและช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังปล่อย นอกจากนี้ยังมีบริษัท ห้างร้าน เอกชนอีก ประมาณ 4,000 แห่ง ที่ร่วมกับสำนักงานคุมประพฤติในการจัดหางานให้ผู้ต้องขัง¹⁴³

3. การเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

ตารางที่ 3.3 การเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

	ประเทศไทย	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ประเทศญี่ปุ่น
ชื่อกฎหมาย	-พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 -พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 -ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ. 2560	-The Statutes of The Republic of Singapore Probation of Offenders Act -The Children and Young Act (CYPA) Chapter 38	-Juvenile Act 1948 -Volunteer Probation Officer Act No 204 of 1950

¹⁴² เรื่องเดียวกัน

¹⁴³ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 118

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

	ประเทศไทย	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ประเทศญี่ปุ่น
ผู้ถูกคุมความ ประพฤติ	-เด็กและเยาวชนที่ กระทำความผิดที่ศาล เยาวชนและครอบครัว พิพากษาให้คุมความ ประพฤติ -ผู้ที่ศาลสั่งให้คุมความ ประพฤติตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 56 -ผู้เข้ารับการฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 -ผู้ได้รับการพักการ ลงโทษและลดวัน ต้องโทษจำคุกจากกรม ราชทัณฑ์	-เด็กหรือเยาวชนมีอายุ ระหว่าง 14 ถึง 16 ปี -ผู้กระทำความผิดมีอายุ ครบ 16 ปี แล้ว แต่ยังไม่ ถึง 21 ปี ในขณะที่ถูก พิพากษาลงโทษ(แต่ศาล จะสั่งคุมประพฤติผู้ที่มี อายุเกิน 21 ปี โดยมีเงื่อนไขว่าความผิด นั้นไม่ใช่กระทำผิดที่ กฎหมายกำหนดโทษขั้น ต่ำ หรือโทษขั้นต่ำบังคับ ค่าปรับตามกฎหมาย	-เยาวชนที่ถูกคุม ประพฤติ -ผู้ถูกคุมขังจากโรงเรียน ฝึกหัดเด็กและเยาวชน -ผู้ถูกทัณฑ์บนจากโทษ ทัณฑ์ -ผู้ถูกคุมประพฤติโดย งดเว้นการบังคับตาม คำพิพากษา -ผู้ถูกทัณฑ์บนจาก สถานสงเคราะห์สตรี
บทบาทและ อำนาจหน้าที่ ของอาสาสมัคร คุมประพฤติ	-งานควบคุมและ สอดส่องผู้ถูกคุมความ ประพฤติ -ติดตามดูแลช่วยเหลือ สงเคราะห์ผู้กระทำผิด หรือผู้ได้รับการ สงเคราะห์ -แสวงหาข้อเท็จจริง เกี่ยวกับผู้กระทำ ความผิด -ส่งเสริมสนับสนุน	-การให้คำปรึกษากับผู้ถูก คุมความประพฤติและให้ การสนับสนุนทางวิชาการ กับผู้ถูกคุมประพฤติใน กิจกรรมเพื่อสังคม -ดำเนินการตรวจสอบ เคอร์ฟิวที่บ้านของผู้ถูก คุมความประพฤติใน ช่วงเวลาที่มีการ ประกาศใช้เคอร์ฟิวเพื่อให้ แน่ใจว่าพวกเขาปฏิบัติ	-การสื่อสารและการ ประสานงานเกี่ยวกับ หน้าที่ของอาสาสมัคร คุมประพฤติกับ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ -การรวบรวมเอกสาร และข้อมูลที่ทำเป็น เกี่ยวกับหน้าที่ของ อาสาสมัครคุมประพฤติ -ดำเนินการศึกษาข้อมูล ที่จำเป็นเกี่ยวกับหน้าที่

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

	ประเทศไทย	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ประเทศญี่ปุ่น
	ภารกิจของกรมคุมประพฤติ -การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม	ตามข้อกำหนด -ชี้แนะรวมทั้งให้คำแนะนำผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเมื่อพวกเขาปฏิบัติงานบริการชุมชน -สร้างเครือข่ายประสานงานกับโรงเรียน	ของอาสาสมัครคุมประพฤติ -ดำเนินการเรื่องอื่นใดที่จำเป็นเพื่อความราบรื่นและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติตามพระราชกฤษฎีกา
การฝึกอบรม	-นโยบายกรมคุมประพฤติที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครคุมประพฤติ -กระบวนการยุติธรรมทางอาญา -บทบาทและอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ -ประสบการณ์ทำงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ -จริยธรรมและจรรยาบรรณของอาสาสมัครคุมประพฤติ -หลักการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น -ทักษะการสร้างเครือข่ายและ	-การฝึกอบรมพื้นฐานผ่านโมดูล e-learning ซึ่งเป็นการฝึกอบรมในชั้นเรียนครึ่งวัน โดยโปรแกรมดังกล่าวจะครอบคลุมภาพรวมของ PSB กฎหมายที่ควบคุมการคุมประพฤติในสาธารณรัฐสิงคโปร์ -การฝึกอบรม Enrichment Training ประจำปี เพื่อเป็นเวทีการเรียนรู้ที่จะให้ความรู้และทักษะแก่อาสาสมัครคุมประพฤติ -อาสาสมัครคุมประพฤติดีเด่นอาจจะได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงาน	-หลักสูตรการอบรมเบื้องต้นสำหรับอาสาสมัครคุมประพฤติที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่ -หลักสูตรอบรมทักษะการรักษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ที่เคยเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติผู้ที่มีประสบการณ์เกิน 2 ปี -หลักสูตรอบรมเสริมสร้างความสามารถในการเป็นผู้นำของอาสาสมัครคุมประพฤติสำหรับ ผู้มีประสบการณ์ทำงาน เป็นระยะเวลา 2 ปี ถึง 4 ปี

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

	ประเทศไทย	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ประเทศญี่ปุ่น
	ความสัมพันธ์ของ อาสาสมัคร ประพต ¹⁴⁴	ภายนอกหรือได้รับการ สนับสนุนให้เข้าร่วม สัมมนา การประชุมทั้งใน และนอกประเทศ	-หลักสูตรการฝึกอบรม พิเศษเพื่อพัฒนาทักษะ การรักษาเฉพาะ -การฝึกอบรมในแต่ละ เขต คุมประพต
การเตรียม ความพร้อม หลังปล่อย	บ้านกึ่งวิถี ซึ่งอยู่ใน ความดูแลของเอกชน โดยมุ่งอบรมเรื่อง ศีลธรรม และส่งเสริม การฝึกอาชีพเป็นสำคัญ เพื่อเกิดความคุ้นเคยกับ ชีวิตปกติภายนอก เนื่องจากการจัดตั้งบ้าน กึ่งวิถี โดยกรมคุม ประพตนั้นยังไม่ สามารถจัดตั้งได้ เพราะ ต้องผ่านการวิเคราะห์ ของสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการก่อน ซึ่งอาสาสมัคร ประพตได้เข้ามา มีบทบาทในฐานะที่เป็น ตัวแทนของคนใน ชุมชนให้การช่วยเหลือ	บ้านกึ่งวิถี ซึ่งอยู่ภายใต้ การดูแลของกรม สวัสดิการสังคมของ สาธารณรัฐสิงคโปร์โดย สมาชิกทุกคนต้องเข้า โปรแกรมเตรียมความ พร้อมก่อนปล่อยตัวใน 6 เดือนโดยจัดโปรแกรม ตามความเหมาะสมของ แต่ละบุคคล ได้แก่ -โปรแกรมการบำบัดด้วย การทำงาน -โปรแกรมการบำบัด ทางจิตใจ -โปรแกรมสังคมบำบัด สร้างทักษะการเข้าสังคม ระหว่างบุคคลใน สภาพแวดล้อมที่ดี -โปรแกรมกายภาพบำบัด เมื่อจบโปรแกรมต่างๆ	-อยู่ในความรับผิดชอบ ของสำนักงานคุม ประพตซึ่งเป็น หน่วยงานของรัฐ รับผิดชอบในการแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำผิดนอก เรือนจำ ภายใต้การ บริหารงานของกรม บำบัดฟื้นฟู ในสังกัด กระทรวงยุติธรรม โดย มีพนักงานคุมประพต และอาสาสมัคร ประพตในชุมชนคอย ช่วยเหลือ และ ประสานงานกับองค์กร ต่างๆดังนี้ -บ้านพักช่วยเหลือฟื้นฟู ผู้กระทำผิด -สมาคมสตรีช่วยเหลือ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

¹⁴⁴ อ่างแก้วเชิงอรุณที่ 95

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

	ประเทศไทย	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ประเทศญี่ปุ่น
	ในเรื่องที่พักอาศัย และเรื่องฝึกอาชีพ เหล่านี้เป็นต้น	ที่จัดไว้ ทุกคนสามารถไปทำงานภายนอกได้ และยังมีสิทธิได้กลับบ้านในวันหยุดแต่มีข้อห้ามไม่ให้เสพสารเสพติดมึนเมา และสูบบุหรี่หากพบว่ามี การกระทำผิดถูกไล่ออกทันทีหรือส่งกลับไปเรือนจำ	-สมาคมพี่สาวและพี่ชายคนโต

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สามารถเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศได้ดังนี้คือ

3.1 เรื่องกฎหมาย

ในส่วนของกฎหมายไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุมความประพฤติที่ใช้ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคุมความประพฤติ พ.ศ.2559 ซึ่งในพระราชบัญญัติคุมความประพฤติ พ.ศ.2559 ฉบับนี้มีความแตกต่างจากพระราชบัญญัติคุมความประพฤติ พ.ศ.2522 ในหลายอย่างและโดยเฉพาะในเรื่องของการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชนในมาตรา 45 ที่ให้อาสาสมัครคุมประพฤติและภาคประชาชนมีบทบาทในการให้การสงเคราะห์รวมถึงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดนอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งในพระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดหลักการสำคัญในการให้ความคุ้มครองและสิทธิสวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนและบุคคลในครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดอายุของเด็ก คือบุคคลอายุไม่เกิน 15 ปี บริบูรณ์ และเยาวชนคืออายุเกิน 15 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งการกำหนดอายุของเด็กและเยาวชนไว้ก็เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาและเพื่อไม่ให้เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และนอกจากนี้ยังมีระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560

ซึ่งมีการเพิ่มอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติให้มีความชัดเจนมากขึ้นโดยให้คำนิยามไว้ว่าอาสาสมัครคุมประพฤติ หมายถึงผู้ซึ่งอธิบดีกรมคุมประพฤติแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 และนอกจากนี้ในระเบียบฉบับดังกล่าวยังเพิ่มเติมในเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในข้อ 23 เช่น การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดและผู้กระทำความผิดภายหลังปล่อย รวมถึงการดำเนินงานตามภารกิจกรมคุมประพฤติ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยอยู่ในการกำกับดูแลของพนักงานคุมประพฤติ

สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีกฎหมายที่นำมาใช้บังคับได้แก่ The Statutes of the republic of Singapore Probation of Offenders Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น ในมาตรา 5 ได้กล่าวว่าศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุมประพฤติได้ เว้นแต่ความผิดนั้นเป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้แน่นอนตายตัว ซึ่งไม่อาจได้รับการคุมประพฤติ ฯลฯ นอกจากนี้ในกฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติไว้ด้วย และในกฎหมายที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ The Children and Young Act (CYPA) Chapter 38 ได้กำหนดในเรื่องของความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน เรื่องอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การให้ความคุ้มครองเมื่อเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีการกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ เป็นต้น

ประเทศญี่ปุ่นได้มีการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้แก่ Juvenile Act 1948 ซึ่งเป็นกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการกำหนดอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ขั้นตอนในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนกระบวนการหันเหคดีเด็กและเยาวชน เป็นต้น โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน ในส่วนของอาสาสมัครคุมประพฤติ ได้มีการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ Volunteer Probation Officer Act 204 of 1950 ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้มีใจความสำคัญในเรื่องของอาสาสมัครคุมประพฤติ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ การสรรหาแต่งตั้ง การฝึกอบรม วาระการดำรงตำแหน่ง เป็นต้น

สรุปได้ว่า การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องของการคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชน และเรื่องอาสาสมัครคุมประพฤติของสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วก็มีความแตกต่างกันออกไปแต่ก็มีความคล้ายกันในเรื่องของการนำวิธีการคุมความประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติมาใช้ในการแก้ไขผู้กระทำความผิดในชุมชน นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตในกระบวนการสำหรับเด็กและเยาวชนของทั้งสองประเทศได้มีการใช้วิธีการ

หันเหคดีเช่นในประเทศไทยได้มีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 86 ส่วน
 สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแบบไม่ควบคุมตัว (นอกเหนืองาน
 คุมประพฤติ) ส่วนประเทศญี่ปุ่นได้มีการระบวนการหันเหคดีตั้งแต่ในชั้นพนักงานตำรวจด้วยการ
 สอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน เป็นต้น

3.2 ผู้ถูกคุมความประพฤติ

สำหรับประเทศไทย ได้มีการใช้พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 ได้
 กำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ แบ่งออก ดังนี้

1) เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา และต่อมาศาลเยาวชนและ
 ครอบครัวได้มีคำพิพากษา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี
 เยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ให้มีคำสั่งคุมความประพฤติตามมาตรา 138 และมาตรา 139

2) ผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาให้คุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56
 โดยกำหนดเงื่อนไขให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเข้า
 พนักงานจะได้สอบถามแนะนำช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติ
 และการประกอบอาชีพหรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

3) ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ซึ่งภายหลังจากที่
 คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ได้มีคำวินิจฉัยให้เข้ารับการ
 บำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดแบบไม่ควบคุมตัว เป็นระยะเวลา 6 เดือน โดยผู้เข้ารับการฟื้นฟู
 สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะต้องมารายงานตัวต่อ พนักงานคุมประพฤติ ภายในระยะเวลาที่กำหนด
 และต้องมีการตรวจปัสสาวะทุกครั้ง เพื่อหาสารเสพติด เป็นต้น หากผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้
 ตดยาเสพติดสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้แล้ว พนักงานคุมประพฤติก็จะแจ้งไปยังพนักงานอัยการ
 ว่าผลการฟื้นฟูเป็นที่น่าพอใจและต่อมาพนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องต่อไป

4) ผู้ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก จากกรมราชทัณฑ์ ซึ่ง
 ภายหลังจากที่นักโทษได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำก่อนที่จะครบระยะเวลาต้องโทษจำคุก จะต้อง
 มารายงานตัวพนักงานคุมประพฤติ เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ
 สงเคราะห์ ไม่ให้ไปกระทำความผิด และยังมีกรช่วยเหลือในเรื่องของทุนประกอบอาชีพ

สาธารณรัฐสิงคโปร์กฎหมายได้กำหนดอายุเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดที่มี
 อายุ 14 ปี ถึง 16 ปี และผู้กระทำความผิดที่มีอายุครบ 16 ปี แล้วแต่ยังไม่เกิน 21 ปี โดยมีเงื่อนไขว่า
 ความผิดนั้นไม่ใช่กระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษ ขึ้นต่่าบังคับ ตามกฎหมาย โดยมีระยะเวลาใน
 การคุมความประพฤติไม่ต่ำกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี นอกจากนี้ศาลอาจจะสั่งคุมความประพฤติ
 ผู้กระทำความผิดที่มีอายุเกิน 21 ปี ซึ่งผู้กระทำความผิด ต้องแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการที่จะ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองและข้อสังเกตพบว่าในเรื่องของการทำงานบริการสังคมของ สาธารณรัฐสิงคโปร์มีระยะเวลาการทำงานบริการสังคมที่มีจำนวนหลายชั่วโมง

ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งผู้ถูกคุมความประพฤติได้แก่เยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันที่ศาลครอบครัว มีอำนาจในการสั่งคุมประพฤติเยาวชน ผู้ที่ถูกคุมขังจาก โรงเรียนฝึกหัดเด็กและเยาวชน คือเยาวชนที่ได้รับการพักการลงโทษ ศาลครอบครัวมีอำนาจส่งตัว เยาวชนไปรับการแก้ไขฟื้นฟูที่ศูนย์ฝึกอบรม และเยาวชนในศูนย์นี้อาจจะได้รับการพิจารณาโดย คณะกรรมการพักการลงโทษให้ได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข ผู้ถูกคุมความประพฤติโดยงดเว้น การบังคับตามคำพิพากษาคือผู้กระทำความผิดผู้ใหญ่ที่ศาลมีคำสั่งให้คุมความประพฤติ และศาล สามารถสั่งรอกการลงโทษแก่ผู้ที่ศาลอาจตัดสินจำคุกไม่เกิน 3 ปี ระยะเวลาในการคุมความประพฤติ อยู่ในระหว่างขั้นต่ำ 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปีผู้ถูกทัณฑ์บนจากสถานสงเคราะห์สตรี คือผู้กระทำความผิด ผู้ใหญ่ที่ได้รับการพักการลงโทษ คณะกรรมการพิจารณาพักการลงโทษ ส่วนภูมิภาคอาจพิจารณา พักการลงโทษ ผู้กระทำความผิดได้โดยให้อยู่ในความดูแลของสำนักงานคุมประพฤติ

สรุปได้ว่าในเรื่องของผู้ถูกคุมความประพฤติของประเทศไทย มีการแบ่งประเภทผู้ ถูกคุมความประพฤติคล้ายกับประเทศญี่ปุ่น แต่จะมีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องที่ประเทศไทยจะ กำหนดเงื่อนไขการทำงานบริการสังคม คล้ายกับสาธารณรัฐสิงคโปร์แต่ส่วนประเทศญี่ปุ่นจะไม่มี เงื่อนไขการทำงานบริการสังคมก็จะเป็นจุดเด่นที่ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถปฏิบัติตาม เงื่อนไขภายในระยะเวลาที่กำหนดได้เร็วขึ้น

3.3 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ

สำหรับประเทศไทย อาสาสมัครคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ ในเรื่องงาน ควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติโดยอาสาสมัครคุมประพฤติ จะออกไปเยี่ยมเยียน สอบถามแนะนำช่วยเหลือ ตักเตือนและสงเคราะห์ผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามสภาพปัญหา และ ความต้องการ หากพบว่า ผู้ถูกคุมประพฤติประสบปัญหาต้องการได้รับการสงเคราะห์ นอกจากแจ้ง ให้สำนักงานคุมประพฤติให้การสงเคราะห์แล้ว อาสาสมัครคุมประพฤติ สามารถให้การสงเคราะห์ ตามกำลัง ความสามารถหรือประสานงานภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้การ ช่วยเหลือ สงเคราะห์ติดตามดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติ ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จนปัญหาความ ต้องการได้รับการแก้ไข ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข สามารถปรับปรุงตนเองได้ และในเรื่องของการ ติดตามดูแลช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์แก่ผู้อยู่ระหว่างการฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในด้านการสงเคราะห์ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้น สามารถช่วยเหลือตนเอง และอยู่ในสังคมได้ตามสมควรหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดโดยการ ตรวจสอบที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือสอบถามข้อมูลของนักโทษ

เด็ดยาที่ได้รับบริการพิจารณาพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุกหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมคุมประพฤติ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิบัติงานตามภารกิจของกรมคุมประพฤติในเรื่องต่างๆดังนี้เช่นการสนับสนุนการจัดกิจกรรม เพื่อการแก้ไขฟื้นฟู การเข้าร่วมกิจกรรมการประสานงาน เพื่อขอรับการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมในด้านสถานที่จัดกิจกรรมวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และการระดมทรัพยากรในชุมชน เป็นต้นและอาสาสมัครคุมประพฤติยังมีอำนาจหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินความสงบสุขให้กับชุมชน เป็นต้น

สาธารณรัฐสิงคโปร์พบว่าอาสาสมัครคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ ในเรื่องเกี่ยวกับการผูกมิตร (Be friending) คือการที่อาสาสมัครคุมประพฤติสร้างความผูกมิตรสนิทสนมกับผู้ถูกคุมประพฤติ และคอยเป็นที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนให้เขาเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยอาสาสมัครคุมประพฤติอาจส่งเสริมด้านการศึกษาหรือการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบเงื่อนไขการจำกัดเวลา (Operation Night Watch : ONW) คือการที่อาสาสมัครคุมประพฤติ ออกตรวจตราบ้านของผู้ถูกคุมความประพฤติตามช่วงเวลา เคอร์ฟิว ที่ศาลกำหนด เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งในเรื่องการจำกัดเวลา อย่างเคร่งครัด อำนาจหน้าที่ในเรื่องงานบริการสังคม (Community Service Volunteers : Com Serv) คือการที่อาสาสมัครคุมประพฤติให้คำแนะนำและเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติ ผ่านการทำงานบริการสังคม และหน้าที่เกี่ยวกับประสานงานเครือข่ายโรงเรียน (School Liaison Network : SLNP) คือการที่อาสาสมัครคุมประพฤติทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักกับโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้งานควบคุมและสอดส่องมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น บริหารจัดการแผนการศึกษาของผู้ถูกคุมความประพฤติ อัปเดตข้อมูลความก้าวหน้าในโรงเรียนของผู้ถูกคุมความประพฤติ และส่งต่อข้อมูลไปยังพนักงานคุมประพฤติผู้รับผิดชอบ

ประเทศญี่ปุ่นสำหรับอาสาสมัครคุมประพฤติของประเทศญี่ปุ่นมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอาสาสมัครคุมประพฤติมาตรา 14 มีดังต่อไปนี้ การสื่อสารและการประสานงานเกี่ยวกับหน้าที่ของสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติกับเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ และในเรื่องของการรวบรวมเอกสารและข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการศึกษาข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติและนอกจากนี้อาสาสมัครคุมประพฤติสามารถดำเนินการในเรื่องอื่นๆที่ถือว่าเป็นเพื่อความราบรื่นและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติหรือความรับผิดชอบของสมาคมอาสาสมัครคุมประพฤติ ตามพระราชกฤษฎีกากระทรวงยุติธรรม

สรุปได้ว่าในเรื่องอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติในประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่น ก็พบว่ามีความคล้ายกันในเรื่องของการทำหน้าที่ในการช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้เป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคม ซึ่งหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติของสาธารณรัฐสิงคโปร์ยังให้อาสาสมัครคุมประพฤติสามารถดำเนินการตรวจสอบเคอร์ฟิวที่บ้านของผู้ถูกคุมความประพฤติในช่วงที่มีการประกาศใช้เคอร์ฟิว เพื่อตรวจสอบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติเหล่านั้นได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือไม่ และยังสามารถสร้างเครือข่ายประสานงานกับโรงเรียนในการตรวจสอบข้อมูลเรื่องการศึกษาของผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งประเทศไทยยังไม่ได้ให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการในเรื่องนี้ ส่วนอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติญี่ปุ่นนั้น มีลักษณะเด่นในเรื่องของการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานอาสาสมัครคุมประพฤติ และยังมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั่วประเทศ ญี่ปุ่น กิจกรรมป้องกันอาชญากรรมและนอกจากนี้ ยังเน้นในเรื่องของการเคลื่อนไหวร่วมกับเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ราชการส่วนท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจ อาสาสมัคร และองค์กรอาสาสมัครอื่นๆ และยังการรวมกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องทำงานเกี่ยวกับอาสาสมัครคุมประพฤติ เช่น HOGOSHI (Volunteer Probation Officer) หรือ Yellow Feather Campaign เป็นต้น

3.4 การฝึกอบรมอาสาสมัครคุมประพฤติ

สำหรับประเทศไทยได้มีการฝึกอบรมอาสาสมัครคุมประพฤติที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ให้มีความรู้และเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน ในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายกรมคุมประพฤติที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครคุมประพฤติ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและบทบาทและอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ การฝึกอบรมในจริยธรรมและจรรยาบรรณของอาสาสมัครคุมประพฤติ หลักการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นและในเรื่องทักษะการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ของอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่

สาธารณรัฐสิงคโปร์อาสาสมัครคุมประพฤติจะต้องดำเนินการฝึกอบรมพื้นฐานผ่าน โมดูล e-learning และการฝึกอบรมในชั้นเรียนครึ่งวัน โมดูลอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมภาพรวมของ PSB กฎหมายที่ควบคุมการคุมประพฤติเช่น พื้นฐานงาน กฎหมาย และทักษะการเป็นเพื่อน โปรแกรมปฐมนิเทศ(ห้องเรียน) เช่นบทบาทสมมุติ คดีตัวอย่าง แลกเปลี่ยน การอภิปราย โปรแกรมความรู้เฉพาะทาง เช่น การเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติงาน การใช้ระบบอาสาสมัครคุมประพฤติออนไลน์และความรู้เพิ่มเติม เช่น การสัมมนา การพูดคุย และการประชุมเชิงปฏิบัติการ และเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมภาคบังคับของอาสาสมัครคุมประพฤติ จะได้รับการ

แต่งตั้งเป็นระยะเวลา 2 ปี นอกจากนี้ยังมีการจัดฝึกอบรมขนาดเล็กในหัวข้อเฉพาะสำหรับกลุ่มอาสาสมัครคุมประพฤติ

ประเทศญี่ปุ่น อาสาสมัครคุมประพฤติของประเทศญี่ปุ่น จะต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตรการอบรมเบื้องต้นสำหรับอาสาสมัครคุมประพฤติที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่ ได้แก่หลักสูตรอบรมทักษะการรักษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ที่เคยเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติและมีประสบการณ์เกิน 2 ปี หลักสูตรอบรมเสริมสร้างความสามารถในการเป็นผู้นำของอาสาสมัครคุมประพฤติ สำหรับผู้ที่ประสบการณ์ทำงานเป็นระยะเวลา 2 ปี ถึง 4 ปี และในเรื่องของหลักสูตรการฝึกอบรมพิเศษเพื่อพัฒนาทักษะการรักษาเฉพาะการฝึกอบรมเป็นประจำในแต่ละเขตคุมประพฤติ

สรุปได้ว่าในเรื่องของการอบรมอาสาสมัครคุมประพฤติที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ใหม่ของประเทศไทย สาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่น ก็จะมี ความแตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่หลักสูตรในการฝึกอบรมจะเน้นในเรื่องของทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จริง และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างอาสาสมัครคุมประพฤติที่มีประสบการณ์การทำงานกับอาสาสมัครคุมประพฤติใหม่ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่

3.5 การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

สำหรับประเทศไทย บ้านกึ่งวิถี ซึ่งอยู่ในความดูแลของเอกชน โดยมุ่งอบรมเรื่องศีลธรรม และส่งเสริมการฝึกอาชีพเป็นสำคัญเพื่อเกิดความคุ้นเคยกับชีวิตปกติภายนอก เนื่องจากการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถี โดยกรมคุมประพฤตินั้นยังไม่สามารถจัดตั้งได้ เพราะต้องผ่านการวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการก่อน ซึ่งอาสาสมัครคุมประพฤติได้เข้ามามีบทบาทในฐานะที่เป็นตัวแทนของคนในชุมชนให้การช่วยเหลือในเรื่องที่พักอาศัย และเรื่องฝึกอาชีพ

สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถี ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกรมสวัสดิการสังคมของสาธารณรัฐสิงคโปร์โดยสมาชิกทุกคนที่เข้าบ้านกึ่งวิถี ต้องเข้าโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวใน 6 เดือน โดยจัดโปรแกรมตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล เช่น โปรแกรมการบำบัดด้วยการทำงาน โปรแกรมการบำบัดทางจิตใจ โปรแกรมสังคมบำบัดสร้างทักษะการเข้าสังคมระหว่างบุคคลในสภาพแวดล้อมที่ดี เมื่อจบโปรแกรมต่างๆที่จัดไว้ ทุกคนสามารถไปทำงานภายนอกได้ และยังมีสิทธิได้กลับบ้านในวันหยุด นอกจากนี้หากพบว่าอดีตผู้กระทำความผิดที่มีความเสี่ยงสูงที่ได้รับการคัดเลือก ซึ่งได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมโครงการ Mandatory Aftercare Schema (MAS) เป็นโครงการเริ่มต้นของการดูแลหลังการรักษาที่สำคัญของ Singapore Prison Service (SPS) Selarang Halfway House ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้มีสภาพแวดล้อมในการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เอื้ออำนวยแก่ผู้ที่เคยกระทำความผิดที่ต้องการรวมตัวกันทางสังคม และเสริมเครือข่าย

ประเทศญี่ปุ่นได้มีการดูแลในเรื่องของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ รับผิดชอบในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดนอกเรือนจำ ภายใต้การบริหารงานของกรมบำบัดฟื้นฟู ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยมีพนักงานคุมประพฤติ และอาสาสมัครคุมประพฤติในชุมชนคอยช่วยเหลือ และประสานงานกับองค์กรต่างๆ ดังนี้เช่นบ้านพักช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำผิดสมาคมสตรีช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและสมาคมพี่สาวและพี่ชายคนโต

สรุปได้ว่าในเรื่องของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวในประเทศไทยยังไม่สามารถดำเนินการจัดตั้งโดยรัฐบาลได้ ส่วนใหญ่เอกชนจะเข้ามาดำเนินการแทน แต่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่นได้มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลในเรื่องดังกล่าว ซึ่งสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่นได้มีการจัดทำโปรแกรมมาใช้ในเรื่องของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้กระทำความผิดออกสู่ชุมชนและมีการนำเครือข่ายประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้ลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเด็กและเยาวชน

หลังจากที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยงานยุติธรรมชุมชน โดยหน่วยงาน ในกระทรวงยุติธรรม คือ กรมคุมประพฤติ ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับยุติธรรมชุมชน โดยการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมหรือความไร้ระเบียบของชุมชน การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยการเยียวยาความรุนแรง ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยุติธรรมชุมชน โดยทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Empowerment and Participation) ใน ทฤษฎีดังกล่าวให้ความสำคัญกับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยการทำงานร่วมกันในระหว่างภาครัฐกับประชาชน ปัจจัยการสร้างควมพึงพอใจ ความน่าเชื่อถือและการเข้าใจบทบาทของประชาชนและหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมและสืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบอำนาจรัฐ โดยที่การใช้อำนาจของทุกองค์กรของรัฐ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของประชาชนและต้องมีการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักกฎหมายเพื่อประโยชน์ของประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วม การให้บริการของประชาชนในระบบงานยุติธรรม ต่อมากรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ได้มีการจัด โครงการอาสาสมัครคุมประพฤติขึ้นเพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนและยังเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ เมื่อประชาชนที่ผ่านการอบรมเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติแล้ว จะมีบทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งอาสาสมัครคุมประพฤติจะทำหน้าที่คอยสอดส่องและดูแลความประพฤติที่ศาลกำหนดให้คุมความประพฤติ ตลอดจนการให้การช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติ

ในปัจจุบันพบว่าในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในด้านอาชญาวิทยา และทัณฑวิทยาไม่ถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นอาชญากร เช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ตามกฎหมายไทยนั้น

ยังหมายความว่ารวมถึงความผิดตามกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญาให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จะพิจารณาพิพากษาดังนั้นการใช้วิธีการลงโทษเด็กและเยาวชนจึงต้องให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดแต่อย่างไรก็ตามในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็มาและอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางหรือมาตรการทางเลือกของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาในเรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้มีการกำหนดไว้เป็นอำนาจหน้าที่ที่ระบุเฉพาะเพิ่มเติมนอกเหนือจากพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 โดยมีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติแต่ไม่ได้กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามาช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ ดังเช่นพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จะมีบุคคลเข้ามาช่วยเหลือในการคุมประพฤติเด็กและเยาวชน คือผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งตามมาตรา 4 ให้คำนิยามของผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติไว้ว่าหมายถึงผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้จากกรณีดังกล่าวถือว่าเป็นการแต่งตั้งบุคคลทั่วไปให้มีสถานภาพเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย และถือว่าเป็นบุคคล ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายแล้วแต่ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นั้น ไม่ได้กำหนดตำแหน่งของอาสาสมัครคุมประพฤติไว้เหมือนกับพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนถึงแม้ว่าในมาตรา 87 วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดีโดยกฎหมายกำหนดไว้ว่าในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ตามมาตรา 86 ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดฝ่ายผู้เสียหายและนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุมและหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดหรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้

จากเนื้อความดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนดังเช่นอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งเป็นเสมือนผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤตินี้หน้าที่ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดการติดตามดูแลช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Reformation and Rehabilitation) ในทฤษฎีดังกล่าวได้มองว่าการเกิดอาชญากรรมของมนุษย์เกิดจากปัจจัยต่างๆรวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนในการกดดันและหล่อหลอมจนทำให้นำไปสู่การกระทำความผิดซึ่งในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนแต่ละคนก็มีปัจจัยที่แตกต่างกันออกไปดังนั้นการลงโทษควรพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำผิดและหาแนวทางในการแก้ไขเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล เช่นการเข้าร่วมอบรมในทางศาสนาการศึกษาวิชาการให้การศึกษาการให้การช่วยเหลือหลังพ้นโทษการแก้ไขสภาพแวดล้อม เป็นต้นการนำอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามาช่วยในการติดตามเด็กและเยาวชนที่ศาลใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นขั้นก่อนฟ้องคดียังสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานยุติธรรมโดยมองว่าการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนนั้นต้องพิจารณาในประเด็นที่ว่าทัศนคติของชุมชนต่อเด็กนั้นเป็นอย่างไร ถ้าชุมชนมองว่าเด็กเป็นสมบัติของชุมชน เป็นของบ้านเมืองเมื่อเด็กมีปัญหาชุมชนและคนในชุมชนต้องเข้าไปแก้ไขนอกจากนี้ในทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานว่าการที่ชุมชนร่วมกันมีส่วนในการป้องกันอาชญากรรมและการแสดงความพยายามฟื้นฟูสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อนบ้านของตนนั้นจะเป็นการช่วยลดอาชญากรรมและความรู้สึกหวาดกลัวทางอาชญากรรมได้โดยตนเองประเด็นในการนำอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนที่ใช้มาตรการพิเศษนั้น มองว่าอาสาสมัครคุมประพฤติเป็นตัวแทนของชุมชนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ที่มีความเป็นกลางและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนเป็นสื่อกลางระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนนอกจากนี้ในปัจจุบันพบว่ายังมีเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลและติดตามของพนักงานคุมประพฤติที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามีบางรายที่ผิดเงื่อนไขไปกระทำผิดซ้ำไม่ทำงานบริการสังคมและอยู่ในระหว่างการติดตามให้ปฏิบัติตามแผน ประกอบกับปัจจุบันมีปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา-19 และทางหน่วยงานภาครัฐได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ที่บ้าน (Work From Home) และให้งดเว้นการเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคติดต่อและไม่มีเครือข่ายภาคประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่จะประสานหรือติดตามเด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้

สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้นำอาสาสมัครคุมประพฤติมาช่วยในงานคุมประพฤติได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากและในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีโครงการฟื้นฟูโดยชุมชนที่ศาลมีคำสั่งสำหรับผู้กระทำความผิดโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีความสำนึกในความ

รับผิดชอบต่อสังคมและวินัยในตนเองและนอกจากนี้ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีการนำโปรแกรมมาใช้สำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนเช่น โครงการแนะนำ โปรแกรม Streewise และให้อาสาสมัครคุมประพฤติมาให้คำปรึกษากับผู้ถูกคุมประพฤติรวมทั้งช่วยสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการ นอกจากนี้สาธารณรัฐสิงคโปร์ยังมีการใช้โปรแกรมการเบี่ยงเบนคดีเยาวชนที่กระทำ ความผิดเล็กน้อยออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักซึ่งเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือครอบครัวโดยไม่คำนึงถึงผลการสอบสวนของตำรวจ โปรแกรมที่จัดให้แก่ผู้กระทำความผิด จะสอดคล้องกับความร้ายแรงแห่งความผิดที่จะก่อประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟูกลับสู่สังคมและมีการร่วมมือกับทุกฝ่าย อาทิ กระทรวงพัฒนาสังคมและครอบครัว(MSF)สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติหน่วยงานสังคมสงเคราะห์กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียน เป็นต้น

ในประเทศญี่ปุ่น กรมคุมประพฤติได้ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่คุมประพฤติและอาสาสมัคร คุมประพฤติให้เข้ามามีส่วนช่วยในการดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติโดยมีการอบรมและให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำวิธีการสัมภาษณ์ผู้ถูกคุมความประพฤติ อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการ เยี่ยมเยียนสอดส่อง ที่บ้านของผู้ถูกคุมประพฤติ 2-3 ครั้งต่อเดือนพร้อมกับรายงานผลการ ปฏิบัติงานไปยังสำนักงานคุมประพฤติเป็นประจำทุกเดือนนอกจากนี้ในประเทศญี่ปุ่นยังประสบความสำเร็จในการนำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้ามาเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ ซึ่งข้อดีของอาสาสมัครคุมประพฤตินี้คือความคุ้นเคยส่วนตัวกับประชาชนในพื้นที่

ผู้วิจัยเห็นว่า ในเรื่องอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่น พบว่ามีความคล้ายคลึงกันในเรื่องที่ อาสาสมัครคุมประพฤติทำหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของประเทศไทย งานของอาสาสมัคร คุมประพฤดียังไม่เป็นที่รู้จักและยังไม่ครอบคลุมในทุกภารกิจ โดยเฉพาะในเรื่องของการแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน แต่ขณะเดียวกันอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติ ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่สามารถดำเนินการตรวจสอบเคอร์ฟิวที่บ้านของผู้ถูกคุมความประพฤติ และการสร้างเครือข่ายประสานงานกับ โรงเรียนเรื่องการศึกษาของผู้ถูกคุมความประพฤติได้ซึ่งหาก ประเทศไทยนำแบบอย่างของสาธารณรัฐสิงคโปร์มาใช้ โดยเฉพาะข้อมูลในเรื่องการศึกษา ของผู้ถูกคุมความประพฤติหากนำมาปรับใช้กับเด็กและเยาวชนได้ เนื่องจากเงื่อนไขในเรื่อง ของการศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งในแนวทางการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตาม มาตรา 86 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จะส่งผลดีในเรื่องของการติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามแผน นอกจากนี้ สาธารณรัฐสิงคโปร์ยังมีการใช้โปรแกรมการเบี่ยงเบนคดีเยาวชนที่กระทำ ความผิดเล็กน้อยออกจาก

กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักซึ่งก็มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทย เช่นกัน ในส่วนของประเทศญี่ปุ่นนั้นถือว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นแบบอย่างในการที่นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนและสามารถดำเนินการได้อย่างประสบความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าประเทศญี่ปุ่นมีจุดเด่นที่สำคัญและควรนำมาเป็นแบบอย่างในการศึกษาคือการรวมกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องและทำงานเกี่ยวกับอาสาสมัครคุมประพฤติ เช่น HOGOSHI หรือ Yellow Feather Campaign ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ถือว่าเป็นแรงขับเคลื่อนในการทำงานและการทำหน้าที่อาสาสมัครเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

2. ปัญหาอำนาจหน้าที่ในการติดตามเด็กและเยาวชนในคดีสำคัญภายหลังปล่อยคุมประพฤติของอาสาสมัครคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559

ปัญหาในเรื่องการกำหนดอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติในการเข้าไปปฏิบัติงานจำเป็นอย่างไรที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเฉพาะในกรณีที่จะต้องเข้าไปปฏิบัติงานในลักษณะที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลหรืออาจก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิส่วนตัวของบุคคลได้ โดยเฉพาะในคดีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดในคดีที่มีความสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชนซึ่งรูปแบบของคดีที่เข้าสู่กระบวนการดังกล่าวนั้นเริ่มจากกรณีศาลเยาวชนและครอบครัวพิพากษาว่าเด็กหรือเยาวชนมีความผิด สมควรที่จะลงโทษศาลมีมาตรการที่สามารถเลือกใช้ให้เหมาะกับเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย อยู่ 2 รูปแบบ

รูปแบบที่หนึ่ง การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยไม่จำกัดอิสรภาพ เป็นกรณีที่ศาลพิพากษาให้รอการกำหนดโทษหรือลงโทษจำคุกและรอการลงโทษจำคุกโดยกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยไม่จำกัดอิสรภาพตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 มาตรา 76

รูปแบบที่สอง การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยจำกัดอิสรภาพหรือการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนเข้ารับการศึกษาหน่วยงานในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือสถานี่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควรตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 104

ส่วนใหญ่คดีที่มีความสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชนจะเข้าสู่กระบวนการในรูปแบบที่สอง เมื่อเด็กหรือเยาวชนเหล่านี้ได้รับการปล่อยตัวออกสู่สังคมแล้ว สิ่งที่จะพิจารณาต่อมาคือในเรื่องของการยอมรับจากสังคมซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีประทับตรา (Labelling theory) มีอิทธิพลต่อแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำความผิด โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการอาชญวิทยา

มีสาระสำคัญสรุปได้ว่าการกระทำใดก็ตามที่เรียกว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนซึ่งความจริงแล้วไม่ได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมในเรื่องนั้น โดยตรงแต่เป็นแนวโน้มที่คนส่วนใหญ่มีการประทับตราในเชิงลบให้กับพฤติกรรมนั้นๆ ที่เขาเห็นผิดแผกแตกต่างไปจากบรรทัดฐานที่สังคมคาดหวังที่มีต่อผู้กระทำผิดมากกว่าเนื้อหาสาระของการกระทำนั้น โดยตรงหรือมองอีกมุมหนึ่งคือสังคมคือผู้สร้างอาชญากรทฤษฎีประทับตราพยายามชี้ให้เห็นว่าสังคมนั้นมีส่วนทำให้บุคคลกลายเป็นผู้กระทำผิดซ้ำเพราะไม่เปิดโอกาสให้คนแก้ตัวทำให้มีความคิดว่าบางครั้งคนที่กระทำผิดแต่ก็ไม่ได้รับการลงโทษขณะเดียวกันคนที่ทำผิดเล็กน้อยกลับได้รับการลงโทษที่รุนแรงนอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 มาตรา 17 กำหนดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามที่อธิบดีมอบหมาย และยังมีระเบียบที่เกี่ยวข้องได้แก่ (1)ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 (2)ระเบียบคณะกรรมการคุมประพฤติว่าด้วยการแต่งตั้งและถอดถอนอาสาสมัครคุมประพฤติ พ.ศ.2561 ที่กำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งและถอดถอนอาสาสมัครคุมประพฤติและในระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 ข้อ 22 ให้อาสาสมัครคุมประพฤตินมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมแต่ไม่ได้ให้อำนาจหน้าที่ในการติดตามผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์ในการติดตามและประสานเครือข่ายชุมชนทำให้เด็กและเยาวชนบางรายไปกระทำความผิดซ้ำและขาดการยอมรับจากสังคมซึ่งในเรื่องดังกล่าวได้มีมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน(United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice 1985)¹⁴⁵ หรือที่เรียกว่ากฎแห่งกรุงปักกิ่งในเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

- 1) หลักการทั่วไป
- 2) การสอบสวนและการฟ้องคดี
- 3) การพิจารณาคดีและการวางข้อกำหนด
- 4) การบำบัดโดยไม่ใช้สถานที่ฝึกอบรมแบบปิด
- 5) การบำบัดโดยใช้สถานฝึกอบรมแบบปิด

โดยในข้อ 4) เรื่องการบำบัดโดยไม่ใช้สถานที่ฝึกอบรมแบบปิดได้มีแนวทางในการปฏิบัติโดยให้มีการจัดให้มีบริการให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นในด้านที่พกอาศัยการศึกษา การฝึกอาชีพ การจ้างงานหรือการช่วยเหลืออื่นๆ ให้แก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม โดยจะต้องเป็นการช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์เพื่อให้สนับสนุนการฟื้นฟูเยาวชนนั้นและใน

¹⁴⁵ อ้างแล้ว

เรื่องของอาสาสมัคร องค์กรของอาสาสมัครองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานบริการอื่นของชุมชนท้องถิ่นได้รับการประสานให้มีบทบาทในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนทั้งในที่ตั้งของชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในครอบครัวของเยาวชน

3. ปัญหาในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติ ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559

ในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการป้องกันแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำโดยให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสในการทดลองใช้ชีวิตก่อนปล่อยตัวออกสู่ภายนอกแต่ในกระบวนการและขั้นตอนดังกล่าวยังไม่ปรากฏในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 ส่วนในพระราชบัญญัติการบริหารแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ.2561 นั้นได้กล่าวไว้ในหมวด 7 นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาศึกษาและเปรียบเทียบให้เห็นประเด็นปัญหาได้ดังนี้ กรมราชทัณฑ์ได้ออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง พ.ศ.2561 เพื่อให้มีกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสมและช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมภายหลังพ้นโทษได้อย่างปกติสุข ดังนี้

4) เมื่อเรือนจำได้รับตัวผู้ต้องขังที่คดีถึงที่สุดให้จัดเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ต้องขังนั้น เพื่อการปล่อยตัวกลับไปใช้ชีวิตในสังคมภายหลังพ้นโทษตามความเหมาะสมเช่นการจัดให้มีกิจกรรมหรือการอบรมเพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้ต้องขังและครอบครัวเพื่อให้ความช่วยเหลือในขั้นการปรับตัวสู่สังคมหรือให้ความช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขังตามสภาพปัญหาและความจำเป็น

5) เรือนจำพึงจัดให้นักโทษเด็ดขาดที่เหลือโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงหนึ่งปีหรือกำหนดระยะเวลาตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดเข้าโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว

6) ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวจะได้รับการยกเว้นการทำงานตามหน้าที่ปกติเว้นแต่งานสุขาภิบาลเรือนจำหรือที่เกี่ยวข้องกับอนามัยของตนเอง

7) การจัดโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ต้องขังได้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม และเตรียมตัวเพื่อออกไปใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างปกติสุขโดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยกิจกรรม 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

(7.1) การพัฒนาด้านร่างกาย การฝึกและเสริมสร้างระเบียบวินัย

(7.2) การพัฒนาด้านจิตใจ ความคิด และทักษะการใช้ชีวิต

(7.3) การส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและการเตรียมตัวกลับสู่สังคม

(7.4) การเตรียมความพร้อมด้านประกอบอาชีพ

8) การจัดอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้ดำเนินการกิจกรรมในเรือนจำ เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยหรือศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยหรือเรือนจำหรือสถานอื่นใดที่กรมราชทัณฑ์กำหนดเหล่านี้เป็นต้น

หลังจากนั้นในการติดตามผลหลังปล่อยตัว โดยมีการส่งข้อมูลผู้ต้องขังปล่อยตัวที่สมัครเข้าร่วมโครงการเครือข่ายสังคมสงเคราะห์ให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อให้การติดตามช่วยเหลือภายหลังพ้นโทษและผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวแล้วประมาณ 3 เดือน เป็นผู้รายงานผลการติดตามหลังปล่อยตัวด้วยตนเอง โดยเจ้าหน้าที่แจกแบบติดตามผลหลังปล่อย สำหรับผู้พ้นโทษและกำชับให้ผู้พ้นโทษรายงานผลกลับมาอย่างสม่ำเสมอ¹⁴⁶ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของกรมราชทัณฑ์นั้นพบปัญหาอุปสรรคในเรื่องงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานและขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานรวมทั้งสถานที่ที่ไม่มีความพร้อมในการจัดอบรมและการพัฒนาผู้ต้องขังส่วนในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวเด็กและเยาวชนซึ่งภายหลังจากที่เด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวออกจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้ว เจ้าหน้าที่ในการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังจากปล่อยตัวคือ นักสังคมสงเคราะห์ซึ่งมีการติดตามชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแต่ยังขาดเครือข่ายภาคประชาชนเข้ามาให้การดูแลนอกจากนี้ในระยะยิบกระตาบยุคิธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 ก็ไม่ได้ให้อำนาจอาสาสมัครคุมประพฤติในการติดตามเด็กและเยาวชนการเตรียมสถานที่รองรับก่อนปล่อยตัวซึ่งปัจจุบันได้รับการต่อยอดเป็นนวัตกรรมในการดูแลผู้ต้องขังที่เรียกว่าบ้านกึ่งวิถีหรือHalfway house โดยให้การช่วยเหลือสำหรับผู้พ้นโทษมีการติดต่อหางานให้ทำหรือส่งญาติมาและในส่วนของเด็กหรือเยาวชนภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวออกมาจากศูนย์ฝึกแล้วหากเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ไม่มีบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือมีแล้วต่อมาบุคคลในครอบครัวไม่สามารถดูแลได้ก็จะถูกส่งไปยังบ้านพักซึ่งอยู่ในความดูแลของเอกชนหรือได้รับการอุปถัมภ์โดยมูลนิธิคริสตจักร เช่นถ้าเป็นในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะมีศูนย์เมอร์ซี่มูลนิธิบ้านพระพรหรือวัดในชุมชน เป็นต้นซึ่งในขั้นตอนนี้ก็จะมีอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามาให้การช่วยเหลือสงเคราะห์บ้างแต่ก็ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากเป็นการดูแล

¹⁴⁶ กองทัพบก ผางแพ่ง. การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังพ้นโทษ กรณีศึกษาเรือนจำกลางชลบุรี. สืบค้นจาก <http://www.3ru.ac.tg>

โดยหน่วยงานเอกชนอยู่แล้วซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่สามารถจัดตั้งได้เนื่องจากต้องผ่านการวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการก่อนและการจะไปพักอาศัยในบ้านกึ่งวิถีส่วนใหญ่จะใช้ความสมัครใจและในบางครั้งก็มีเหตุการณ์ที่เด็กและเยาวชนหลบหนีออกจากบ้านกึ่งวิถีของเอกชนทำให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคมโดยรวมสำหรับแนวความคิดการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น สอดคล้องกับทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Empowerment and Participation) ซึ่งมองว่าชุมชนควรจะร่วมมือกันป้องกันอาชญากรรมและแสดงความพยายามฟื้นฟูสัมพันธภาพที่ฉีกห่างเพื่อนบ้านจะช่วยลดอาชญากรรมและความรู้สึกหวาดกลัวได้ดังนั้นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการเสริมพลังชุมชนจึงควรทำงานกับกลุ่มผู้พักอาศัยในชุมชนเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมโดยมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อเพิ่มความพึงพอใจของสาธารณชน นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ตามทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงอนุพันธ์ของซัทเทอร์แลนด์ ได้อธิบายว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ พฤติกรรมทางอาญาสามารถผ่านการมีปฏิสัมพันธ์และผ่านกระบวนการในเรื่องของการสื่อสารนอกจากนี้ในทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Choice Theory) ได้เสนอแนวคิดและมองว่ามนุษย์มีเหตุผลและสามารถที่จะเลือกว่าการกระทำหรือไม่ต้องกระทำสิ่งใดและมีการชั่งน้ำหนักหากกระทำแล้วได้รับความพึงพอใจก็จะกระทำและหากมีการกระทำแล้วได้รับโทษทางกฎหมายก็จะหลีกเลี่ยงนอกจากนี้ทฤษฎีทางเลือกยังมองว่าบุคคลจะตัดสินใจที่จะเสี่ยงต่อการกระทำละเมิดกฎหมายนั้นเกิดจากการทบทวนเหตุผลส่วนตัว ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบในเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นพบว่ามีความแตกต่างกันออกไปแต่สิ่งที่เป็นปัญหาคล้ายกันคือในมีสถานที่รองรับเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวและใช้ชีวิตออกสู่สังคมเนื่องจากปัจจุบันอยู่ในความดูแลของเอกชนซึ่งยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอบุคลากรยังไม่มีความสามารถในการดูแลหากให้อาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามาช่วยเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวในบ้านกึ่งวิถีตามรูปแบบของประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐสิงคโปร์ก็จะช่วยป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมได้

สาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้มีการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถีซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกรมสวัสดิการสังคมของสาธารณรัฐสิงคโปร์และได้กำหนดให้สมาชิกทุกคนต้องเข้าโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวในเวลา 6 เดือน คือ โปรแกรมฟื้นฟูขั้นพื้นฐาน HSM (Basic MSM rehabilitation Program) และนอกจากนี้เมื่อโครงการหลังการรักษาแบบมีโครงสร้างสำหรับอดีตผู้ต้องขังที่มีความ

เสียงสูง และได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมโครงการ Mandatory Aftercare Shema (MAS) โครงการ Selarang Halfway House เป็นต้น โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมและนอกจากนี้ยังมีระบบ SPS ซึ่งเป็นต้นแบบในการปกป้องสังคมผ่านการดูแลฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างปลอดภัย โดยมีการใช้ระบบที่ให้คำปรึกษาผ่านการประชุมทางวิดีโอการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการส่งข้อมูลไปยังแหล่งข้อมูลชุมชนและโครงการฝึกอบรมทักษะทางสังคม เป็นต้น

ประเทศญี่ปุ่น ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดภายหลังปล่อยอยู่ภายใต้การบริหารงานของกรมบำบัดฟื้นฟู (Rehabilitation Bureau) ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยมีพนักงานคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติในชุมชนคอยช่วยเหลือ การให้บริการของพนักงานคุมประพฤตินับพันหลายอย่าง เช่น การจัดอาหาร เครื่องนุ่งห่ม การจัดที่พักชั่วคราว (Halfway House) การเดินทางกลับภูมิลำเนา รวมทั้งการประสานขอความช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนและอาสาสมัคร ดังเช่น บ้านพักช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำความผิดสมาคมช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด สมาคมที่สาวและพี่ชายคนโต เป็นต้น ซึ่งการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของประเทศญี่ปุ่นได้รับความร่วมมือจากประชาชนในสังคมเป็นอย่างมาก และส่วนใหญ่จะกลับไปใช้ชีวิตในชุมชนเดิมของตนเอง

ผู้วิจัยเห็นว่า สำหรับประเทศไทยนั้นกระบวนการในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวเด็กและเยาวชนนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่นแล้วพบว่ามีแตกต่างกันในส่วน of ประเทศไทย กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวเด็กและเยาวชนได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ.2561 แต่ในทางปฏิบัติยังขาดสถานที่รองรับสำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในความดูแลของเอกชนยังไม่มีกฎหมายที่จะสามารถจัดตั้งได้แต่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้นกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังนั้นจะมี โปรแกรมสำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยที่มีประสิทธิภาพและยังเป็นการลดการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังได้ขณะเดียวกันยังมีการใช้ระบบ SPS ซึ่งเป็นต้นแบบในการปกป้องสังคมซึ่งเป็นผลดีในการติดตามผู้กระทำความผิดส่วนประเทศญี่ปุ่น ได้มีการตั้งกรมบำบัดฟื้นฟูซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยมีพนักงานคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติและนอกจากนี้ยังมีการนำภาคเอกชนเข้ามาใช้การช่วยเหลือในเรื่องของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยอีกด้วยซึ่งหากประเทศไทยได้นำรูปแบบของทั้งสองประเทศมาปรับใช้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถีหรือการนำโปรแกรมสำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยโดยแบ่งเป็นระยะเวลา เช่น 6 เดือน หรือ 1 ปี เป็นต้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้ปรับตัวเข้ากับสังคมและยังเป็นการลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

กรมคุ้มครองประพฤตินี้ได้มีภารกิจในการดูแลและแก้ไขผู้กระทำความผิดทั้งผู้ถูกคุมความประพฤติ เด็กหรือเยาวชนที่ถูกคุมความประพฤติ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งมีปริมาณคดีที่ต้องรับผิดชอบอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้พนักงานคุมประพฤติไม่เพียงพอที่จะดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติได้ทั้งหมด ประกอบกับมีแนวคิดที่ว่าสังคมควรจะมีระบบในการป้องกันตนเอง จากปัญหาอาชญากรรม และการกระทำความผิดซ้ำ นอกเหนือไปจากระบบงานยุติธรรมชุมชน ซึ่งการป้องกันอาชญากรรมที่ได้ผลดี คือการให้ความรู้แก่ประชาชน การให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ต่อมากรมคุ้มครองประพฤตินี้ได้ริเริ่มโครงการอาสาสมัครคุมประพฤติ (อ.ส.ค.) และเริ่มมีมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2529 โดยให้อาสาสมัครคุมประพฤตินี้ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการออกสอดส่องเยี่ยมเยียนสอบถามแนะนำให้การช่วยเหลือผู้ถูกคุมความประพฤติ การติดตามดูแลช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้กระทำความผิด หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ การแสวงหาข้อเท็จจริง การสนับสนุนภารกิจของกรมคุ้มครองประพฤตินี้ การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมรวมถึงการสอดส่องเยี่ยมเยียนผู้ถูกคุมความประพฤติติดตาม ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 มีผลบังคับใช้ได้มีการปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครคุมประพฤติ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุมประพฤติ ซึ่งอาสาสมัครคุมประพฤติเป็นงานที่นำภาคประชาชน ในชุมชนหรือท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกัน และการแก้ไขผู้กระทำความผิด ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน หรือผู้ใหญ่ ให้ผู้กระทำความผิดเหล่านั้นได้มีโอกาสดับตนเป็นคนดี และเป็นการแก้ปัญหาอาชญากรรมในชุมชน อย่างไรก็ตามในการนำอาสาสมัครคุมประพฤตินี้มาช่วยในการแก้ไขผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กนั้น ควรจะมีการพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤตินี้ให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขผู้กระทำความผิด ให้ครบทุกขั้นตอนและทุกภารกิจ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ หากเด็กและเยาวชนได้รับการอบรมเลี้ยงดู จากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันทางสังคม ก็จะช่วยปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศสำหรับกระบวนการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนนั้นเมื่อเด็กและเยาวชน

กระทำความผิดจะถูกดำเนินคดีตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมโดยหน่วยงานแรกที่ทำหน้าที่คือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และต่อมาได้โอนความรับผิดชอบให้อยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ ซึ่งการคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนจึงเริ่มนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาปล่อยเด็กหรือเยาวชนไม่ว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีความผิดหรือไม่ก็ตามศาลมีคำสั่งให้คุมความประพฤติไว้โดยศาลอาจวางเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างเกี่ยวกับการคุมความประพฤติเช่นกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่มีความผิดแต่มีความประพฤติเสียหายไม่เหมาะสม เพื่อสวัสดิการของเด็กหรือเยาวชนนั้นศาลปล่อยตัวไปโดยวางเงื่อนไขการคุมความประพฤติไว้ก่อนหรือในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีความผิด และศาลเห็นว่าควรกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติหรือศาลพิพากษาให้ส่งตัวไปกักและอบรมโดยกำหนดระยะเวลาไว้ซึ่งในระยะเวลาดังกล่าวศาลอาจจะปล่อยตัวจากสถานฝึกอบรมโดยวางเงื่อนไขการคุมความประพฤติไว้ เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนและเป็นการนำชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด จึงเห็นควรให้มีการพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติได้เข้ามาสอดส่องและติดตามเด็กและเยาวชนที่ศาลใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา และให้อาสาสมัครคุมประพฤติทำหน้าที่เฝ้าระวังเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในคดีที่มีอัตราโทษสูงและเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน รวมทั้งพัฒนาบทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติในการดูแลเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยให้ช่วยทำหน้าที่ในการติดตามภายหลังปล่อย และเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวในบ้านกึ่งวิถีนอกจากนี้ควรมีกฎหมายรองรับในการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถี เพื่อเป็นการลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในเรื่องบทบาทของและอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซึ่งพบว่าหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประเวดียังไม่ครอบคลุมทุกภารกิจ โดยเฉพาะในเรื่องของการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 4 ข้อ 6 ข้อ 15 และข้อ 22 ของระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยบทบาทและวิธีปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560

2.1 ควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 ข้อ 4

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“ผู้ถูกคุมความประพฤติ” หมายความว่า ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษเด็ดขาด หรือบุคคลอื่นที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกำหนดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติภายใต้การคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติ

โดยแก้ไขเพิ่มเติมข้อ 4 คำนยามคำว่า “ผู้ถูกคุมความประพฤติ” ดังนี้

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“ผู้ถูกคุมความประพฤติ” หมายความว่า ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษเด็ดขาด หรือบุคคลอื่นที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกำหนดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติภายใต้การคุมความประพฤติของพนักงานคุมประพฤติและให้รวมถึงเด็กและเยาวชนที่ศาลใช้มาตรการพิเศษ แทนการดำเนินคดีอาญามาตรา 86

2.2 ควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 ข้อ 6

ข้อ 6 อาสาสมัครคุมประพฤตินับบทบาทในการช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ ดังนี้

- (1) แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด
 - (2) ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ผู้กระทำความผิดหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์
 - (3) แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด
 - (4) ส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมคุมประพฤติ
 - (5) มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม
 - (6) บทบาทหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีกรมคุมประพฤตินมอบหมาย
- ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ ตาม (1)-(6) ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานคุม

ประพฤติ

โดยแก้ไขเพิ่มเติมมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 6 อาสาสมัครคุมประพฤตินับบทบาทในการช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติ ดังนี้

- (1) แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด
- (2) ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ผู้กระทำความผิดหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์
- (3) แสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด
- (4) ส่งเสริมสนับสนุนภารกิจของกรมคุมประพฤติ
- (5) มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม

(6) เข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแล ติดตามแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนที่ศาลใช้มาตรการพิเศษแทน การดำเนินคดีอาญามาตรา 86

(7) บทบาทหน้าที่อื่นตามที่อธิบดีกรมคุมประพฤติมอบหมาย ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ ตาม (1)-(7) ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานคุมประพฤติ

2.3 ควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 ข้อ 22

ข้อ 22 อาสาสมัครคุมประพฤติมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ดังนี้

(1) สอดส่อง ดูแล เฝ้าระวัง แจ้งเบาะแสการกระทำความผิดกฎหมายภายในชุมชน
(2) ให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชน ในการป้องกันตนเองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน

(3) ร่วมคิดและวางแผนกับบุคคล ชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ในการจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันอาชญากรรมในชุมชน

(4) บำเพ็ญประโยชน์และประพฤติดนเป็นตัวอย่างให้แก่สังคม โดยแก้ไขเพิ่มเติมมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 22 ข้อ 22 อาสาสมัครคุมประพฤติมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ดังนี้

(1) สอดส่อง ดูแล เฝ้าระวัง แจ้งเบาะแสการกระทำความผิดกฎหมายภายในชุมชน
(2) ให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชน ในการป้องกันตนเองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน

(3) ร่วมคิดและวางแผนกับบุคคล ชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ในการจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันอาชญากรรมในชุมชน

(4) บำเพ็ญประโยชน์และประพฤติดนเป็นตัวอย่างให้แก่สังคม

(5) เฝ้าระวังเด็กและเยาวชนกระทำความผิดในคดีที่มีความสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชนภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแล้ว

2.4 ควรแก้ไขเพิ่มเติม ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยบทบาทและวิธีการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติและบทบาทของภาคประชาชน พ.ศ.2560 ข้อ 15

ข้อ 15 อาสาสมัครคุมประพฤติต้องให้คำปรึกษา แนะนำผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย เพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

โดยแก้ไขเพิ่มเติมมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 15 อาสาสมัครคุมประพฤติทำหน้าที่ในการดูแล ติดตามผู้กระทำความผิดที่เป็น เด็กและเยาวชน ที่ได้รับการปล่อยตัว ฯ ร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน

นอกจากนี้ในเรื่องของบ้านกึ่งวิถี ควรให้มีกฎหมายรองรับโดยให้มีกระบวนการในการ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของบ้านกึ่งวิถีของสาธารณรัฐสิงคโปร์และ ประเทศญี่ปุ่น ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีการนำโปรแกรมบำบัดเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ ชีวิตสู่ภายนอก ในการจัดสรรโปรแกรมตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล เช่น โปรแกรมการ บำบัดด้วยการทำงาน โปรแกรมการบำบัดทางจิตใจ โปรแกรมสังคมบำบัด เป็นต้น ส่วนในประเทศ ญี่ปุ่นได้มีการประสานขอความช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนและอาสาสมัคร เช่น บ้านพักช่วยเหลือ ฟื้นฟูผู้กระทำความผิด สมาคมสตรีช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด สมาคมพี่สาวและพี่ชายคนโต เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติ มะลิปริดากุล. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความคิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, จังหวัดชลบุรี
- กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม(2564,5 กรกฎาคม). *หลักสูตรอบรมอาสาสมัครคุมประพฤติ ที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่*. สืบค้นจาก <http://www.probation.go.th>
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม.(ม.ป.พ.) (2563). *คู่มือปฏิบัติงาน มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา*. ฉบับแก้ไขปรับปรุง (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. กลุ่มพัฒนาระบบงานจิตวิทยา. สำนักงานพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน.(ม.ป.พ.). (2555). *คู่มือโปรแกรม การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน*. นนทบุรี.
- กระทรวงยุติธรรม (2564). *ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยอาสาสมัครคุมประพฤติ*. (2564, 16 พฤษภาคม). สืบค้นจาก <http://www.moj.go.th>
- กรีนแลนด์. (2564). *การอธิบายทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงอนุพันธ์ของซัทเทอร์แลนด์*. (2564, 1 กรกฎาคม). สืบค้นจาก <http://www.greenlane.com/th>
- กองทรัพย์สินทางแพ่ง. (2564). (2564,10 มกราคม). *การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังพ้นโทษ กรณีศึกษาเรือนจำกลางชลบุรี*. สืบค้นจาก <http://www.3ru.ac.th>
- โครงการกำลังใจ. (2564). *บ้านกึ่งวิถี*. (2564, 23 มิถุนายน) สืบค้นจาก <http://the-momentum.co.kamlangjai-project>
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2550). *ยุทธธรรมชุมชนบทบาทการอำนวยความสะดวกความยุติธรรมโดยชุมชนเพื่อชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร. (ม.ป.พ.)
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียน.
- ชื่นจิตร วาณิชย์สุวรรณ. (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความคิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2559). “ทฤษฎีการลงโทษ” ใน *ประมวลสาระชดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง*. หน้าที่ 6, น.6-31. นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

- ณัฐนันท์ พิทักษา. (2548). สาเหตุการกระทำความผิดในคดีอุจฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนชาย : ศึกษาเฉพาะอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). การมีส่วนร่วมแนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า (ม.ป.พ.)
- ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริหารของ โรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอเถินจังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พรรคพล ขุนรัง. (2556). สาเหตุการกระทำความผิดซ้ำคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดฐานลักทรัพย์นักโทษเด็ดขาดฝ่ายควบคุม เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพมหานคร.
- ธีรวัลย์ นรภูมิพิภังค์. (2543). การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาภายใต้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ธารินี แสงสว่าง. (2557). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชน ในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติภาค 7. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี
- ธวัชชัย ชัยวัฒน์. (2564, 23 มิถุนายน). กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เรื่องมาตรการเชิงรุกในงานราชทัณฑ์: ศึกษาเฉพาะกรณีจุดเริ่มต้นงานราชทัณฑ์ตำบลขยายผลสู่การบูรณาการติดตามช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ. สืบค้นจาก <http://dadw2016dsw.go.th>
- นันทิ จิตสว่าง. (2563). เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นคุมประพฤติและราชทัณฑ์ของไทยกับประเทศต่างๆ. ใน ประมวลสารระชูดวิชาการบริหารงานยุติธรรม เปรียบเทียบชั้นสูง. หน่วยที่ 14 น.14-32-41. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นิมิต ท้าวานันต์. (2561). การพัฒนาแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ไร้ญาติ หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 10 ประจำปีการศึกษา 60-61.(ม.ป.ท.)
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (ม.ป.พ.).
- ผดุง อารยวิญญู. (2542). เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร: แก่นแก้ว.

- พรชัย ขันดี. (2549). *การบูรณาการทฤษฎีทางอาชญาวิทยา งานยุติธรรมและสังคม*. (วิทยานิพนธ์
ดุขฎิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพมหานคร.
- พรพรรณ จันทร์อ้าย. (2552). *การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครคุมประพฤติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำ
ผิด ในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท).
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พุทธศักราช 2559. (2559, 3 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 133. หน้า 14
- พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พุทธศักราช 2561.
(2561, 12 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 หน้า25
- แพรวพรรณ สุริวงศ์. (2564, 7 กรกฎาคม). *ชุดเครื่องมือเรียนรู้อารมณ์และความรัก*. สืบค้นจาก
www.thaihealth.or.th
- ฟาติมะห์ ชันชศักดิ์. (2553). *สาเหตุการกระทำความคิดของเด็กและเยาวชนและกระบวนการ
พิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี
พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ภัทรารวรรณ รัตนเกษตร. (2564, 30 สิงหาคม). *การคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายและการป้องกันการ
กระทำความคิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา*.
สืบค้นจาก <http://So06.tei-thaijo.org>.
- มาตาลักษณ์ เสรมธากุล. (2564, 27 สิงหาคม). *โครงการหลักสูตรเรื่องหลักการคุ้มครองสิทธิเด็ก
ภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก*. สืบค้นจาก <http://www.lawtu.ac.th>upload>2020>
- ยุพาพร รูปงาม.(2545) .*การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาณในการปฏิรูปราชการ*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2546). *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน
จำกัดนิติบุคคลไทยอนุเคราะห์
- รัชนิกร โชติชัยสถิต. (2560). *มาตรฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหประชาชาติ*.
ในเอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง. หน่วยที่ 3
น.3-60-63). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- รวีสรา สัตยาบัน. (2561). *คู่มือพินิจในการ โอนคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวไปพิจารณาที่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา:ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรง และกระทำความผิดซ้ำ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- รภัสนันท์ มณฑะเชียร. (2555). *การเสริมสร้างจิตอาสาของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ตำบลหนองพอก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วิวรรธน์ บรรจงช่วย. (2551). *การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- วันวิสา เพ็งอุดม. (2564, 23 มิถุนายน). *การส่งผู้ต้องขังคืนสู่เรือนจำของราชทัณฑ์สิงคโปร์*. สืบค้นจาก <http://www.nathee-chitsawang.com>
- วรชาติ แสนคำ. (2543). *ลักษณะทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในจังหวัดสมุทรปราการ สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม*. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, จังหวัดสมุทรปราการ.
- สมภพ เรืองตระกูล. (2547). *ความเครียดและอาการทางจิตเวช*. กรุงเทพมหานคร: แก้วการพิมพ์.
- สัญญาพงศ์ ลิ่มประเสริฐ และคณะ. (2564, 2 สิงหาคม). *ยุติธรรมชุมชน : กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสังคมไทย*. คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต. สืบค้นจาก <http://rsucom.rsu.ac.th>
- โสภา ชีปัดมันน์. (2564, 5 กันยายน). *บุคลิกภาพและการพัฒนาการแนวโน้มผู้พฤติกรรมปกติและการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน*. สืบค้นจาก <http://chula.ac.th>
- เสริม ปั่นณะหิตานนท์. (2564, 5 กันยายน). *การกระทำความผิดในสังคมวิทยาอาชญาวิทยาและพฤติกรรมเบี่ยงเบน*. สืบค้นจาก <http://book.panich.com>
- สำนักพัฒนาการคุมประพฤติ (2564). *โครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างประเทศอาเซียนบวกสาม* (2564, 30 สิงหาคม 2564). สืบค้นจาก <http://probatiom.go.th>
- สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า. (2564). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้* (2564, 12 สิงหาคม). สืบค้นจาก <http://kpi.ac.th>
- อาชญากรกับทฤษฎีประทับตรา. (2564, 15 มิถุนายน). สืบค้นจาก <http://myblogs57010903116.blogspot/2017/04/labelingtheory.html>
- อรสม สุทธิสาร. (2564, 6 กันยายน). *อาชญากรเด็ก*. สืบค้นจาก <http://lobrarycoj.go.th>book>

- อนุฎล ศิริจันทร์. (ม.ป.พ). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อคิน ระพีพัฒน์. (ม.ป.ท). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*. มหาวิทยาลัยมหิดล , นครปฐม.
- อนันต์ ประวิเศษ. (2547). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- Japan/The criminal responsibility of minors in japanese legal system.(2021,14July) Retrieved from <http://www.cain.info>>revueinternation
- Juvenile Crime What if Your Child is Arrested in Singapore.(2021,14 July) Retrieved from <http://Singapore legal advice.com>
- Selangor Halfway House (2021,7 July) Retrieved from <http://www.sps.gov.sg>>new
- Suprem Court of Japan.Outline of Criminal of Justice in Japan Retrieved http://www.court.go.jp/English/vems_if/Outline_ofCriminal_Justice_inJapan_2016.pdfZaccessed22November.2016
- The Ministry of Social and Family Development,Overview of the probation system of Singapore (2021,4 May).Retrieved from <http://www.unafei.or.jp>
- The Second Seminar on Promoting Community-Based Treatment in the Asean Region Semiar Report.(2564, 17 June).Retrieved from <http://knowledge.tijthailand.org>

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวศิริกุล รัตนเสลานนท์
วัน เดือน ปีเกิด	9 ธันวาคม 2526
สถานที่เกิด	อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โปรแกรมวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (เกียรตินิยมอันดับ 1) ปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติการ

